

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΧΑΙΑΣ
ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ**

ΧΑΤΟΥΠΗ ΟΛΓΑ Α.Μ. 2711

**Επιβλέπων Καθηγήτρια
Ιγγλέση Μαρία**

ΠΑΤΡΑ 2001

37

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ. 1
ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
1.1 Σύντομη αναφορά στο Νομό Αχαΐας.....	
1.2 Σύντομη αναφορά στην Ιστορία της Πάτρας.....	
1.3 Η Πάτρα σήμερα.....	Σελ. 2-3
1.4 Πολιτιστική Κληρονομιά και Τουρισμός.....	Σελ. 4-5
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Αρχαιολογικοί χώροι, Μνημεία και Μουσεία Πάτρας	
2.1 Το Κάστρο της Πάτρας.....	Σελ. 6-10
Σύντομη περιγραφή του Κάστρου	
Το Κάστρο στα νεότερα χρόνια	
Νεότερες εργασίες – ευρήματα	
Λαογραφικά του Κάστρου	
2.2 Το Αρχαίο Ωδείο.....	Σελ. 11-12
2.3 Το Κάστρο του Ρίου.....	Σελ. 12-13
2.4 Αρχαιολογικός χώρος Βούντενης	
2.5 Ρωμαϊκό Υδραγωγείο.....	Σελ. 14
2.6 Γέφυρα Μειλίχου	
2.7 Χαμάμ	Σελ. 15
2.8 Η Μονή Γηροκομείου.....	Σελ. 16-17
2.9 Εκκλησία Άγιου Ανδρέα.....	Σελ. 17
2.10 Δημοτικό Θέατρο.....	Σελ. 18
2.11 Ιερά Μονή Ομπλού.....	Σελ. 19-20
2.12 Αχαΐα Κλάους.....	Σελ. 20-21
2.13 Δασύλλιο, Μουσεία.....	Σελ. 22
2.14 Αρχαιολογικό Μουσείο.....	Σελ. 23
2.15 Μουσείο Τύπου	
2.16 Ιστορικό Εθνολογικό Μουσείο.....	Σελ. 24
2.17 Μουσείο Λαϊκής Τέχνης	
2.18 Ζωολογικό Μουσείο.....	Σελ. 25
Πολιτιστική Κληρονομιά Πάτρας και Τουρισμός.....	Σελ. 26,27,28,29
ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Πολιτιστική Κληρονομιά Αιγίου	
Σύντομη αναφορά στην ιστορία του Αιγίου.....	Σελ. 30
Το Αίγιο σήμερα.....	Σελ.31
Αρχαιολογικοί χώροι, Μνημεία και Μουσεία	
3.1 Ο Πλάτανος του Πανσανία & 12 βρύσες	
3.2 Παλαιά Δημοτική Αγορά.....	Σελ. 32
3.3 Αρχαιολογικό Μουσείο.....	Σελ. 32-33
3.4 Δημοτικό, Ιστορικό, Λαογραφικό Μουσείο.....	Σελ. 33
3.5 Παναγία Τρυπητή.....	Σελ. 34
Ιστορικοί, Αρχαιολογικοί χώροι και Μνημεία στην ευρύτερη περιοχή της Αιγιάλειας	
3.1 Αρχαία Αιγείρα.....	Σελ. 35,36,37
3.2 Αρχαία Κερύνεια.....	Σελ. 37-38
3.3 Αρχαίες Αιγές.....	Σελ. 38
3.4 Αρχαία Βούρα, 3.5 Αρχαίο Λεόντιο.....	Σελ. 39-40

3.6 Αρχαία Ελίκη.....	Σελ. 40-41
3.7 Μονή Ταξιαρχών	Σελ. 41-42
3.8 Μονή Πεπελενίτσας.....	Σελ. 42-43
Πολιτιστική Κληρονομιά και τουρισμός Αιγίου	

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Πολιτιστική Κληρονομιά Καλαβρύτων	
Σύντομη ιστορία Καλαβρύτων.....	Σελ. 45-46
Αρχαιολογικοί χώροι, Μνημεία και Μουσεία	
4.1 Μνημείο Νεκρών του 1943	
4.2 Το Παλάτι της Παλαιολογίνας Αικατερίνης.....	Σελ. 46
4.3 Η Καλαβρυτινή Βρύση, η αρχαία «Αλυσσός	
4.4 Μουσείο Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων.....	Σελ. 47
4.5 Το Κάστρο των Καλαβρύτων.....	Σελ 47-48
4.6 Μέγα Σπήλαιο.....	Σελ 48-49
4.7 Το Μοναστήρι της Αγίας Λαύρας.....	Σελ 50-51
4.8 Τα Ύδατα της Στυγγός.....	Σελ. 51-52
4.9 Το Σπήλαιο των Λιμνών.....	Σελ. 52-53-54-55
4.10 Αρχαίοι Λουσσοί.....	Σελ. 55-56
4.11 Αρχαία Κλειτορία	Σελ. 56-57
4.12 Η Χελωνωσπηλιά	Σελ 57
4.13 Το Φαράγγι του Βουραϊκού με τον Οδοντωτό Σιδηρόδρομο.....	Σελ. 58
Πολιτιστική Κληρονομιά Καλαβρύτων και Τουρισμός.....	Σελ. 59-60

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Πολιτιστική Κληρονομιά Κάτω Αχαΐας	
Σύντομη ιστορία Κάτω Αχαΐας	Σελ. 61
Ιστορικοί, Αρχαιολογικοί χώροι και Μνημεία	
5.1 Αρχαία Δύμη.....	Σελ.62
5.2 Βυζαντινοί Συνοικισμοί.....	Σελ. 63
5.3 Χαλανδρίτσα.....	Σελ. 63-64
5.4 Μοναστηριακό Συγκρότημα της Λοφοσειράς Μόμβρης.....	Σελ. 65-66
Στροφυλιά.....	Σελ. 67-68
Πολιτιστική Κληρονομιά Κ. Αχαΐας και Τουρισμός	

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Πολιτιστική Ζωή Πάτρας	Σελ. 70-85
Πνευματικές και Καλλιτεχνικές Εκδηλώσεις από Πατρινούς Φορείς	
Α) Πολιτιστικός Τομέας Δήμου Πατρών	
Β) Ιδιωτικοί Πολιτιστικοί Φορείς	

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΑΤΡΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΤΟ 2006 ...	Σελ. 84,85,86
---	---------------

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	Σελ. 88
---------------	---------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο βορειοδυτικό μέρος της Πελοποννήσου βρίσκεται ο νομός Αχαΐας. Συνορεύει με τους νομούς Κορινθίας, Αρκαδίας και Ηλείας και βρέχεται από τους Κορινθιακό και Πατραϊκό κόλπο. Έχει έκταση 3209 τ. χιλ. και πληθυσμό 300000 κατοίκους. Το έδαφος του νομού καλύπτεται σχεδόν ολόκληρο από τα όρη Παναχαϊκό, Αροάνια και Ερύμανθο.

Η Αχαΐα αποτελεί σήμερα έναν από τους πλέον ενδιαφέροντες τόπους διακοπών. Είναι ένα κομμάτι της ελληνικής γης που συνθέτει τις πλούσιες ιστορικές και πνευματικές παραδόσεις με τις αστείρευτες ομορφιάς φυσικές τοποθεσίες και τον σύγχρονο πολιτισμό. Στην περιοχή της Αχαΐας ο επισκέπτης θα συναντήσει πεδιάδες ωραιότατα βουνά, φυσικές καλλονές πηγές με γάργαρα και κρυστάλλινα νερά, ποτάμια, πλούσια βλάστηση, φυσικά μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους κάστρα, θέατρα, ερείπια ναών, μοναστήρια και γενικά χώρους που λατρεύεται και δοξάζεται τριαδικός θεός, ρωμαϊκά και βυζαντινά μουσεία με πληθώρα αρχαιολογικών ευρημάτων. Που προκύπτουν από τη πλούσια ιστορία κατά τους αρχαίους χρόνους, ρωμαϊκούς, ελληνοριστικούς, βυζαντινούς και νεώτερους.

Σήμερα στην ευρύτερη περιοχή της Αχαΐας οι περισσότεροι αρχαιολογικοί χώροι δεν είναι αξιοποιημένοι και τα σημάδια της εγκατάλειψης είναι φανερά με την εικόνα των ερειπωμένων κάστρων, θεάτρων και άλλων αρχαιολογικών χώρων. Ένα γεγονός για το οποίο οι δημόσιοι και οι τοπικοί φορείς πρέπει να δραστηριοποιηθούν με σκοπό την προσέλκυση του τουριστικού ενδιαφέροντος σε μια περιοχή που δικαιοματικά θεωρείται από τις ωραιότερες της Ελλάδος.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΑΧΑΪΑΣ

Με την παρακμή των Μυκηναϊκών κέντρων, Αχαιοί από την Αργολίδα εγκαταστάθηκαν εδώ και ίδρυσαν σημαντικές πόλεις. Πολιτικά ασήμαντη κατά την αρχαιότητα διαδραματίζει ενεργό ρόλο το 280π.Χ με την ίδρυση της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Το 146π.Χ υποτάσσεται στους Ρωμαίους. Ασπάζεται τον Χριστιανισμό νωρίτερα από την υπόλοιπη Ελλάδα (στην Πάτρα δίδαξε και μαρτύρησε ο Απόστολος Ανδρέας). Το 1205 η χώρα έρχεται στο προσκήνιο με τους Φράγκους. Τότε ιδρύεται το πριγκιπάτο της Αχαιάς. Σιγά-σιγά περνάει στα χέρια των Παλαιολόγων του Μιστρά για να την καταλάβουν οι Τούρκοι το 1460. Μικρό διάλειμμα (1687-1715) θα αποτελέσει η Ενετοκρατία. Απελευθερώνεται το 1828.

1.2 ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η ιστορία της πόλεως υπήρξε πολυτάραχη. Κατοικήθηκε από την προϊστορική εποχή. Όταν στα 1406 π.Χ έφτασαν στην Πάτρα οι Ίωνες, βρήκαν εκεί τρεις μικρές πόλεις την Αρόη, την Άνθεια και την Μεσάτιδα και έζησαν ειρηνικά με τους κατοίκους τους. Στα 1082 π.Χ όμως οι Αχαιοί που έφτασαν εκεί με αρχηγό τους τον Πατρέα, κατέλαβαν την Αρόη και τη γύρω περιοχή και δημιούργησαν νέα πόλη, στην οποία έδωσαν το όνομα Πάτρα, για να τιμήσουν τον αρχηγό τους, όνομα που η πόλη διατηρεί ως σήμερα. Οι παλιές πόλεις συγχωνεύτηκαν γρήγορα με την καινούργια και η νέα πόλη γνώρισε από την αρχή μια μεγάλη περίοδο ειρήνης. Ούτε και σε αυτόν τον Πελοποννησιακό πόλεμο πήρε μέρος γιατί συνδεόταν φιλικά και με τη Σπάρτη και με την Αθήνα

Στη ρωμαϊκή εποχή η Πάτρα ήταν πλούσια και μεγάλη πόλη. Την επισκέφθηκε ο Κικέρωνας, ο Αδριανός, ο Αύγουστος, ο Πλούταρχος κ.α. Σε αυτήν κατέληξε, ύστερα από τη μεγάλη πορεία του ο Απόστολος Ανδρέας και εδώ υπέστη το μαρτύριο του σταυρικού θανάτου, σε χιαστό σταυρό, κατά τον διωγμό του Κλαύδιου.

Κατά τη βυζαντινή εποχή πέρασε χωρίς σπουδαίες περιπέτειες, αν εξαιρέσουμε τις ενοχλήσεις από τις επιδρομές των πειρατών και τους σεισμούς.

Το 1205 μ.Χ οι Φράγκοι κυρίεψαν τη πόλη και την κράτησαν ως τα 1430 και τότε έχτισαν και το κάστρο τους. Διώχτηκαν από αυτή το 1430 από το δεσπότη του Μοριά Κωνσταντίνο Παλαιολόγο. Τέλος το 1460 η πόλη καταλήφθηκε από τους Τούρκους. Κατά τη διάρκεια της

τουρκοκρατίας η Πάτρα επαναστάτησε πολλές φορές, αλλά όλες τις φορές οι αγώνες τις πνίγηκαν στο αίμα. Κατά την επανάσταση του 1821 η Πάτρα επαναστάτησε στις 21 Μαρτίου με τους Παπαδιαμαντόπουλο, Ζαίμη και Λόντο. Στις 23 του ίδιου μήνα ο δεσπότης Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλόγησε τη σημαία της επανάστασεως μπροστά σε χιλιάδες κόσμο στην πλατεία του Αγ. Γεωργίου. Αλλά και αυτός ο ξεσηκωμός των Πατρινών πνίγηκε στο αίμα και η πόλη καταστράφηκε τελείως. Τελικά η πόλη απέκτησε την ελευθερία της τον Οκτώβριο του 1828, οπότε υψώθηκε η ελληνική σημαία στο φρούριο της.

1.3 Η ΠΑΤΡΑ ΣΗΜΕΡΑ

Πρωτεύουσα του νομού είναι η Πάτρα. Είναι μια από τις σημαντικότερες πόλεις της Ελλάδας και πρώτη της Πελοποννήσου. Σπουδαίος συγκοινωνιακός κόμβος συνδέει τη χώρα μας με την Ιταλία και την Πελοπόννησο με τα Ιόνια νησιά. Η πόλη αρχίζει από την παραλία και φτάνει ως πάνω στο Κάστρο. Χωρίζετε στην πάνω πόλη και στην κάτω που ξεχωρίζει με την ρυμοτομία της, τους κήπους και τις πλατείες. Η παλιά πόλη, στα πόδια του Κάστρου, διατηρεί ακόμα αρκετά νεοκλασικά σπίτια. Αρχοντικά διατηρεί και η κάτω πόλη, όπως το Δημοτικό Θέατρο, το Ωδείο κ.κ.λπ. στην κάτω πόλη-υψώνεται μεγαλόπρεπος ο ναός του Αγίου Ανδρέα, πολιούχου της πόλης. Στα αριστερά σώζεται παλαιότερη εκκλησία που είχε κτισθεί στη θέση της κατεστραμμένης από τους Τούρκους βυζαντινής εκκλησίας. Από εδώ ο δρόμος των Τριών ναυάρχων οδηγεί στα Ψηλά Αλώνια – το μπαλκόνι της Πάτρας – μια όμορφη μεγάλη πλατεία με λιγνόκορμους φοίνικες και ηλιακό ρολόι. Στην Πάτρα υπάρχει αρχαιολογικό μουσείο με σημαντικά ευρήματα, πινακοθήκη και μουσείο τύπου. Πάνω από την πόλη κυριαρχεί ο ερειπωμένος όγκος του κάστρου, διαμορφωμένου σήμερα σε κήπο. Από εδώ φαίνεται όλη η πόλη και η θάλασσα. Το περίφημο καρναβάλι της Πάτρας – δείγμα φαντασίας, χιούμορ και κεφιού των κατοίκων της – συγκεντρώνει κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες. Τέλος τα πολλά ζαχαροπλαστεία, τα ήσυχα καφεενεδάκια, οι κάθε είδους ταβέρνες, η ζωηρή κίνηση στους δρόμους της πόλης από τους κατοίκους της, τους ξένους και τους περαστικούς ταξιδιώτες συμπληρώνουν την εικόνα της Πάτρας, της όμορφης και ξακουστής σε όλη την Ελλάδα.

1.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο Νομός Αχαΐας συγκεντρώνει σαν τουριστική περιοχή, πολλά προσόντα. Οι φυσικές της καλλονές, η καταγάλανη θάλασσα, τα καθάρια δαντελωτά ακρογιάλια της, προσελκύουν τους ξένους επισκέπτες. Όσο και αν η καρδιά της Αχαΐας είναι τα βουνά της, δεν μπορεί κανείς να μην ακούσει και τη θαλασσινή ψυχή της.

Επίσης οι αρχαιολογικοί τόποι, τα αθάνατα μνημεία των προγόνων μας και τα μουσεία της προσελκύουν ανθρώπους, Έλληνες και μη, όλων των τάξεων για να τα δούνε και να τα θαυμάσουν.

Στην έννοια των πολιτιστικών εκδηλώσεων συμπεριλαμβάνονται οι θρησκευτικές εκδηλώσεις, οι διάφορες εκθέσεις, θεατρικές παραστάσεις, τα φεστιβάλ όπως κινηματογράφου, αρχαίου δράματος κ.α, μουσικές συναυλίες, και άλλα πολλά (για τα οποία αναφέρομαι σε ξεχωριστό κεφάλαιο) οι οποίες έχουν σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού.

Η Αχαΐα είναι διάσπαρτη από μνήμες του ελληνικού αρχαίου πολιτισμού, γεγονός που το μαρτυρούν τα ευρήματα που έρχονται στο φως από ανασκαφές σε αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους (π.χ. περιοχές διεξαγωγής μεγάλων μαχών, τέλεσης θρησκευτικών τελετών κ.α) του Νομού.

Τα μουσεία είναι τα θησαυροφυλάκια της ανθρωπότητας όπου εκεί αποθηκεύονται οι μνήμες του ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού. Οι μνήμες αυτές φυλάγονται στα μουσεία, με την μορφή έργων τέχνης, πινάκων, γλυπτών, όπλων, αγγείων κ.α έργων επιστήμης, ιστορικών βιβλίων, κοσμημάτων, αντικείμενα θρησκευτικής λατρείας κ.α.

Φυσικά όπως κάθε ιστορικός και αρχαίος τόπος έχει τα μνημεία του, δηλαδή τα έργα περασμένων εποχών που σώζονται για να μας θυμίζουν τη ζωή και τον πολιτισμό των προγόνων μας. Ένα πολιτισμό γνωστό σε ολόκληρο τον κόσμο όπου για να τον γνωρίσουν έστω και νοερά ταξιδεύουν και από τις πιο απομακρυσμένες χώρες.

Οι ιστορικές τοποθεσίες, τα μνημεία και τα μουσεία της Αχαΐας δεν είναι αξιοποιημένα όπως τους αρμόζει, γι' αυτό το λόγο επιβάλλεται από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση να αναλάβει την πρωτοβουλία του συντονισμού των φορέων που άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται στην αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αχαΐας με περαιτέρω συνέπεια την τουριστική ανάπτυξη και την προβολή του Νομού.

Για να γίνει όμως μια επιτυχημένη προσπάθεια στην τουριστική αξιοποίηση του Νομού θα πρέπει οι υπεύθυνοι να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τα είδη του τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην Αχαΐα

Σαν τουρισμό θα θεωρήσουμε την μετακίνηση ατόμου ή ατόμων από το γεωγραφικό περιβάλλον της μονίμου διαμονής των, σε ένα άλλο (ή άλλα)

γεωγραφικό περιβάλλον, η οποία διακίνηση είναι προσωρινή, και αποσκοπεί στην ικανοποίηση ψυχικών επιθυμιών ή πνευματικών περιεργειών.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια του τουρισμού θα πρέπει να αναφέρω και τα είδη του τουρισμού, τα οποία είναι :

- 1) Από πλευράς γεωγραφικού περιβάλλοντος ο τουρισμός διακρίνεται σε Εσωτερικό και Εξωτερικό
- 2) Από πλευράς μετακινούμενων ατόμων ο τουρισμός διακρίνεται σε ατομικό και συλλογικό
- 3) Από πλευράς εποχής ο τουρισμός διακρίνεται σε συνεχή και εποχιακό
- 4) Από πλευράς επιδιωκόμενου σκοπού ο τουρισμός διακρίνεται σε
 - α) ψυχαγωγικό β) φυσιολατρικό γ) μορφωτικό δ) καλλιτεχνικό
 - ε) θρησκευτικό στ) αθλητικό ζ) επαγγελματικό η) θερμαλισμό, δηλαδή τον ιαματικό τουρισμό θ) πολιτιστικός τουρισμός

Αν και η ύπαρξη και μόνο αυτών των αρχαιολογικών θησαυρών ως τουριστική πηγή σημαίνει πολλά, στην εφαρμογή όμως της άσκησης μιας πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ο βαθμός και το επίπεδο της σωστής αξιοποίησής τους, της προστασίας των και της μεθοδευμένης παραπέρα μελλοντικής εκμετάλλευσής των, κατά τέτοιο δηλαδή τρόπο που να μην μεταβάλλεται ή χάνεται η αρχική τους σπουδαιότητα και καταλληλότητα και έτσι να συνεχίζουν να αποτελούν πόλο έλξης τουριστών και ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων.

Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να πούμε ότι βασικός, κύριος και πρωτάρχικος στόχος θα πρέπει να είναι η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος στην αρχική ελκυστική μορφή του, η σχολαστική προστασία των αρχαιολογικών θησαυρών και η διατήρηση, συντήρηση και προβολή των ιστορικών μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και γενικότερα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο βαθμός ύπαρξης των παραπάνω βασικών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της οικονομίας των καθώς και το ποιοτικό τους επίπεδο, σε απόλυτη όμως συνάρτηση και συσχέτιση με τον επιτυγχανόμενο βαθμό αξιοποίησής των, θα είναι ένας βασικός τουριστικός παράγοντας που θα προσδιορίσει το βαθμό αύξησης του εισοδήματος στη Αχαΐα με όλες τις θετικές πολλαπλασιαστικές του επιπτώσεις, το βαθμό αύξησης των συναλλαγματικών εσόδων, με όλες τις σχετικές θετικές επιπτώσεις που συνεπάγεται για την εθνική οικονομία, το βαθμό της απασχόλησης (και κατά αντίστροφη συνέπεια τη συμβολή στη μείωση της ανεργίας), το βαθμό της τουριστικής παραγωγικής δραστηριότητας.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Αρχαιολογικοί Χώροι, Μνημεία και Μουσεία της Πάτρας

2.1 ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η ιστορία της Πάτρας και της Αχαιίας γενικότερα από τα πρώτα Βυζαντινά μέχρι τα νεότερα χρόνια είναι συνδεδεμένη με το κάστρο της, που είναι χτισμένο στο χώρο της αρχαίας ακρόπολης των Ιώνων και των Αχαιών. Πρόχειρα κατασκευασμένο αρχικά, επεκτεινόταν κάθε φορά που η πόλη μεγάλωνε κι αντιστεκόταν στο χρόνο μέχρι το 551 π.Χ, οπότε ο μεγάλος σεισμός ξεθεμελίωσε την πόλη μαζί και το κάστρο. Ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουστινιανός, θέλοντας να προστατεύσει τις πόλεις της Πελοποννήσου, οχύρωσε και την πόλη της Πάτρας με μικρό φρούριο με υλικά προχριστιανικών οικοδομημάτων που είχαν καταρρεύσει από το σεισμό και έχτισε μέσα σ' αυτό χριστιανικούς ναούς και αρχοντικά οικήματα. Όταν όμως ολόκληρη η Βυζαντινή αυτοκρατορία υποτάχθηκε στους Φράγκους σταυροφόρους το 1204, οι οποίοι με το πρόσχημα της απελευθέρωσης των αγίων τόπων κυρίεψαν και λεηλάτησαν τον τόπο μας, δεν μπόρεσε και το κάστρο της Πάτρας να μείνει έξω απ' αυτή την υποταγή. Οι Φράγκοι ηγεμόνες ενίσχυσαν τα αδύναμα μέρη του κάστρου, το μεγάλωσαν σε ύψος και σε έκταση, κυρίως προς τα δυτικά και του έδωσαν τις διαστάσεις που έχει μέχρι σήμερα. Για τις εργασίες αυτές χρησιμοποίησαν και πρόσθετα υλικά αρχαίων ναών και άλλων κτισμάτων, κιονόκρανα, μαρμάρινες κολόνες και πλάκες, ακόμα και τεμάχια αγαλμάτων κι αγγείων, τα οποία βλέπουμε μέχρι σήμερα, συναρμολογημένα χωρίς ιδιαίτερη τέχνη.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Στο κάστρο της Πάτρας βλέπουμε την επέμβαση και την τεχνική στην κατασκευή του από τις περιόδους της ιστορίας του τη Βυζαντινή, τη Φραγκική, τη Ενετική και την Τούρκικη. Εκείνο που το κάνει να ξεχωρίζει απ' όλα τα ελληνικά κάστρα είναι το σύστημα της άμυνας, η οποία γινόταν σε δυο επίπεδα με τις πολεμίστρες σαν μεγάλα δωμάτια στο κάτω μέρος (εσωτερικά) του τείχους και με τα οχυρώματα των επάλξεων στο επάνω μέρος. Το κάστρο είναι χτισμένο σε υψόμετρο 104 μέτρα κι έχει σχήμα ακανόνιστο. Η συνολική του έκταση, ο εσωτερικός του χώρος, είναι 22,7 στρέμματα. Το ανατολικό τείχος, όπου είναι και η

κεντρική είσοδος έχει μήκος 122,5 μέτρα, το βόρειο 283 μέτρα, το δυτικό 13 μέτρα, το νοτιοδυτικό 42,5 μέτρα και το νότιο 213 μέτρα. Η περίμετρος του εσωτερικά είναι 736 μέτρα. Εσωτερικά, στις τρεις πλευρές του κάστρου υπήρχε βαθιά τάφος για καλύτερη άμυνα, ενώ μια άλλη τάφος ανοίχτηκε μπροστά από τον πανύψηλο πύργο και πάνω της υπάρχει μια πέτρινη γέφυρα με δυο όμοιες κάμαρες. Μέσα στο μεγάλο πύργο (γουλά) ύψους 14,5 μέτρων υπάρχουν δυο θολωτά μακρόστενα κτίσματα, είσοδοι και δωμάτια, που χρησιμοποιήθηκαν και για φυλακές, και στο κέντρο του μια μεγάλη δεξαμενή νερού. Το βόρειο τείχος του πύργου αποτελείται από ένα καλοδιατηρημένο πύργο-προμαχώνα, με μισογκρεμισμένη την κορυφή του, απ' όπου η θέα είναι καταπληκτική. Πύργος ημικυκλικός υπάρχει και στο βόρειο τείχος διακοσμημένος εξωτερικά με πέτρινη κορνίζα. Δυο μεγάλες πολεμίστρες μετά τον πύργο και μια θολωτή σκοπιά με δυο ανοίγματα συμπληρώνουν τα διατηρούμενα μέρη της βόρειας πλευράς του κάστρου.

Στη δυτική πλευρά του τείχους βρίσκεται ο στρογγυλός πύργος – προμαχώνας, βενετικής κατασκευής (1408-1413), καλοχτισμένος και διακοσμημένος εξωτερικά με λίθινη λεπτή κορνίζα που εξέχει. Το ύψος του είναι 9,7 μέτρα ενώ η οχύρωσή του, όπου ήταν τοποθετημένα έξι μεγάλα κανόνια, είναι κατεστραμμένη. Το τμήμα του τείχους μετά το στρογγυλό δυτικό πύργο, καθώς και η οχύρωση του με το διάδρομο των επάλξεων και τις πολεμίστρες διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Ομοίως και η νότια πλευρά.

Σε κάποια εξωτερική κόγχη της νότιας πλευράς είναι εντοιχισμένο ένα μαρμαρίνο ακρωτηριασμένο άγαλμα, με γενειοφόρο κεφάλι που νομίζεται ότι είναι του Δία, ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως ανήκει στον αρχαίο βασιλιά Πατρέα. Στα νεότερα χρόνια η φαντασία των ανθρώπων έδωσε στο άγαλμα τη μορφή γυναικείου στοιχείου με το όνομα «Πατρινέλα». Νόμιζαν μάλιστα πως η Πατρινέλα τριγύριζε στο κάστρο και προστάτευε την πόλη από επιδημίες και κάθε κακό.

Στη νοτιοανατολική γωνία του τείχους είναι ο εφτάπλευρος (κυκλοτερής) προμαχώνας με διπλή οχύρωση, φραγκικής εποχής. Είναι χτισμένος με βυζαντινή τεχνική με πορώδη πετρώματα και γραμμές από τούβλα και έχει στη μέση του μια λεπτή λίθινη κορνίζα. Στην ανατολική πλευρά του κάστρου (παράλληλα προς τον δρόμο) τα ενδιάμεσα τμήματα διατηρούνται μόνο μέχρι την επάνω οχύρωση και έχουν φράγκικες προσθήκες σε πολλά μέρη τους.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στις αρχές του 1400 το κάστρο της Πάτρας βρέθηκε στα χέρια των Ενετών, οι οποίοι το ενοίκιασαν από τους Φράγκους και το κράτησαν

μέχρι το 1417-1419. Αμέσως μετά το κάστρο επιστράφηκε και παρέμεινε στους Φράγκους μέχρι το 1429.

Από το καλοκαίρι του 1428 οι Παλαιολόγοι, ηγεμόνες του δεσποτάτου του Μυστρά, αποφασισμένοι να διώξουν τους Φράγκους κατακτητές, πλησίασαν στην πόλη και ζήτησαν την παράδοσή της. Οι Φράγκοι δεν δέχτηκαν και ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος μετά από επιτυχημένη προσπάθεια μπήκε στην πόλη (5 Ιουνίου 1429) νικητής και ελευθερωτής. Το κάστρο όμως άντεξε ακόμα μέχρι του Μάιο του 1430, οπότε οι τελευταίοι υπερασπιστές του εξαντλημένοι από την πείνα και μη ελπίζοντας βοήθεια από τη Δύση το παρέδωσαν. Η Πάτρα κι ολόκληρη η Αχαΐα, μετά από 225 χρόνια, απαλλάχτηκαν από τους κατακτητές.

Ωστόσο, λίγα χρόνια μετά, ένας καινούργιος εχθρός, οι Τούρκοι, πολιορκήσαν το κάστρο (1446) και τελικά το κυριεύσαν, μαζί με την πόλη της Πάτρας (1458) και εδραιώθηκαν στην Αχαΐα και σε όλη σχεδόν την Πελοπόννησο.

Το 1532 ο Ισπανός ναύαρχος Δόρια πολιορκήσε το φρούριο και το κυριεύσε με τη συμφωνία να φύγουν οι Τούρκοι με τα πράγματα τους στην Ναύπακτο. Όμως το 1553 οι Τούρκοι ξαναπήραν το κάστρο και το κράτησαν μέχρι το 1687, οπότε ο Ενετός Φραγκίσκος Μοροζίνι κυριεύσε την πόλη και το φρούριο με όλα τα πυροβόλα και τα πολεμοφόδια των Τούρκων. Οι Ενετοί έκαναν τις αναγκαίες επισκευές του φρουρίου έκτισαν μέσα σε αυτό ναό, διοικητήριο και άλλα οικοδομήματα και μετέτρεψαν τα τζαμιά της πόλης σε χριστιανικούς ναούς. Το έργο τους ανακόπηκε το 1714 εξαιτίας ενός πολύ δυνατού σεισμού, ο οποίος έσχισε τους πύργους του κάστρου, έριξε τους φρουρούς από τις επάλξεις τους και προξένησε πολλές καταστροφές στην πόλη. Τον επόμενο χρόνο οι Ενετοί παραδόθηκαν στους Τούρκους κι αποχώρισαν ήσυχα. Ακολούθησε νέα τουρκοκρατία κατά την διάρκεια της οποίας το κάστρο έπαθε πολλές ζημιές από δύο σεισμούς (το 1785 και το 1801), από την έκρηξη μιας πυριτιδαποθήκης το 1731 και από τη μεγάλη έκρηξη του 1811 από κεραυνό που ανατίναξε το βορειοδυτικό πρόχωμα του κάστρου και σκότωσε πολλούς κατοίκους της πόλης από τις πέτρες που εκσφεντονίστηκαν. Οι Τούρκοι αγγάρεψαν τους Έλληνες να κάνουν τις επισκευές οι οποίες συνεχίστηκαν και το 1818.

Στις 23 Μαρτίου 1821 οι Τούρκοι κλείστηκαν στο κάστρο με τις οικογένειες τους και από την επόμενη άρχισε η πολιορκία τους από τους Έλληνες, οι οποίοι πολλές φορές έφτασαν κοντά στα τείχη, ακόμα και μέχρι την κεντρική πύλη, αλλά δεν μπόρεσαν να το κυριέψουν. Τελικά οι Τούρκοι παρέδωσαν το φρούριο στις 7 Οκτωβρίου 1828 στα στρατεύματα του Γάλλου στρατηγού Μαιζόν, ο οποίος στην συνέχεια το παρέδωσε (15 Αυγούστου 1829), μαζί με το φρούριο του Ρίου στον Έλληνα φρούραρχο. Η Πάτρα και η Αχαΐα αναπνέουν από τότε τον αέρα της ελευθερίας, ενώ από το 1883 καθιερώθηκε η ύψωση της ελληνικής

σημαίας στον πύργο του κάστρου που είναι προς τη θάλασσα.

ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Μετά την παράδοση του κάστρου στους Έλληνες, οι Πατρινοί ξαναγύρισαν στην πόλη τους και βοήθησαν τους Γάλλους του στρατηγού Μαιζόν να επιδιορθώσουν τα γκρεμισμένα μέρη του και να στήσουν στις επάλξεις του πολλά πυροβολεία. Ελεύθερο για πολλά χρόνια, χρησιμοποιήθηκε το 1875 για στρατώνα και φρουραρχείο, ενώ ο ψηλός πύργος του (κουλάς) μετατράπηκε σε εγκληματική φυλακή μέχρι το 1925. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1940, οι βόμβες των Ιταλών κατέστρεψαν τα στρατιωτικά κτίρια, ενώ η είσοδος των γερμανικών αρμάτων προκάλεσε το γκρέμισμα της κύριας εισόδου και της τοξωτής καστρόπορτας. Ευτυχώς η γερμανική κατοχή κράτησε πολύ λίγο και από τον Οκτώβριο του 1944 το κάστρο χαίρεται την ελευθερία του.

Από το 1950 το φρούριο και η αξιοποίηση του απασχολεί σοβαρά τον δήμο της Πάτρας. Τη χρονιά αυτή άρχισαν κάποιες ανασκαφικές εργασίες, ενώ κατά τα έτη 1971-1973 έγιναν εργασίες για την στερέωση των τειχών και των πύργων, για την επισκευή ετοιμόρροπων τμημάτων του κ.κλπ. Από το 1986 μέσα στο χώρο του κάστρου ο δήμος Πατρών κατασκεύασε ξύλινο θέατρο στο οποίο δίνονται καλλιτεχνικές παραστάσεις και άλλες εκδηλώσεις, ιδιαίτερα το καλοκαίρι.

Από τις μέχρι τώρα ανασκαφές στο χώρο του κάστρου δεν έχουν έρθει στο φως αξιόλογα ευρήματα. Βρέθηκαν μόνο μαρμάρινα θραύσματα από αρχιτεκτονικές κατασκευές με διακοσμήσεις, λίγα είδη κεραμικής, καθώς και θραύσματα αγγείων των ελληνοιστικών χρόνων, υπέροχης τέχνης. Δίπλα από το τείχος του φρουρίου, στο χώρο της δεξαμενής, βρέθηκε το 1876 ένα θαυμάσιο χάλκινο άγαλμα του Μαρσύα, ύψους 30,87 μέτρων, το οποίο σήμερα στολίζει το βρετανικό μουσείο του Λονδίνου. Στον ίδιο χώρο βρέθηκε επίσης ένα χάλκινο άγαλμα του Λυκίου Απόλλωνα, ενώ άλλο χάλκινο άγαλμα του Απόλλωνα είχε βρεθεί παλαιότερα και τοποθετήθηκε στο μουσείο Πατρών.

Ακόμα έχουν τοποθετηθεί στα μουσεία αρκετά γλυπτά τα οποία έχουν αποσπαστεί από τα τείχη του κάστρου, όπως η κεφαλή του Ερμή σπασμένη, κεφαλή νέου με σπασμένο το πρόσωπο, μαρμάρινο άγαλμα ταύρου, μαρμάρινη κεφαλή λιονταριού, τεμάχιο μαρμάρινης σαρκοφάγου και άλλα. Ωστόσο, οι παλαιότεροι περιηγητές που πέρασαν από το κάστρο αναφέρουν ότι είδαν μέσα σε αυτό σπουδαίους ναούς και αγάλματα, τα οποία όμως έχουν χαθεί ή βρίσκονται ακρωτηριασμένα και εντοιχισμένα στα χωμένα μέρη του τείχους. Έτσι, ο Πausanias αναφέρει ότι είδε (τον δεύτερο αιώνα μ.Χ.) το ιερό της Λαφρίας Αρτέμιδος και μέσα σε αυτό το χρυσελεφάντινο άγαλμα της θεάς. Είδε επίσης, το βωμό της Αρτέμιδος, καθώς και το ναό της Παναχαΐδας με χρυσελεφάντινο

άγαλμα της. Άλλοι περιηγητές (Ληκ, Λε Μπας) αναφέρουν ότι είδαν (γύρω στα 1800) μισοκατεστραμμένα αγάλματα γυναικών και ανδρών και ένα γυναικείο άγαλμα, ίσως της θεάς Αθηνάς. Τέλος οι περιηγητές αναφέρουν πολλές ελληνικές επιγραφές που είδαν στα τείχη ή σε επιτάφιας στήλες ή σε μαρμάρινες πλάκες, μερικές από τις οποίες έχουν μεταφερθεί στο μουσείο της Πάτρας.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Η λαϊκή φαντασία που θέλει τα παλιά κάστρα, τα γεφύρια, τα ποτάμια ή τις βρύσες να περιτριγυρίζονται ή να φυλάσσονται από ξωτικά και νεράιδες, από καλά ή κακά στοιχεία και δράκους, δεν θα μπορούσε να αφήσει έξω και το κάστρο της Πάτρας με τη πολύχρονη ιστορία του, έστω και αν αυτό δεν έμενε ποτέ ακατοίκητο και ξεμοναχιασμένο. Έτσι, ήταν αρκετή η μορφή ενός αντρικού γενειοφόρου αγάλματος που βρίσκεται ακρωτηριασμένο σε κοίλωμα της εξωτερικής πλευράς του τείχους , στο οποίο μάλιστα έδωσαν γυναικείο όνομα, για να δημιουργήσουν το θρύλο της Πατρινέλας , του καλού στοιχειού που φυλάει το κάστρο και την πόλη ολόκληρη.

Το άγαλμα αυτό το βλέπουμε και σήμερα στην εξωτερική πλευρά του τετραγωνικού πύργου (πάνω από τη δεξαμενή) και η μορφή του φαίνεται να είναι του Δία ή του Πατρέα. Αυτό λοιπόν το στοιχείο η Πατρινέλα, προστάτευε την πόλη από κάθε κακό και από κάθε αρρώστια. Οι γυναίκες κυρίως, που από τον φόβο των Τούρκων δεν πλησίαζαν το κάστρο, φαντάζονταν ότι τα μεσάνυχτα η Πατρινέλα κατέβαινε στην πόλη και ότι την άκουγαν να κλαίει όταν θα ερχόταν κανένα κακό στην πόλη. Έλεγαν ακόμα ότι, όταν πέθαινε κάποιος σημαντικός Πατρινός, η Πατρινέλα έβγαινε την νύχτα και περπατούσε κλαίγοντας στους δρόμους της πόλης, σέρνοντας με τα πόδια της χοντρές αλυσίδες. Όμως δεν το βλέπουν όλοι το στοιχείο, εκτός από εκείνους « που τους πότισαν με σκόνη που τη φτιάχνουν μάγισσες νυχτοδουλεύτρες », όπως μας λέει ένας Πατρινός ποιητής στο ποίημα του «Η Πατρινέλα».

2.2 ΑΡΧΑΙΟ ΩΔΕΙΟ

- 4. Το αρχαίο ωδείο βρίσκεται στην Άνω πόλη κοντά στην πλατεία 25^{ης} Μαρτίου και κατασκευάστηκε το 2^ο αιώνα μ.Χ αν και κάποιοι ερευνητές υποστήριξαν πως είναι κτίσμα του 1^{ου} αι. π.Χ και κάποιοι άλλοι του 1^{ου} αι. μ.Χ. Ήταν το αξιολογότερο στην Ελλάδα μετά το αθηναϊκό ωδείο Ηρώδη του Αττικού το οποίο κατασκευάστηκε αργότερα το 160 μ.Χ. Ήταν ουσιαστικά ένα μικρό θέατρο με στέγη, είχε μήκος 50 μέτρα και

χωρητικότητα 2.300 θεατών το οποίο χρησίμευε κυρίως για μουσικούς αγώνες αλλά και για παραστάσεις τραγωδιών. Οι θεατρικές παραστάσεις δίνονταν στο θέατρο που ήταν νότια του ωδείου αλλά δεν βρέθηκε.

Το ωδείο ήταν χτισμένο στη νότια πλαγιά του λόφου της ακρόπολης των Πατρών με φροντίδα των κατοίκων της εποχής, οι οποίοι έστησαν με περηφάνια στην κορυφή του άγαλμα του Απόλλωνα που έγινε με χρήματα από λάφυρα του πολέμου εναντίον των Γαλατών το 279 π.Χ.

Το ωδείο λειτούργησε μέχρι το 300 μ.Χ περίπου. Τότε καταστράφηκε από πυρκαγιά και στη συνέχεια καταπλακώθηκε από χώματα που σχημάτισαν από πάνω του λόφο ύψους τεσσάρων μέτρων, τον λόφο του Στράνη, όπως ονομάστηκε στην Τουρκοκρατία από το σπίτι του υποπρόξενου της Σουηδίας Στράνη (1812-1821) που υπήρχε εκεί. Η κάλυψη του ωδείου δεν ήταν ολοκληρωτική, κάποια τμήματα του φαίνονταν όπως αναφέρει ο Πουκεβίλ το 1816, και άλλοι επισκέπτες (Σεναβάρ, Ρέω κ.α) οι οποίοι το περιγράφουν και το αποκαλούν θέατρο.

Το ωδείο αποκαλύφτηκε συμπτωματικά το 1889, σε εργασίες εσκαφής του λόφου για επιχωμάτωση του λιμανιού καθώς και ρωμαϊκά και βυζαντινά αγάλματα, αγγεία, νομίσματα, οικιακά σκεύη και μνήματα. Τ οποία οδήγησαν στο συμπέρασμα πως ο χώρος του ωδείου από τον 3^ο μ.Χ αιώνα μέχρι το 1889 χρησιμοποιήθηκε διαφορετικά.

Από έλλειψη χρημάτων όμως οι έρευνες σταμάτησαν και το ωδείο έμεινε αφύλακτο με αποτέλεσμα να χαθούν μαρμάρινες κεφαλές λιονταριών που στόλιζαν τις σκάλες και άλλα ευρήματα ενώ πολλές μαρμάρινες κολόνες έγιναν ασβέστης για τις οικοδομές.

Το 1938 με χορηγία του συγγραφέα Γ.Αναστασόπουλου άρχισαν εργασίες στερέωσης του ωδείου που συνεχίστηκαν ως το 1943.

Το 1957 ο αρχαιολόγος Ν. Ζαφειρόπουλος καθάρισε τη σκηνή και βρήκε ψηφιδωτό, όστρακα, βυζαντινά νομίσματα και συλημένο παλαιοχριστιανικό τάφο.

Τον επόμενο χρόνο το ωδείο άρχισε να αναστηλώνεται χάρη στην πρωτοβουλία και στις δαπάνες του πατρινού αρχιτέκτονα και λογοτέχνη Ιωάννη Βασιλείου. Το είχε βάλει σκοπό της ζωής του να το αναστηλώσει όπως ήταν στην παλιά εποχή. Οι εργασίες επισκευής και αναμαρμάρωσης συνεχίστηκαν ως το 1963 με αρχιτέκτονες τους : Βασιλείου, Ορλάνδο, Στήκα, Γιαλούρη και Μαστροκώστα δίνοντας στο αρχαίο ωδείο την αρχική του μορφή. Πολλά από τα ευρήματα (επιγραφές, αγάλματα, επιτύμβια) μπήκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάτρας.

Η διάταξη του χώρου του, όπως σε όλα τα ωδεία, είναι όμοια με εκείνη του αρχαίου θεάτρου. Η ακουστικότητά του είναι πολύ καλή κι έτσι χωρίς τη χρήση μεγαφώνων οι θεατές - ακροατές σε όποια θέση και να βρίσκονται ακούνε εξίσου καλά τα τελούμενα στη σκηνή. Το κοίλο του ωδείου (διαμ. 50 μ.) με τα δυο διαζώματα, τις 11 κερκίδες (4 στο κάτω διάζωμα και 7 στο επάνω) και τις 23 σειρές καθισμάτων (16 με

μαρμάρινη κάλυψη στο κάτω διάζωμα και 7 στο επάνω χωρίς μαρμάρινη επένδυση, σε μια κερκίδα του πάνω διαζώματος υπάρχουν άλλες 4 σειρές καθισμάτων) μπορεί να δεχτεί γύρω στις 2.500 θεατές (όσους δεχόταν και το αρχικό). Η ημικυκλική του ορχήστρα ακτίνας 5 μέτρων, που είναι επενδυμένη με μαρμάρινες πλάκες και χωρίζεται απ' το κοίλο με μαρμάρινο χαμηλό θωράκιο, οι πάροδοι, το προσκήνιο, η σκηνή και τα παρασκήνια συνθέτουν όλα μαζί την εικόνα ενός αρχαίου θεάτρου με μόνη τη διαφορά ότι το κοίλο του δεν είναι λαξευτό ούτε στηρίζεται σε κάποιο φυσικό αντιστήριγμα. Για την στήριξή του κατασκευάστηκε αναλημματικός τοίχος, που δεν σώζεται σε όλο το ύψος του.

Στη δεκαετία του 60 έγινε ύστερα από έγκριση του Πρωθυπουργού Γεώργιου Παπανδρέου, η απαλλοτρίωση και η κατεδάφιση των ξένων κτισμάτων του οικοδομικού τετραγώνου, που βρίσκονταν στο μνημείο, και έτσι το οικοδομικό τετράγωνο μετατράπηκε σε αρχαιολογικό χώρο. Σ' αυτό το χώρο του ωδείου εκτίθενται έξι σαρκοφάγοι ρωμαϊκών χρόνων, οι τέσσερις από τους οποίους φέρουν ανάγλυφες παραστάσεις, δυο μεγάλα μισοκαταστραμμένα ψηφιδωτά, διάφορα μαρμάρινα τμήματα αρχαίου κτίσματος κ.α

2.3 ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΡΙΟΥ

Το Κάστρο του Ρίου βρίσκεται οκτώ χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Πάτρας, στην είσοδο του Κορινθιακού κόλπου. Το κάστρο αυτό ανεγέρθηκε το 1499 από τον Τούρκο Σουλτάνο Βαγιαζήτ Β' και ονομαζόταν Κάστρο του Μοριά ή της Πάτρας κατ' αντίθεση προς το απέναντι κάστρο, που επίσης ανέγειρε στο Ακρωτήριο του Αντιρρίου και λεγόταν Κάστρο της Ρούμελης. Μερικοί Ευρωπαίοι ονομάζουν το ακρωτήριο του Ρίου Chateau de Morea και Moreas Castle.

Με τα δυο αντικριστά κάστρα ο Βαγιαζήτ Β' μπορούσε να ελέγχει τη διάβαση των πλοίων από τη στενή θάλασσα, μήκους 1850 μέτρα, που υπάρχει ανάμεσά τους. Τα δυο κάστρα είχαν για αρκετά χρόνια κοινή πορεία.

Το 1532 ο Andrea Doria από τη Γένοβα με τον ισπανικό στόλο κυριεύσε το φρούριο αλλά γρήγορα επανήλθε στα χέρια των Τούρκων.

Το 1603 ήλθαν οι δαιμόνιοι Ιππότες της Μάλτας γνωστοί και με το όνομα « Ιππότες της Ρόδου » τα κυριέψαν, τα γκρέμισαν και τα πυρπόλησαν. Μετά επανήλθαν οι Τούρκοι, τα ανακατέλαβαν και τα επιδιόρθωσαν.

Η Βενετία, η θαλασσοκράτειρα είναι πάντα στο προσκήνιο και φροντίζει να κατέχει τα παραθαλάσσια κάστρα. Έτσι το 1687 έρχεται στο Ρίο μια βενετσιάνικη αρμάδα και το πολιορκεί. Μετατρέψανε τα τούρκικα τζαμιά που είχαν χτίσει σε χριστιανικούς ναούς και μέσα στο Ρίο

επαναλειτούργησε ο μικρός ναός της Ζωοδόχου Πηγής μέσα στο φρούριο με ιερέα το Λατίνο Δομίνικο Βιεσόλα.

Με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς το 1699 η Ενετία κυριάρχησε στην Πελοπόννησο. Για να υπάρχει ασφάλεια στον Κορινθιακό κόλπο οι Ενετοί φρόντισαν να επισκευάσουν και τα δυο φρούρια. Το κατεστραμμένο και ερειπωμένο φρούριο του Αντιρρίου το κατεδάφισαν και το ανέγειραν από την αρχή, το δε φρούριο του Ρίου το επιδιόρθωσαν και πρόσθεσαν νέες οχυρώσεις.

Οι εργασίες αυτές τελείωσαν το 1713 αλλά δυο χρόνια αργότερα το κυριεύσαν οι Τούρκοι και το κράτησαν ως το 1828. Στις 30 Οκτωβρίου το 1828 το κυριεύσε ο Γάλλος στρατηγός Μαιζόν και το παρέδωσε στην ελληνική κυβέρνηση το 1829. Κατά την περίοδο του Παγκόσμιου Πολέμου χρησιμοποιήθηκε ο χώρος του κάστρου για φυλακές.

Το κάστρο του Ρίου έχει σχήμα ισοσκελούς τριγώνου με την κορυφή, στην οποία υψώνεται τριπλός ισχυρός πύργος, στραμμένη προς τα αιτωλικά παράλια.

Η προς την Πελοπόννησο πλευρά, εφοδιασμένη και αυτή με πύργους, προστατευόταν εξωτερικά με πλατιά τάφρο που συγκοινωνούσε και στα δυο πέρατα με τη θάλασσα και ήταν γεμάτη θαλασσινό νερό. Πάνω από την τάφρο υπάρχει τοξωτή γέφυρα που οδηγούσε στην κεντρική πύλη.

Στην νοτιοανατολική γωνία το τείχος ενισχυόταν με προμαχώνα και ένα στρογγυλό πύργο, ενώ δυο ανάλογοι πύργοι υπάρχουν και στο μέσο της νότιας πλευράς. Στρογγυλοί πύργοι με πολεμίστρες στις επάλξεις τους ενίσχυαν και τις άλλες πλευρές.

Στο εσωτερικό του Κάστρου ένα μεγάλο κυκλικό οικοδόμημα προφύλασσε την ανατολική πλευρά αλλά και ολόκληρο το φρούριο, μέσα στο οποίο έμενε η φρουρά και μικρός αριθμός τουρκικών οικογενειών. Οι ελληνικές οικογένειες ήσαν εγκαταστημένες έξω από το φρούριο. Επίσης υπήρχαν στο εσωτερικό του, αποθήκες με πυρομαχικά και τρόφιμα, τζαμιά και οι κατοικίες. Την εποχή των Ενετών τα τζαμιά όπως ανάφερα μεταβλήθηκαν σε χριστιανικούς ναούς. Σήμερα λειτουργεί μέσα στα τείχη ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής.

Στο χώρο του κάστρου κατά την αρχαιότητα υπήρχε ναός του θεού Ποσειδώνα προς τιμή του οποίου γίνονταν κάθε χρόνο γιορτές και τελετές, τα Ρίεια και τα Ποσειδώνια, όπως ονομάζονταν. Από τον ναό αυτόν χρησιμοποιήθηκε οικοδομικό υλικό για την αρχική κατασκευή του κάστρου. Στις θέσεις του σημερινού Ρίου και Αντιρρίου υπήρχαν τότε αντίστοιχα οι κωμοπόλεις Αργυρά και Μολυκρία.

Το κάστρο σήμερα έχει περίπου την ίδια τύχη με τα περισσότερα κάστρα της Πελοποννήσου. Παραμένει αγέρωχο και επιβλητικό αλλά κατάμονο και εγκαταλειμμένο από τους ανθρώπους περιμένοντας να γεμίσει ζωή τις λίγες φορές που διοργανώνονται σε αυτό εκδηλώσεις και συναυλίες.

Έτσι ώστε να ακουστεί εκτός από τον παφλασμό των κυμάτων που χτυπούν στα τείχη, βήματα και φωνές ανθρώπων.

2.4 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΒΟΥΝΤΕΝΗΣ

Στη θέση αμυγδαλιά της Βούντενης υπάρχει ένα μεγάλο νεκροταφείο μυκηναϊκής εποχής, ένα στοιχείο το οποίο μας μαρτυρεί την ύπαρξη ενός άγνωστου ακόμα μυκηναϊκού οικισμού στην περιοχή της Πάτρας.

Το νεκροταφείο αποτελείται από πεντακόσιους και πλέον θαλαμωτούς τάφους από τους οποίους έχει εξερευνηθεί ένας μικρός αριθμός. Η έρευνα των ταφών, μεταξύ των οποίων και ένας βασιλικός, αποτέλεσε ένα ισχυρό δείγμα για την εξαγωγή νέων συμπερασμάτων για την τοπογραφία και αρχιτεκτονική των θαλαμωτών τάφων στην Αχαΐα καθώς και για τα ταφικά έθιμα που υπήρχαν εκείνη την εποχή. Κάθε τάφος ήταν οικογενειακός, και γι' αυτό υπήρχαν πολλοί σκελετοί μέσα στο καθένα μαζί με αγαπημένα προσωπικά αντικείμενα όπως κοσμήματα, αγγεία, όπλα κ.α.

Τα στοιχεία αυτά αποκτούν ιδιαίτερη αξία καθώς το νεκροταφείο καλύπτει μια μεγάλη περίοδο χρήσης από το 1450 μέχρι το 1050 π.Χ.

Το νεκροταφείο εντοπίστηκε το 1987 και από τότε συνεχίζονται οι ανασκαφές από την ΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων ώστε να έρθει στην επιφάνεια όλο το αρχαιολογικό υλικό που κρύβεται στην περιοχή της Βούντενης.

2.5 ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ

Προς την ανατολική πύλη του Φρουρίου τη Πάτρας στην τοποθεσία «Ασύρματος» σώζεται το παλιό Ρωμαϊκό Υδραγωγείο πάνω σε μια μικρή αμπελόφυτη κοιλάδα ερειπωμένο και χαλασμένο σε πολλά μέρη.

Είναι έργο της ρωμαϊκής εποχής, ίσως της εποχής του αυτοκράτορα Αυγούστου. Το υδραγωγείο είναι το πρώτο συστηματικό έργο που πραγματοποιήθηκε για την ύδρευση της πόλης των Πατρών.

Ο Άγγλος περιηγητής Wheeler όταν το είχε επισκεφτεί το 1689 το είδε σχεδόν ακέραιο και το περιγράφει ως επιβλητική, σημαντική και μεγαλειώδης κατασκευή που είχε δυο σειρές τόξων τη μια πάνω στην άλλη και στήλες που στηρίζονταν και από τα δυο μέρη πάνω σε βάσεις. Ο Wheeler επίσης αναφέρει ότι πιο ψηλά σε ρυάκι υπήρχαν άλλα δυο τόξα τα οποία διατηρούνταν καλύτερα και ότι όλα μαζί ένωναν δυο λόφους που ανάμεσά τους έτρεχε το νερό. Τα τόξα αυτά εξωτερικά ήταν κατασκευασμένα από τούβλα και εξωτερικά από πελεκητές πέτρες.

Το υδραγωγείο σήμερα είναι εγκαταλειμμένο αν και ο Δήμος θα μπορούσε να το αξιοποιήσει κατάλληλα όπως του αρμόζει.

2.6 Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΟΥ ΜΕΙΛΙΧΟΥ

Η Γέφυρα του Μειλίχου βρίσκεται στη Β.Α. συνοικία της Πάτρας στο Νέο Δρόμο. Η γέφυρα είναι γνωστή και με το όνομα « Γέφυρα του Πausανία » γιατί πέρασε από αυτήν κατά την περιήγησή του στο Νομό Αχαΐας. Σύμφωνα λοιπόν με τον Πausανία το 174 μ.Χ υπήρχαν τρεις «εθνικοί δρόμοι», ο παράλιος δρόμος που οδηγούσε στη Δύμη (Κάτω Αχαΐα), ο δρόμος που οδηγούσε προς την ενδοχώρα της Αχαΐας, δηλαδή την Τριταΐα και τα Καλάβρυτα, και ένας τρίτος δρόμος που οδηγούσε προς το Αίγιο και την Κόρινθο. Τμήμα του παράλιου δρόμου προς το Αίγιο αποτελεί και η εντοπισμένη στην οδό Αρέθα, γέφυρα του ποταμού Μειλίχου. Σήμερα μπορεί κανείς να διακρίνει ένα λιθόστρωτο τμήμα του δρόμου αυτού, πάνω σε μια ρωμαϊκή γέφυρα δυο καμάρων με βάσεις από Μεγάλες πελεκητές πέτρες. Καθώς και μία παλαιότερη μονότοξη γέφυρα ακριβώς δίπλα στην άλλη, που αχρηστεύτηκε όταν ο ποταμός, συχνά, άλλαξε κοίτη. Σήμερα υπάρχουν και οι δυο σε αρκετά καλή κατάσταση.

2.7 ΤΟ ΧΑΜΑΜ

Το χαμάμ της Πάτρας βρίσκεται στην οδό Μπουκαούρη στην Άνω πόλη κοντά στο Κάστρο. Το οποίο χτίστηκε πριν 500 χρόνια και από τότε λειτουργούν σε αυτό τα τούρκικα θερμόλουτρα με κάποιες χρονικές περιόδους αδράνειας, από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Ιούλιο. Αποτελεί ένα από τα λίγα που έχουν απομείνει στην Ευρώπη, γι' αυτό το λόγο έχει γίνει και ανακαίνιση του κτιρίου και έχει κριθεί από το Δήμο διατηρητέο.

2.8 Η ΜΟΝΗ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ

Είναι μια από τις αρχαιότερες μονές της Ελλάδας και βρίσκεται σε ύψωμα στην ανατολική παρυφή της πόλεως Πατρών και στο Ν.Δ. μέρος της λοφοσειράς του Παναχαϊκού. Είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και η εικόνα της καλείται Παναγία η Γηροκομήτισσα. Η Μονή μέσα στην μακραίωνη πορεία της υπέστη πολλές καταστροφές και λεηλασίες από Σλάβους, Φράγκους, Ενετούς, Τούρκους και τελευταία από τους Γερμανούς.

Η θέση της μονής κατά τους αρχαίους χρόνους άνηκε στην περιοχή της Μεσαΐτιδας, μια από τις μικρές πόλεις της περιοχής των Πατρών. Η

Μεσάτις ήταν συνέχεια της Άνθειας και ο περιηγητής Πουκεβίλ τοποθετεί την μονή στην Άνθεια. Η θέση αυτή κατοικείτο κατά την αρχαιότητα και ήλθαν στο φως εκεί έξι λατινικές επιτύμβιες επιγραφές. Δεν είναι όμως εξακριβωμένο ότι ευρέθηκαν εκεί ή μεταφέρθηκαν από άλλα μέρη της περιοχής. Στην περιοχή του Γηροκομείου επίσης έχουν βρεθεί πολλά αρχαία ανεκτίμητης αξίας και έχουν εισαχθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών : Ερμής, δυο αμφορίσκοι, δυο μικροί κέρνοι, όστρακα, αιχμή ακοντίου, θαλαμωτός τάφος με ευρήματα αγγεία, λύχνους και λοιπά.

Ο Πausanίας αναφέρει ότι εκεί κοντά υπήρχε ο ναός της Τρικλαρίας Αρτέμιδος. Ο Άγιος Αρτέμιος φέρεται ως ιδρυτής της Μονής, ο οποίος αντικατέστησε την Άρτεμη . Οι χριστιανοί κατέστρεψαν ότι ήταν ειδωλολατρικό και το αντικατέστησαν με χριστιανικά στοιχεία, χρησιμοποιώντας τα παλιά οικοδομικά υλικά. Για το έτος ίδρυσης της Μονής δεν υπάρχουν γραπτές πηγές

Κατά την εθνική επανάσταση των Ελλήνων εναντίον των τούρκων το 1821 η Μονή καταστράφηκε τελείως. Η ανασύσταση της Μονής έγινε το 1836. Ανεγείρεται ο ναός (το καθολικό), ο ναός των Αγίων Πάντων και τα κελιά των μοναχών, από το 1833 ως το 1836. Τα κελιά δεν κτίστηκαν θολωτά, όπως ήταν προεπαναστατικά αλλά με το συνηθισμένο τύπο ορθογωνίων δωματίων. Υπάρχουν πλάκες εντοιχισμένες που μαρτυρούν το χρόνο οικοδομής του Ναού. Τότε τοποθετήθηκε στο καθολικό της Μονής στη θέση της η εικόνα της Παναγίας όπου βρίσκεται και σήμερα. Η εικόνα αυτή είναι νεότερο έργο του 17-18 αιώνα με επτανησιακή επίδραση, αλλά σε ύφος βυζαντινίζον, τεχνικά ένα έργο καλό (0,84μ. ύψος x 0,64 μ.). Είναι επενδυμένη με άργυρο και φαίνεται ότι υπάρχουν δυο επενδύσεις, δυο διαφορετικών εποχών. Η επένδυση του πλαισίου είναι παλαιότερη και έργο επιμελημένο, ενώ η νεότερη έχει καλύψει το σώμα και έχει αφήσει το πρόσωπο της Παναγίας και του Θείου Βρέφους. Στο νέο ναό τοποθετήθηκε σταυρός αγιασμού. Ο ναός κοσμήθηκε, εκτός της εικόνας του Αγίου Ιωάννου και με μια εικόνα προεπαναστατική, έχει ευρωπαϊκή επίδραση, καλό αντίγραφο, η οποία είναι γνωστή ως Madonna του Γηροκομείου και βρίσκεται σήμερα στο ηγουμενοσυμβούλιο μαζί με κάποιες άλλες. Στην Ωραία Πύλη υπάρχει κεντητή εικόνα της Παναγίας με μετάξι καλής τέχνης έργο του 1875. Επίσης διασώθηκαν αργυρή επένδυση Ευαγγελίου με επιγραφή του ΙΣΤ΄ αιώνα, εικόνα του Ιωάννη του Προδρόμου, εικόνα της Παναγίας του Δαμασκηνού η οποία βρίσκεται στο αρχιερατικό οίκημα Πατρών, αργυρό δισκοπότηρο του 1794 και σφραγίδα της Μονής του 1790.

Το σημερινό κωδωνοστάσιο της μονής στην ανατολική είσοδο της Μονής είναι έργο του 1892 του μηχανικού Λυκούδη. Έχει δυο καμπάνες, από τις οποίες η μια προέρχεται από το εξωτερικό. Υπάρχουν δυο σήμαντρα, ξύλινο και σιδερένιο. Ο ναός της κοίμησης της Θεοτόκου έχει

μαρμάρινο τέμπλο του 1852, έργο Τήνιου καλλιτέχνη. Στο εξωτερικό προαύλιο της Μονής βρίσκεται το παρεκκλήσι των Αγίων Πάντων.

Η Μονή διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με βιβλία κυρίως θρησκευτικού περιεχόμενου και με προεπαναστατικές και μετεπαναστατικές εκδόσεις. Ασυνήθιστο είναι ένα μανδύλι με στίχους του έτους 1882 δηλαδή χειρόγραφο που γράφτηκε σε πανί και στις δυο όψεις. Στην περιοχή του Γηροκομείου υπάρχουν ελαιώνες, πευκοδάση και γενικά πλούσια βλάστηση δημιουργώντας ένα καταπληκτικό τοπίο.

2.9 ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑ

Από τότε που ήρθε στη Πάτρα ο Απόστολος Ανδρέας οι πατρινοί πίστεψαν στο Χριστό. Αργότερα όταν έφυγαν οι Ρωμαίοι και απλώθηκε ελεύθερα ο Χριστιανισμός, οι Πατρινοί για τη λατρεία τους στο Χριστό, έχτισαν ωραίους ναούς και ιερά προσκυνήματα. Σήμερα η Πάτρα έχει 36 εκκλησίες και 8 παρεκκλήσια. Παρεκκλήσια λέγονται τα μικρά εκκλησιάκια που ανήκουν σε μεγάλες εκκλησίες ή σε ιδιώτες ή σε κάποιο ίδρυμα.

Πολιούχος (προστάτης) της Πάτρας είναι ο Άγιος Απόστολος Ανδρέας που γιορτάζει στις 30 Νοεμβρίου. Στη μνήμη του μεγάλου αυτού Απόστολου που λέγεται και Πρωτόκλητος, γιατί τον κάλεσε πρώτα ο Χριστός, οι Πατρινοί πρωτόχτισαν ναό τον 5^ο αιώνα μ.Χ. Τον έχτισαν πάνω στα ερείπια του ναού της θεάς Δήμητρας. Τα χρόνια όμως και ένας σεισμός που έγινε το 18^ο αιώνα κατέστρεψαν τελείως τον ναό.

Σήμερα υπάρχουν δύο ναοί του Απόστολου Ανδρέα, ο παλιός και ο νέος. Ο παλιός χτίστηκε το 1835, εκεί που μαρτύρησε ο Απόστολος. Δίπλα ακριβώς από τον παλιό ναό, κάτω σε μια κατακόμβη υπάρχει το πηγάδι του Απόστολου. Στα παλιά χρόνια ήταν εκεί η θεραπευτική πηγή της θεάς Δήμητρας. Ο νέος ναός είναι πάρα πολύ μεγάλος και πάρα πολύ ωραίος. Χωράει μέσα 8000 άτομα. Θεμελιώθηκε το 1908 και εγκαινιάστηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1974. Στη μέση υψώνεται ο μεγάλος τρούλος με ύψος 43 μ. και ολόγυρα 12 άλλοι μικρότεροι τρούλοι. Συμβολίζουν το Χριστό με τους 12 μαθητές του. Κάθε τρούλος έχει ένα μαρμάρινο σταυρό. Ο σταυρός του μεγάλου τρούλου είναι επίχρυσος και μεγάλος 5 μ. Όλοι οι άλλοι σταυροί είναι ντυμένοι με χαλκό που λαμποκοπά στον ήλιο. Σε ένα τρούλο υπάρχουν 38 ηλεκτρονικές καμπάνες. Οι 3 χτυπάνε το συνηθισμένο χτύπο των καμπάνων και οι 35 χτυπάνε ύμνους μελωδικούς.

Μόλις μπεις στο ναό μαγεύεσαι από τα σκαλιστά μάρμαρα, τα πολύχρωμα ψηφιδωτά, τους πολυελαίους, τις πολλές κολώνες και τα πολύχρωμα παράθυρα. Μέσα στο ναό φυλάσσονται η Τίμια Κάρα του Απόστολου και ένα μεγάλο κομμάτι του Σταυρού στον οποίο μαρτύρησε,

ενώ δύο δάχτυλα μαζί με ένα μικρό κομμάτι της παλάμης του Πολιούχου μας φυλάσσονται στον παλιό ναό. Μέρη από τα λείψανα του Αγίου είχαν παρθεί από ευσεβείς Χριστιανούς για λογαριασμό τους ή για να τοποθετηθούν σε κάποιους ναούς μέσα και έξω από την Ελλάδα (Αγιο Όρος, Μόσχα, Σκωτία κ.α.) Τη μνήμη του Αγίου Ανδρέα τιμούν όλοι οι Ορθόδοξοι ή ετερόδοξοι Χριστιανοί των χωρών της Ευρώπης, της Αμερικής κ.κλπ οι οποίοι έχουν αναγείρει προς τιμή Του ιερούς ναούς.

2.10 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ – ΑΠΟΛΛΩΝ

Ο πλούτος που συσσωρεύτηκε στην Πάτρα στα χρόνια της εμπορικής ακμής δημιούργησε μια τάξη στην οποία ήταν προσιτή κάθε πολυτέλεια της εποχής. Χωρίς να χρησιμοποιεί τρόπο επιδεικτικό και προκλητικό η τάξη αυτή αναζητεί τώρα και πολιτιστικά αγαθά και φιλοδοξεί να εκσυγχρονίσει και εξωραΐσει την πόλη. Έτσι από το 1870 και έπειτα χτίζονται επιβλητικές κατοικίες που διακοσμούνται με έργα τέχνης.

Το 1871-72 κτίζεται το δημοτικό θέατρο « Απόλλων » και από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του οι φιλόμουσοι επιχορηγούν τις παραστάσεις ξένων μελοδραματικών θιάσων. Το 1874-75 η πλατεία Γεωργίου αποκτά τα συντριβάνια που την κοσμούν και σήμερα. Και συνεχίζεται για χρόνια ο εξωραϊσμός που δίνει στην Πάτρα την όψη σύγχρονης σε κάθε εποχή μεγαλουπόλεως.

Την απόφαση για την οικοδόμηση του Δημοτικού Θεάτρου πήραν οι έμποροι της Πάτρας (Έλληνες και ξένοι) με πρώτο το Γερμανό Άμβουργκερ, οι οποίοι δημιούργησαν γι' αυτό το σκοπό μετοχική εταιρεία και εξέδωσαν μετοχές αξίας 200 δρχ. η καθεμία. Στις 11 Φεβρουαρίου 1871 κατατέθηκε ο θεμέλιος λίθος του έργου στο οικόπεδο της πλατείας Γεωργίου που παραχώρησε το κράτος. Το θέατρο με σχέδιο του αρχιτέκτονα Τσίλλερ κτίστηκε σε λίγους μήνες και παραδόθηκε στις αρχές του 1872. Στοίχισε 148.542 παλιές δραχμές. Οι μέτοχοι της εταιρίας του θεάτρου όχι μόνο δεν πήραν ποτέ μέρισμα αλλά και στο τέλος εκχώρησαν τις μετοχές στο δήμο δωρεάν ή σε τιμές πολύ κατώτερες της ονομαστικής αξίας.

Το θέατρο είναι σμικρογραφία της «Σκάλας του Μιλάνου» και είναι το αρχαιότερο από τα σωζόμενα κλειστά θέατρα των νεότερων χρόνων και ένα από τα πρώτα θέατρα όπερας στην Ευρώπη. Ανακαινισμένο ως τώρα τρεις φορές (1899,1956,1970) διαθέτει τρεις σειρές θεωρείων επενδυμένες με βελούδο, γαλαρία, υπερώο και πλατεία.340 θεατές μπορούν να παρακολουθήσουν με άνεση τις διάφορες παραστάσεις που δίνονται σ' αυτό. Από τον ίδιο χρόνο της κατασκευής άρχισαν και οι παραστάσεις μελοδράματος. Πρωτοπαρουσιάστηκε το μελόδραμα «Χορός μεταμφιεσμένων» του Βέρντι και ακολούθησαν(την ίδια χρονιά

1872-1872) «Μάκβεθ» και «Ριγολέτος», «Πιπελέ» του Ντε Φεράρι κ.α Το καρναβάλι το θέατρο μετατρέπεται σε χορευτική αίθουσα και δίνονται σε αυτό τα περίφημα « μπουρμπούλια » αλλά και επίσημες χοροεσπερίδες.

2.11 ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΜΠΛΟΥ

Το Μοναστήρι του Ομπλού είναι κτισμένο σε υψόμετρο 750 μ. και καλύπτεται γύρω-γύρω από πλατάνια, βελανιδιές και πρίνους που εμποδίζουν τελείως τη θέα. Το έτος ίδρυσης και ο ιδρυτής της Μονής δυστυχώς δεν έχουν γίνει γνωστά και αυτό γιατί τα σχετικά έγγραφα στα οποία θα μπορούσε να στηριχθεί κάποιος έχουν χαθεί με τις καταστροφές που έχει υποστεί.

Σύμφωνα με χειρόγραφο που βρέθηκε στη Μονή η ίδρυσή της τοποθετείται στο 1315 όπου ο ιερομόναχος Ιωακείμ με δυο μαθητές του ανακαλύπτουν το εκκλησάκι της Γλυκιάς Παναγίας και αποφασίζουν να εγκαταβιώσουν εκεί. Αρχικά έφτιαξαν δυο κελιά για να στεγαστούν και με την πάροδο του χρόνου αφού πλήθυναν και οι μοναχοί οργάνωσαν το Μοναστήρι ώστε να αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην εκκλησιαστική ζωή του τόπου. Το 1581 αναγνωρίζεται ως Σταυροπηγιακή Μονή.

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας προσέφερε πολλά στο υπόδουλο γένος γι' αυτό και καταστράφηκε πολλές φορές από τους Τούρκους αλλά και από τους Ενετούς, τους αλβανούς και τελευταία από τους Γερμανούς.

Ως προς την ονομασία της Μονής υπάρχουν πολλές εκδοχές για την προέλευσή της . Ο ιστορικός Θωμόπουλος υποστηρίζει ότι προέρχεται από την αλβανική λέξη Όμπ(ι)λε που σημαίνει γλυκύ δηλαδή Γλυκιά Παναγιά (Ομπιλε Παναγιά). Άλλοι υποστηρίζουν ότι έχει σχέση με τη λέξη όπλο, άλλοι με τη λέξη ομαλός και άλλες εξηγήσεις. Η εκκλησία κινδύνευε να καταστραφεί και τότε ο Γεώργιος Δεμένικας πλούσιος γαιοκτήμονας της περιοχής και έκτισε την εκκλησία όπως είναι σήμερα.

Μέσα στο ναό φυλάσσονται σήμερα δυο παλιές εικόνες με την Παναγία Βρεφοκρατούσα. Η μια σε αυστηρή βυζαντινή τεχνοτροπία φέρει τη χρονολογία 1730. Η άλλη στο τέμπλο έχει αργυρή επένδυση και φέρει την επιγραφή : « ΜΝΗΣΘΗΤΙ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΣΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ 1817 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 12 ». Το πρόσωπο της είναι γεμάτο στοργή, καλοσύνη, συμπόνια. Την Παναγία η υμνωδία την ονομάζει « γλυκασμόν των Αγγέλων », άσβεστη λαμπάδα, χρυσή λυχνία, « άνθος της αφθαρσίας ».

Στο τέμπλο υπάρχουν δυο εικόνες του Χριστού και των Εισοδίων της Θεοτόκου, οι οποίες αγοράστηκαν από το Μέγα Σπήλαιο το 1839 και καταβλήθηκαν 29 δίστηλα. Άλλη εικόνα της Αναλήψεως του Κυρίου

φέρει επιγραφή « αφιέρωμα πολιτών Πατρών εν έτει 1849 ». Υπάρχουν επίσης και εικόνες του Βυζαντίου, ο οποίος έγραψε τη Βαβυλωνία, το επιχρυσωμένο τέμπλο, το οποίο είναι του έτους 1857, σταυρός αγιασμού, αργυρός του 1789, τρία τεμάχια τίμιου ξύλου και πάρα πολλά λείψανα αγίων, τοποθετημένα μέσα σε λειψανοθήκες επάργυρες. Μια από αυτές είναι από συμπαγή άργυρο σφυρήλατο και καλύπτεται από ανάγλυφες εικόνες.

Αξιολογότατη είναι η λειψανοθήκη που αγοράστηκε από την Μονή Μπαμπιώτη το 1794. Είναι ξύλινη, σκεπασμένη με πλάκες ελεφαντοστού, μοναδική στην Ελλάδα. Στις πλευρές της φέρει διάφορες παραστάσεις, είναι έργο του 12^{ου} αιώνα και μάλλον προέρχεται από την Κωνσταντινούπολη. Επίσης, υπάρχει ευαγγέλιο επενδυμένο με άργυρο του έτους 1809, το οποίο και άνηκε άλλοτε στην Μονή Ταξιαρχών – Μπαμπιώτου.

Δίπλα στην βρύση Καρούλα, περίπου 30 μ. από τη σιδερένια πύλη της Μονής, υψώνεται υπερήφανος ο πλάτανος που φύτευσε ο Παλαιών Πατρών Γερμανός. Λίγο πιο κάτω υπάρχει ένα πλατάνι τεραστίων διαστάσεων και υπολογίζεται ότι είναι άνω των χιλίων ετών. Η σιδερένια πύλη της Μονής θεωρείται σπουδαίο ιστορικό μνημείο. Η πύλη αυτή είναι γεμάτη από σφαίρες που δέχτηκε κατά καιρούς από διάφορους επιδρομείς. Η Μονή έχει αξιόλογη βιβλιοθήκη αποτελούμενη από εκατοντάδες τόμους παλαιών και νέων βιβλίων, διαθέτει επίσης και αξιόλογα έγγραφα.

2.12 ΑΧΑΙΑ ΚΛΑΟΥΣ

Το 1854 ο Βαυαρός Gustav Clauss ανακαλύπτει έναν επίγειο παράδεισο στους αμπελόφυτους λόφους που βρίσκονταν στους πρόποδες του Παναχαϊκού, έξω από την Πάτρα. Αποφασίζει να εγκατασταθεί, αγοράζει γη και βάζει τα θεμέλια του κάστρου – οινοποιείου που διατηρείται ακέραιο μέχρι σήμερα. Ξεκίνησε να φτιάχνει κρασί για τον εαυτό του και τους φίλους του μέσα στον πύργο, που υπάρχει επάνω στον μοναδικό από ομορφιά λόφο της Πάτρας, που άλλωστε πήρε και το όνομα του. Η αγάπη και αφοσίωση του στο καλό κρασί και την παράδοση, μένουν έντονα και σήμερα, με τους πύργους και το Αυτοκρατορικό κελάρι με τα παλιά χειροποίητα βαρέλια, με τις ανάγλυφες παραστάσεις (που απεικονίζουν σάτυρους στο πάτημα του σταφυλιού, τον Διόνυσο με το καράβι του που μετέφερε την άμπελο από χώρα σε χώρα κ.α.) αφιερωμένα σε διάφορους διάσημους επισκέπτες όπως στον καγκελάριο Bismark και στον Κόμη Graf von Moltke. Καθώς και σε βασιλιάδες όπως στην Βασίλισσα Όλγα και τον Γεώργιο τον πρώτο, στον βασιλιά Παύλο κ.α.

Μέσα σε αυτούς τους πύργους ξεκίνησε ο Clauss το 1861 τις δραστηριότητες της εταιρείας. Από τότε βρίσκεται συνεχώς σε εκσυγχρονισμό με πολλές καινούργιες δραστηριότητες και επενδύσεις τόσο σε πάγια όσο και σε υπερσύγχρονα μηχανήματα. Το 1919 ο επιχειρηματίας Βλάσης Αντωνόπουλος από την Πάτρα αγοράζει την εταιρεία, που περνάει έτσι σε ελληνικά χέρια. Το 1983 με μια επένδυση 1,5 δισεκατομμυρίων δρχ. η Αχαΐα Clauss αποκτά υπερσύγχρονο εμφιαλωτήριο, μονάδα βιολογικού καθαρισμού, κορυφαία τεχνολογία

Σε όλες τις μονάδες παραγωγής, μοντέρνα γραφεία και οργανωμένες αποθήκες στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Όμως η ψυχή της Αχαΐα παραμένει ολοζώντανη στα παλιά κτίσματα που διατηρούνται άριστα συντηρημένα. Γιατί αυτή η ιστορία και η παράδοση είναι κτήμα και κληρονομιά όλων μας, αντίληψη που οι διακόσιες χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο στο παλιό οινοποιείο θαυμάζουν, εκτιμούν και επιβεβαιώνουν την αξία της.

Σήμερα στις εγκαταστάσεις της Αχαΐα Clauss η συνολική έκταση των γηπέδων φθάνει τα 410 στρέμματα και περιλαμβάνει το οινοποιείο της εταιρείας, το εργοστάσιο εμφιαλώσεως και τις εγκαταστάσεις παραγωγής, παλαιώσεως και αποθηκεύσεως των οίνων και οινοπνευμάτων της. Στην έκταση αυτή περιλαμβάνονται επίσης τα κτίρια της Διοικήσεως της εταιρείας και οι αμπελοκαλλιέργειες. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις οι οποίες αποτελούνται από περισσότερα των 25 κτιριακών συγκροτημάτων, χωρίζονται σε δυο ομάδες. Η πρώτη έχει ~~συνολική έκταση 15.000 m² περίπου και αποτελείται από ιστορικά~~ κτίρια (chateau) του περασμένου αιώνα, που με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα. Παραμένουν μνημεία βιομηχανικής αρχιτεκτονικής και προσελκύουν το ενδιαφέρον πολλών τουριστών που τα επισκέπτονται κάθε χρόνο. Στην ομάδα αυτή υπάρχει και το Συνεδριακό Κέντρο με επιφάνεια 1.000m², όγκο 9.000 m³ και συνολική έκταση 2.870 m² στο οποίο οργανώνονται συνέδρια, σεμινάρια και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Καθώς και το Εκθεσιακό Κέντρο, με επιφάνεια 2.115 m², όγκο 23.500 m³ και συνολική έκταση 4.500 m², όπου οργανώνονται εμπορικές εκθέσεις όλων των κλάδων. Η δεύτερη ομάδα κτιριακών εγκαταστάσεων με έκταση γύρω στα 20.000m² εξυπηρετεί τις παραγωγικές ανάγκες ενός πλήρους σύγχρονου οινοποιείου.

Η Αχαΐα καθιερώνεται και επιβραβεύεται στην Ελλάδα και σ'όλο τον κόσμο για τα κρασιά της, δημιουργήματα μιας ξεχωριστής φιλοσοφίας που πιστεύει ότι η οινοποίηση είναι στην πραγματικότητα ποίηση. Στο Bordeaux της Γαλλίας το 1987 στην παγκόσμια έκθεση VINEXPO, μια από τις μεγαλύτερες εκθέσεις στον κόσμο η ΑΧΑΙΑ CLAUSS τιμήθηκε με το βραβείο GRAND PRIX D' HONNEUR την μεγαλύτερη τιμητική διάκριση που δίνεται σε μια εταιρεία από όλα τα κράτη, σαν σφραγίδα σε

εκατοντάδες μετάλλια και βραβεία που κέρδισε η Εταιρεία στην μακρόχρονη ιστορία της.

Η Αχαΐα Clauss σήμερα είναι ένα από τα μεγαλύτερα οινοποιεία της Ελλάδος με δυναμικότητα παραγωγής 20.000 φιαλών την ώρα και συνολική ετήσια παραγωγή 5.000.000 φιάλες, με πλήρες δίκτυο διανομής στην Ελλάδα και σε 37 χώρες στον κόσμο, με δεκάδες χρυσά βραβεία και διεθνείς διακρίσεις που κερδίζει κάθε χρόνο, σε ένα χώρο που παντρεύει την τεχνολογία με την παράδοση.

2.13 ΤΟ ΔΑΣΥΛΛΙΟ

Πευκόφυτος λόφος (Σχατοβούνι), γειτονικός με το λόφο της Ακρόπολης (κάστρο). Είναι η «βεράντα» και οι «πνεύμονες» της Πάτρας. Η πευκοφύτευσή έγινε το Μάρτη του 1916 από μαθητές των Δημοτικών Σχολείων, των δυο Γυμνασίων και της Εμπορικής Σχολής, κάτω από την επίβλεψη του Αυστριακού δασολόγου Στέγγελ. Η ιδέα της δεντροφύτευσης του λόφου ήταν του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου. Πριν ήταν ένας άγονος και άνυδρος λόφος, και γι' αυτό ο λαός το ονόμασε Σκατοβούνι, ονομασία που μετέτρεψαν αργότερα σαν Σχατοβούνι δηλαδή έσχατο προβούνι του Παναχαϊκού. Το ΒΑ απότομο κόψιμο του λόφου (χαράδρα) ονομάζεται της «Γριάς τα' απήδημα». Στην κορυφή του λόφου υπάρχει ο Ραδιοφωνικός Σταθμός της ΕΡΤ και στην πλευρά προς την θάλασσα είναι το τουριστικό περίπτερο. Στην είσοδο του Δασύλλιου, από το μέρος του κάστρου, βρίσκεται η προτομή του φιλοδασικού Άγγελου Ρηγόπουλου.

Το Δασύλλιο είναι θαυμάσιος χώρος για περίπατο. Προσφέρει άριστη θέα, ίδια με αυτή του Κάστρου. Απ' το μέρος του τουριστικού περιπτέρου φαίνεται η Πάτρα ως το Ρίο, το λιμάνι, ο Πατραϊκός ως τον Άραξο και οι χαμηλές ακτές της περιοχής του Μεσολογγίου και τα βουνά της Ρούμελης μέχρι τις κορυφές του Παρνασσού. Απ' το αντίθετο μέρος το ΒΑ φαίνεται ολόκληρο το Παναχαϊκό με τα προβούνια του και τις ασβεστολιθικές χαράδρες τους, καθώς και οι ανατολικές συνοικίες της πόλης. Το Δασύλλιο περπατείται ευχάριστα, χάρη στους ωραίους δρόμους που το διασχίζουν, αλλά και χάρη στον ίσκιο και τη δροσιά των ψηλών πεύκων.

ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Κατά χρονολογική σειρά ιδρύσεως η Πάτρα έχει τα εξής Μουσεία
 Το Αρχαιολογικό Μουσείο
 Το Μουσείο Τύπου
 Το Ιστορικό-Εθνολογικό Μουσείο
 Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
 Το Ζωολογικό Μουσείο Πατρών

2.14 ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο βρίσκεται στην διασταύρωση Μαιζώνος και Αράτου στην Πλατεία Εθνικής Αντίστασης και στεγάζεται στο κτίριο του παλιού αρχοντικού της οικογένειας Καραμανδάνη. Τα εκθέματα του μουσείου είναι τοποθετημένα στις δυο αίθουσες του ισόγειου κι ανήκουν σε διάφορες ιστορικές περιόδους του έθνους μας, από τη μυκηναϊκή εποχή και τα κλασικά χρόνια, μέχρι τα ρωμαϊκά και τα παλαιοχριστιανικά χρόνια.

Στην αριστερή αίθουσα βρίσκουμε εκθέματα κυρίως των ρωμαϊκών χρόνων. Στο δάπεδο είναι τοποθετημένο μεγάλο ψηφιδωτό δάπεδο οικοδομήματος των ρωμαϊκών χρόνων που βρέθηκε στα Ψηλαλώνια το 1896 όπου οι παραστάσεις αναπτύσσονται σε δυο ζωφόρους, που πλαισιώνονται από ταινίες με πλοχμούς (πλεξίδες) και αστραγάλους. Πάνω παριστάνονται μουσικοί και κάτω αθλητικοί αγώνες. Στους γύρω χώρους βρίσκουμε ακρωτηριασμένο άγαλμα του Ηρακλή, επιτύμβιο ανάγλυφο οπλίτη, άγαλμα σατύρου, τεφροδόχους κάλπες, ακέφαλα αγάλματα της Αφροδίτης, του Διονύσου, του Ερμή και κάποιας γυναίκας, καθώς και μια ανδρική προτομή αντίγραφο του Ευροβουλέα της Ελευσίνας, κεφαλή κόρης και κεφαλή γυναίκας του 4 αιώνα π.Χ και κεφαλή του αυτοκράτορα Αυγούστου. Βρίσκουμε επίσης μαρμάρινο αντίγραφο του χρυσελεφάντινου αγάλματος της Αθηνάς του Φειδία που βρισκόταν στον Παρθενώνα, καθώς και τρία αρχιτεκτονικά γλυπτά από αέτωμα ναού του τέλους του 5 π.Χ αιώνα.

Η δεύτερη αίθουσα (δεξιά) υποδιαιρείται σε 10 βιτρίνες στις οποίες εκτίθενται χρυσά ασημένια, χάλκινα, πήλινα και άλλα ευρήματα. Όπως αγγεία Πρωτοελλαδικά και Μεσοελλαδικά (3000-1500 π.Χ) από το Λεόντιο (πρώην Γουρζούμισα) την περιοχή των Φαρών και την ακρόπολη του τείχους Δυμαίων. Ταφικά ευρήματα της Μυκηναϊκής εποχής, αγγεία κοσμήματα και όπλα από νεκροταφείο Δρέπανου και κοσμήματα από το ιερό της Ρακίστας (άνω Μαζαράκι), σύνολο ευρημάτων από τάφο της Πάτρας, ασημένια και πήλινα αγγεία από

2.17 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Το Λαογραφικό Μουσείο ιδρύθηκε το 1977 από το πολιτιστικό κέντρο Πατρών και ως το 1983 στεγαζόταν σε αίθουσες νεοκλασικού κτιρίου της οδού Ρήγα Φεραίου. Την ίδια χρονιά του παραχωρήθηκε κτίριο από το Σκαγιοπούλειο. Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης έχει ως σκοπό του τη συγκέντρωση λαογραφικού υλικού, τη συντήρηση και διαφύλαξη του, καθώς και την έρευνα και προβολή του. Επιδιώκει ακόμα, μέσα από τα εκπαιδευτικά του προγράμματα, να κάνει γνωστό το λαϊκό μας πολιτισμό στους νέους και να τους καταστήσει ικανούς να εργάζονται για τη διάσωση, μελέτη και προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Τα εκθέματα του μουσείου είναι σχετικά με τις αγροτικές δραστηριότητες της υπαίθρου αλλά και με δραστηριότητες της πόλης, οι οποίες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής. Ειδικότερα το υλικό του μουσείου είναι κατανεμημένο σε έξι ενότητες, ως εξής.

Κατοικία (έπιπλα, σκεύη, φωτισμός), Μέσα Μεταφοράς, Παρασκευή ψωμιού (από την καλλιέργεια δημητριακών μέχρι το ψήσιμο), Αμπελουργία (τρόποι παραγωγής κρασιού), Ποιμενική ζωή (κτηνοτροφία), Υφαντική (αργαλειός, υφαντά). Λειτουργούν επίσης διάφορα παραδοσιακά εργαστήρια (πηλοποιία, κηροπλαστική κ.α.) σε πρόγραμμα που αλλάζει κατά καιρούς, με αποτέλεσμα η έκθεση να παρουσιάζει ποικιλία κι ενδιαφέρον.

Το μουσείο Λαϊκής Τέχνης διαθέτει βιβλιοθήκη, αρχείο φωτογραφιών και στο χώρο του διοργανώνονται εκθέσεις, διαλέξεις, γενικά εκδηλώσεις.

2.18 ΖΩΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Ιδρύθηκε το 1973 με σκοπό τη συλλογή και συστηματική μελέτη του ζωολογικού πλούτου της χώρας, τη χρησιμοποίηση της συλλογής για διδακτικούς σκοπούς, καθώς και την εξυπηρέτηση επιστημονικών στόχων. Το μουσείο στεγάζεται στο ισόγειο του τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου στο Ρίο. Το μουσείο περιέχει 450 περίπου είδη ταριχευμένων ζώων (πτηνά, θηλαστικά, ερπετά, θαλασσινά κ.α.) όλα σχεδόν από την ελληνική πανίδα).

κλασσικούς και ελληνοιστικούς τάφους αρχαίων νεκροταφείων της Πάτρας, πήλινα γυάλινα και αλαβάστρινα αγγεία ρωμαϊκής και υστερορωμαϊκής περιόδου, οστέινα και μεταλλικά αντικείμενα που έχουν σχέση με την ιατρική και το καλλωπισμό κ.α. Επίσης μέσα στην δεύτερη αίθουσα βρίσκουμε διάφορα μεταλλικά ευρήματα, εξαρτήματα αρχαίας άμαξας, ψαρέματος, χάλκινους καθρέπτες, ένα κρανίο σκελετού με χρυσό στεφάνι, των πρώιμων ελληνοιστικών χρόνων κ.τ.λ.

2.15 ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το μουσείο Τύπου ιδρύθηκε το 1956 από την Ένωση Συντακτών εφημερίδων και στεγάζεται σήμερα στο κτίριο της Ένωσης στην οδό Μαιζώνος 200. Σ' αυτό φυλάγονται φύλλα από πατρινές εφημερίδες και, περιοδικά Πελοποννήσου, νησιών Ιονίου και Κρήτης. Καθώς κι έγγραφα, και βιβλία παλαιών εκδόσεων φιλολογικά, λογοτεχνικά, ταξιδιωτικά και άλλα. Το μουσείο είναι ανοικτό από Δευτέρα μέχρι Παρασκευή τις ώρες 10.00-13.00.

2.16 ΙΣΤΟΡΙΚΟ- ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιδρύθηκε το 1969 αλλά λειτούργησε το 1973 και στεγάζεται στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης, δίπλα από το Δημοτικό Θέατρο στην κεντρική πλατεία Γεωργίου Α. Στο μουσείο είναι συγκεντρωμένα ιστορικά κειμήλια της Αχαιάς (όπλα του 1821, σπαθιά, έγγραφα, χειρόγραφα, φωτογραφίες κ.α) τα οποία παραχώρησαν Αχαιοί συλλέκτες και εξακολουθούν να παραχωρούν για εμπλουτισμό του μουσείου.

Από τα εκθέματα ξεχωρίζουν όπλα και σπαθιά του 1770, κουμπούρες του 1821 και τα όπλα του οπλαρχηγού Παναγιώτη Καρατζά, πίνακες αγωνιστών και διάφορα έγγραφα του αγώνα, μεγάλος ανάγλυφος πίνακας ορκωμοσίας των αγωνιστών 1821 στην Αγία Λαύρα, χειρόγραφο ποίημα του Κωστή Παλαμά για την Πάτρα. Αλλά σημαντικά κειμήλια είναι πολεμικό ημερολόγιο και προσωπικά αντικείμενα του στρατηγού Κωνσταντινόπουλου, πολεμική σημαία του 12 ηρωικού συντάγματος πεζικού και άλλα τα οποία μπορούν να ιδούν οι επισκέπτες κατά τις ώρες 11.00-13.00 Τρίτης, Τετάρτης και Πέμπτης .(Ιστορικό Μουσείο και φωτογραφίες νεοκλασικών κτιρίων έχει και Δημαρχία Πατρών.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΠΑΤΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Όλη η Πάτρα είναι ιστορικός τόπος. Το γνωρίζουμε από το Κάστρο της που το βλέπουμε μισογκρεμισμένο κοντά στο δασύλλιο. Μας το μαρτυρούν τα πολλά βυζαντινά ερείπια που βρίσκονται καθώς σκάβουν θεμέλια για πολυκατοικίες. Μας το βεβαιώνουν τα σωσμένα μνημεία περασμένων εποχών. Πολλά από τα μνημεία της αρχαίας Πάτρας καταστράφηκαν, άλλα πάλι τα άρπαξαν ξένοι και τα πήγαν στις πατρίδες τους και άλλα βρίσκονται θαμμένα στο χώμα κάτω από τα σημερινά σπίτια της πόλης.

Η συμβολή των αρχαιολογικών και ιστορικών μνημείων στην ανάπτυξη του τουρισμού είναι αρκετά σημαντική. Γιατί ο άνθρωπος ως όν κοινωνικό, επιδιώκει και πραγματοποιεί δια της τουριστικής μετακίνησής του, την διεύρυνση του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος δια της γνωριμίας και μελέτης νέων γεωγραφικών περιβαλλόντων, νέων συνανθρώπων, νέων ηθών και εθίμων και διαφορετικών πολιτισμών. Πολιτισμών που ζουν και αναπνέουν μέσω των μνημείων και που είναι χρέος και καθήκον των ανθρώπων να διατηρούν με κάθε τρόπο.

Τα μνημεία της Πάτρας είναι αυτά που ανάφερα παραπάνω και τα περισσότερα χρήζουν επισκευής και συντήρησης. Δυστυχώς δεν είναι γνωστά στο ευρύ τουριστικό ρεύμα και κυρίως στους τουρίστες των ξένων χωρών. Γιατί όπως λει και το γνωστό σλόγκαν "Ελλάδα δεν είναι μόνο η Αθήνα" και τα νησιά το καλοκαίρι. Άλλωστε ολόκληρη η πόλη έχει περισσότερους Έλληνες ταξιδιώτες παρά αλλοδαπούς. Εκατομμύρια επισκέπτες περνούν από το λιμάνι της με κατεύθυνση την Ιταλία, την Ιθάκη και την Κεφαλονιά, το οποίο αποτελεί την πύλη της Δυτικής Ελλάδας, αλλά δύσκολα μένουν σε αυτήν παρά το γεγονός ότι είναι μια σύγχρονη και ζωντανή πόλη που προσφέρει πολλές δυνατότητες ψυχαγωγίας και που διαθέτει πλούσια ιστορική – πολιτιστική κληρονομιά.

Η Πάτρα είναι μια πόλη με πολλές δυνατότητες και προοπτικές και θα έπρεπε να παρουσιάζει τουριστική κίνηση όχι μόνο κατά την περίοδο του Καρναβαλιού, αλλά ολόκληρο τον χρόνο.

Με αφορμή το γεγονός ότι η Πάτρα θα γίνει πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης, η πόλη θα αναβαθμιστεί κατά πολύ όσον αφορά, τις κτιριακές υποδομές για τις πνευματικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις και την διαμόρφωση των αρχαιολογικών χώρων. Ένα γεγονός το οποίο θα συμβάλλει αποφασιστικά στην προβολή του Νομού και της πόλης στην Ευρώπη, με συνέπεια την αύξηση του τουριστικού ρεύματος.

Για τη πολιτιστική και πνευματική ζωή της πόλης θα αναφερθώ σε ξεχωριστό κεφάλαιο.

Συγκεκριμένα για τους αρχαιολογικούς χώρους πρέπει να γίνουν κάποια έργα για την τουριστική αξιοποίησή τους :

- - Τουριστική αξιοποίηση του Κάστρου της Πάτρας.

Το Κάστρο είναι συνδεδεμένο με την ιστορία της πόλης και γενικότερα του Νομού. Είναι ο βουβός μάρτυρας της ιστορίας της Πάτρας όπου μέσα στα τείχη του δόθηκαν αγώνες για την ελευθερία της Αχαιάς και κατά συνέπεια του Έθνους, κατά των εκάστοτε πολιορκητών.

Σήμερα το Κάστρο δείχνει εγκαταλειμμένο, αν και έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες για την αξιοποίησή του. Όπως η κατασκευή ενός μικρού ξύλινου θεάτρου, η καλλιέργεια φυτών μέσα στο χώρο από άτομα που δουλεύουν για το Δήμο, ο φωτισμός του χώρου την νύχτα, η κατασκευή ενός περίπτερου όπου βρίσκονται οι φύλακες στο οποίο πουλιέται βιβλίο για την ιστορία του Κάστρου. Οι προσπάθειες αυτές όμως είναι σπασμωδικές και δεν συμβάλλουν στην ουσιαστική αξιοποίηση του χώρου. Κάποια έργα που θα έπρεπε να γίνουν είναι :

- α) Συντήρηση του Κάστρου ώστε να μη δείχνει ερειπωμένο.
- β) Διαμόρφωση του χώρου με μονοπάτια και δρομάκια
- γ) Συστηματική ανασκαφή του χώρου ώστε να αποκαλυφθούν όλα τα ευρήματα που τυχόν υπάρχουν.
- δ) Κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου ώστε να μπορούν να διοργανώνονται μεγάλες εκδηλώσεις, κατά την διάρκεια του Διεθνές Φεστιβάλ, του Φεστιβάλ της Πάτρας και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.
- ε) Δημιουργία οργανωμένου τουριστικού περιπέτερου που να διαθέτει στο κοινό βιβλία, έντυπα για την ιστορία του Κάστρου, της πόλης, καθώς και για τα αξιοθέατα που υπάρχουν.
- ζ) Δημιουργία ενός κτιρίου όπου θα μπορούσε να γίνει έκθεση των ευρημάτων του Κάστρου καθώς και η ύπαρξη ξεναγού, ώστε ο επισκέπτης όταν έρχεται στο Κάστρο να μην βλέπει μόνο το οικοδόμημα αλλά μέσω του ξεναγού να μεταφέρεται σε άλλες εποχές.
- η) Κατασκευή ενός μικρού αναψυκτηρίου, όπου θα ενισχύει τους οικονομικούς πόρους.
- θ) Ενίσχυση των οικονομικών πόρων με καθιέρωση εισιτηρίων για την είσοδο στο Κάστρο ώστε να υπάρχουν δυνατότητες αναβάθμισης του χώρου.

-- Τουριστική αξιοποίηση του Ωδείου

Το Ωδείο είναι ένα θέατρο χωρητικότητας 2.500 θεατών, είναι σχετικά μικρό το οποίο σήμερα παραχωρείται με άδεια της εφορείας αρχαιοτήτων σε πολιτιστικούς συλλόγους, σε θιάσους, καλλιτέχνες κ.λ.π για των πραγματοποίηση μουσικών, θεατρικών, χορευτικών, καλλιτεχνικών και πνευματικών εκδηλώσεων, οι περισσότερες από τις οποίες γίνονται το καλοκαίρι. Τις παραστάσεις αυτές τις παρακολουθούν χιλιάδες θεατές Έλληνες και ξένοι σε ένα χώρο που είναι ένα αληθινό στολίδι της πόλης των Πατρών καθώς και του νομού.

Τουριστική αξιοποίηση του Κάστρου του Ρίου

Το Κάστρο του Ρίου έχει περίπου την ίδια τύχη με αυτό της Πάτρας, η όλη μορφή του δείχνει ένα εγκαταλειμμένο φρούριο και οι προσπάθειες αναβάθμισής του συνίστανται σε αυτές που ανάφερα προηγουμένως. Το Κάστρο είναι σημαντικό για τον τουρισμό του Ρίου και μια από τις λίγες φορές που παίρνει ζωή είναι κατά την διάρκεια των εκδηλώσεων Του Φεστιβάλ της Πάτρας που διοργανώνεται από τον Οργανισμό Καλλιτεχνικών και Πολιτιστικών Εκδηλώσεων.

Τουριστική αξιοποίηση Αρχαιολογικών χώρων

Η τοποθεσία της Βούντενης είναι ένα μυκηναϊκό νεκροταφείο το οποίο αποκαλύφθηκε το 1897. Οι ανασκαφές των τάφων που γίνονται από τότε από την Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών αρχαιοτήτων έχουν στόχο την δημιουργία ενός αξιόλογου τουριστικού και αρχαιολογικού χώρου, ώστε η πόλη να έχει τις δικές της Πατρινές Μυκήνες, προσελκύοντας ένα μεγάλο αριθμό τουριστών που θα έρχονται να θαυμάσουν ένα από τα πολλά μνημεία της ιστορίας, του ελληνικού πολιτισμού, στο Νομό Αχαΐας. Για την ώρα πάντως απαγορεύεται η είσοδος στον αρχαιολογικό χώρο λόγω των ανασκαφών.

Ο χώρος του Ρωμαϊκού Υδραγωγείου δεν είναι αξιοποιήσιμος και η επίσκεψή του είναι δύσκολη.

Το Χαμάμ της Πάτρας με μια ιστορία 500 χρόνων και με τις τελευταίες ανακαινίσεις αποτελεί ένα μοναδικό οικοδόμημα που προσφέρει στους επισκέπτες υπηρεσίες ενός άλλου τρόπου υγιεινής μιας άλλης εποχής. Η προβολή του θα είχε θετικές επιπτώσεις στον εσωτερικό τουρισμό καθώς και στον εξωτερικό.

Τα Μουσεία και ο τουρισμός ως σύνολο δεν πρέπει να απομονώνονται αλλά να θεωρούνται αναπόσπαστα κομμάτια στο σχεδιασμό της αναψυχής, στην ευρύτερη έννοιά της. Η Πάτρα δεν έχει την κατάλληλη κτιριακή υποδομή δηλαδή ένα σύγχρονο Μουσειακό Εκθεσιακό Συγκρότημα, στο οποίο να παρουσιάζονται τα εκθέματα με το σεβασμό που τους αρμόζει. Έτσι ώστε μέσα από ένα σύγχρονο και μεγαλοπρεπή κτήριο και με το κατάλληλο προσωπικό ξεναγούς κ.α να δοθεί στα μουσεία η προβολή που αξίζουν αλλά και η προσέλκυση που θα έπρεπε να έχουν.

Πόλοι έλξης θρησκευτικού τουρισμού αποτελούν στην Πάτρα η εκκλησία του Αγίου Ανδρέα, ένας ναός ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος και καλλιτεχνικότερος των Βαλκανίων και ένας από τους μεγαλύτερους της Ευρώπης. Εσωτερικά έχει μήκος 55 μ., πλάτος 43 και ύψος κεντρικού τρούλου από το δάπεδο 46 μ.. Στο μεγάλο χώρο του μπορούν να εκκλησιαστούν 5.500 άτομα. Ο ναός προσελκύει χιλιάδες πιστούς της Ορθοδοξίας και ιδιαίτερα στις 30 Νοέμβρη που γιορτάζεται η μνήμη του

Πολιούχου, στις 26 Σεπτέμβρη επιστροφής της Κάρας του Αποστόλου και στις 19 Γενάρη επιστροφής του Σταυρού του Αποστόλου Ανδρέα.

Η Ιερά Μονή Γηροκομείου είναι από τις παλαιότερες της Πελοποννήσου, στην οποία τιμάται η Κοίμηση της Θεοτόκου. Γιορτάζει στις 15 Αυγούστου και πολλοί πιστοί από τον Νομό της Αχαΐας προσέρχονται σ' αυτήν την ημέρα εκείνη και όχι μόνο.

Πιστοί της Ορθοδοξίας από όλη την Ελλάδα ερχόμενοι στην Πάτρα για τουρισμό επισκέπτονται αυτά τα ιστορικά Χριστιανικά μνημεία αλλά και τουρίστες.

Η Αχαΐα Clauss, από τα δεκάδες χρυσά βραβεία και τις διεθνείς διακρίσεις, με ένα πλήρες δίκτυο διανομής σε όλη την Ελλάδα και σε 37 χώρες στο κόσμο, με την ιστορία και την παράδοση που την διακρίνει έχει γίνει σημαντικός πόλος έλξης τουριστών Ελλήνων και αλλοδαπών, με ένα αριθμό τριακοσίων χιλιάδων επισκεπτών κάθε χρόνο στο παλιό οινοποιείο που θαυμάζουν, εκτιμούν και επιβεβαιώνουν την αξία της.

Η προβολή αυτών των μνημείων επιβάλλεται να γίνει μέσω των ταξιδιωτικών γραφείων, μέσω των Tour Operators, των αεροπορικών και ναυτιλιακών εταιρειών, με προσπέκτους σε κατάλληλους χώρους διέλευσης πιθανών επισκεπτών, με διαφημίσεις σε τουριστικά περιοδικά και καταλόγους, διαμέσου των Μέσων Μαζική Ενημέρωσης όπως η τηλεόραση και το ραδιόφωνο με διάφορα διαφημιστικά σπότ, με την έκδοση ενός πλήρους τουριστικού οδηγού και γενικά με οποιοδήποτε τρόπο που θα συμβάλλει στην αύξηση της τουριστικής κίνησης.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΑΙΓΙΟΥ

Σύντομη αναφορά στην Ιστορία του Αιγίου

Το Αίγιο είναι πάρα πολύ παλιά πόλη. Πρώτοι κάτοικοι ήταν οι Πελασγοί (ντόπιοι Αιγιαλείς). Αργότερα οι Πελασγοί ενώθηκαν με τους Ίωνες που ήρθαν από την Αττική. Μετά κυρίεψαν το Αίγιο οι Αχαιοί. Προστάτης του Αγίου ήταν ο Δίας, που όταν ήταν μωρό τον θήλαζε, έτσι λει η παράδοση μια γίδα (αίγα). Σύμφωνα με την μυθολογία από την αίγα ονομάστηκε η πόλη. Αυτό όμως δεν είναι σίγουρο πιθανόν να ονομάστηκε έτσι από την περιοχή που παλιά λεγόταν Αιγιαλός ή Αιγιαλεία. Η οποία περιοχή το όνομα το πήρε από τον αρχαίο βασιλιά Αιγιαλέα.

Όπως και σήμερα έτσι και στα παλιά χρόνια το Αίγιο το αποτελούσαν η επάνω πόλη και η παραλιακή πόλη, που απλωνόταν απ' το σημερινό συνοικισμό Μυρτιά μέχρι τις Αλυκές. Στην παραλιακή πόλη υπήρχε και τότε πολύ σπουδαίο λιμάνι με πλούσια πηγή εκεί κοντά. Υπήρχαν ακόμα ναός της Αφροδίτης, του Ποσειδώνα και της κόρης της Δήμητρας. Στην επάνω πόλη υπήρχε θέατρο, ναός της Αθηνάς, της Ήρας, του Ασκληπιού και του Διονύσου. Μέσα στους ναούς υπήρχαν πολλά και σπουδαία αγάλματα. Η επάνω και η κάτω πόλη συνδέονται με ένα όμορφο υπόγειο θολωτό πέρασμα. Το πέρασμα αυτό βγαίνει στη συνοικία Άγιου Αγδρέα (Γαλαξιδιώτικα).

Το Αίγιο έχει σχέση με την εκστρατεία στην Τροία. Εδώ ο αρχηγός των Ελλήνων Αγαμέμνονας συγκέντρωσε τους διάφορους αρχηγούς των ελληνικών πόλεων για να μελετήσουν και να σχεδιάσουν την εκστρατεία αυτή.

Το 146 π.Χ το Αίγιο το κυρίεψαν οι Ρωμαίοι και το 23 μ.Χ καταστράφηκε από δυνατό σεισμό. Μετά τους Ρωμαίους το Αίγιο και όλη η Ελλάδα έγινε ένα κομμάτι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Στην εποχή των Βυζαντινών πολλοί εχθροί Σαρακηνοί, Σλάβοι, Βούλγαροι κ.λ.π. πολιορκήσαν το Αίγιο.

Το 1204 μ.Χ οι Φράγκοι κυρίεψαν την Κωνσταντινούπολη που ήταν πρωτεύουσα των Βυζαντινών. Μετά από αυτό η Αχαΐα και άλλες περιοχές έπεσαν στους Φράγκους. Τότε το Αίγιο ήταν ένα σπουδαίο εμπορικό και πολιτικό κέντρο. Πήρε το όνομα Βοστίτσα κι ήταν ονομαστή σε όλη την Ευρώπη για την περίφημη σταφίδα της. Το όνομα Βοστίτσα βγαίνει από τη Σλαβική λέξη Βόστα –Βοστάν που θα πει πόλη των κήπων δηλαδή κηπούπολη. Μετά τους Φράγκους πήραν το Αίγιο οι τούρκοι κατόπιν οι Βενετοί και πάλι οι Τούρκοι. Στους Τούρκους έμεινε σκλαβωμένο μέχρι το 1821 που άρχισε στην Αγία Λαύρα η μεγάλη

επανάστασή μας. Οι Αιγιώτες με αρχηγό τον Ανδρέα Λόντο έτρεξαν από τους πρώτους στο μεγάλο αγώνα της λευτεριάς. Μετά την απελευθέρωση ξαναπήρε το παλιό του όνομα.

Το Αίγιο σήμερα

Το Αίγιο είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Αιγιαλείας στην παραλία του κορινθιακού. Απέχει 180 χλμ. Από την Αθήνα και 40 από την Πάτρα. Συνδέεται με αυτές με σιδηροδρομική γραμμή και αυτοκινητόδρομο.

Το Αίγιο είναι χτισμένο σε τρία διαδοχικά επίπεδα. Το πρώτο είναι η παραλία με το σιδηροδρομικό σταθμό, το λιμάνι, τις αποθήκες και τα μεγάλα εργοστάσια κατεργασίας και συσκευασίας της σταφίδας, τα εργοστάσια χαρτοποιίας, σαπωνοποιίας, γλυκών, χυμών φρούτων κ.κλπ. Από την παραλία αρχίζει ανηφορικός δρόμος και μια μεγάλη σκάλα με 172 σκαλοπάτια. Ανάμεσα από μικρά, παλιού ρυθμού σπίτια φθάνουμε στο πλατύ επίπεδο έδαφος, όπου είναι χτισμένο το κεντρικό τμήμα της πόλης. Εδώ βρίσκεται η πλατεία και οι εμπορικοί δρόμοι με τα καταστήματα, τράπεζες κ.τ.λ. Ωραίες είναι οι εκκλησίες και προπάντων η Μητρόπολη Φανερωμένη, το κτίριο του Δημαρχείου που περιβάλλεται από ωραιότατο πάρκο το οποίο τελειώνει στην πλατεία Υψηλά Αλώνια ένα από τα ωραιότερα ελληνικά τοπία.

Όμορφο, πλούσιο και ιστορικό το Αίγιο βρίσκεται στην ίδια μαγευτική θέση εδώ και χιλιάδες χρόνια φορτωμένο με αναμνήσεις δόξας κι αρχοντιάς

Αρχαιολογικοί Χώροι, Μνημεία και Μουσεία του Αιγίου

Όλο το Αίγιο είναι ιστορικός τόπος, στα παλιά χρόνια υπήρχαν στο Αίγιο πολλά και ωραία οικοδομήματα, ναοί, αγορά, υδραγωγείο, στιές αγάλματα κ.α. Όλα αυτά καταστράφηκαν από διάφορους κατακτητές (Φράγκους, Βενετούς και Τούρκους). Σώθηκαν μόνο μερικά ρωμαϊκά αγάλματα που βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Κάτω από το σημερινό Αίγιο υπάρχουν θαμμένα πολλά αρχαία. Μερικά απ' αυτά βρίσκονται όταν σκάβουν θεμέλια για πολυκατοικίες. Τα κυριότερα παλιά μνημεία που υπάρχουν σήμερα στο Αίγιο είναι τα εξής :

3.1 Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ 12 ΒΡΥΣΣΕΣ

Βρίσκονται στην παραλιακή πόλη ανάμεσα στη σιδηροδρομική γραμμή και στον παλιό εθνικό δρόμο. Όπως λει η παράδοση, στον ίσκιο του πλατάνου κάθισε ο αρχαίος περιηγητής Πausανίας να ξεκουραστεί. Ο Pausanias είχε πατρίδα τη Μαγνησία της Μικρασίας και έζησε το 2^ο αιώνα μ.Χ. Οι σημερινοί επιστήμονες λένε πως ο πλάτανος αυτός είναι περίπου 600 χρόνων και πως ο πλάτανος του Pausanias δεν υπάρχει πια. Παλιότερα ο πλάτανος ήταν τέσσερις φορές μεγαλύτερος απ' αυτόν που είναι σήμερα. Κοντά στον πλάτανο υπήρχαν την εποχή του Pausanias πολλές πηγές. Οι πηγές αυτές είναι οι σημερινές 12 βρύσες που το νερό τους τρέχει από χάλκινους κρουνοί σε σχήμα λιονταριού. Η πλατεία που είναι εκεί λέγεται πλατεία 12 Βρυσών.

3.2 Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Βρίσκεται στην παλιά πάνω πόλη, κοντά στο λιμάνι. Είναι ένα πολύ όμορφο κτίριο που το έφτιαξε ο μεγάλος Γερμανός αρχιτέκτονας Ερνέστος Τσίλλερ. Στο κτίριο αυτό στεγάζεται σήμερα το Αρχαιολογικό Μουσείο του Αιγίου.

Άλλα μνημεία είναι η Παναγία η Τρυπητή, η Παλαιά δεξαμενή, ο Πύργος των Υψηλών Αλωνίων, ο ναός της Φανερωμένης στην πόλη του Αιγίου. Και η αρχαία Αιγείρα, οι αρχαίες Αιγές, η αρχαία Βούρα, η αρχαία Κερύνεια, η αρχαία Ελίκη στην ευρύτερη περιοχή της επαρχίας Αιγιαλείας στις οποίες θα αναφερθώ εκτενέστερα παρακάτω.

ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΙΟΥ

3.3 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιδρύθηκε το 1994 και στεγάζεται στο κτίριο της δημοτικής αγοράς Αιγίου. Το αρχιτεκτονικό αυτό κόσμημα της πόλης ανεγέρθηκε το 1980, αλλά έπαθε ζημιές από το σεισμό του 1995 γι αυτό και επισκευάστηκε. Ανήκει κατά το ήμισυ στο Υπουργείο Πολιτισμού και το υπόλοιπο στο Δήμο Αιγίου. Ένας μεγάλος χώρος του αίθριου, η αίθουσα Μελίνας Μερκούρη χρησιμοποιείται για τέλεση πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, συνεδρίων κ.τ.λ.

Τα εκθέματα του μουσείου προέρχονται από τα ευρήματα των ανασκαφών στους αρχαιολογικούς χώρους της Αιγιαλείας και ανήκουν σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους, από την προϊστορική αρχαιότητα, μέχρι τα κλασικά, τα ελληνιστικά και τα ρωμαϊκά χρόνια. Πρόκειται για

ταφικά σύνολα μυκηναϊκής εποχής καθώς και για αγγεία, κοσμήματα, χάλκινα όπλα και άλλα αντικείμενα κι αγάλματα υστερότερων εποχών.

3.4 ΔΗΜΟΤΙΚΟ, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Χάρη στην έντονη πολιτιστική δράση του Δήμου Αιγίου και των προοδευτικών Αιγιωτών, η πόλη απόκτησε πρόσφατα ένα ακόμη ίδρυμα για τη συλλογή, διάσωση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης της περιοχής της. Πρόκειται για το συγκεκριμένο μουσείο το οποίο εγκαινιάστηκε από το Δήμαρχο Αιγίου στις 6-9-98 και λειτουργεί με άψογη οργάνωση.

Το μουσείο ιδρύθηκε ουσιαστικά από την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Αιγιαλείας, η οποία το 1996 παραχώρησε το συγκεντρωμένο υλικό της στο Δήμο και μέσα σε δυο χρόνια με τις προσφορές πολλών Αιγιωτών το Δημοτικό μουσείο στεγάστηκε στο παραδοσιακό πέτρινο σπίτι του Αναστασίου Λόντου, αδερφού του Ανδρέα Λόντου, στην οδό Δεσπουτοπούλων 2.

Το πλουσιότατο υλικό του μουσείου έχει ταξινομηθεί και τοποθετηθεί λειτουργικά ως εξής: Στις τρεις αίθουσες του ισόγειου εκθέτονται αξιόλογες συλλογές λαογραφικού περιεχομένου από την αγροτική, την ποιμενική, την οικιακή και παραδοσιακή ζωή και δραστηριότητα των κατοίκων της Αιγιαλείας. Όπως παραδοσιακά εργαλεία, οικιακά σκεύη, αργαλειός, εξαρτήματα υφαντικής και χειροτεχνίας, φορεσιές κ.α

Στις τέσσερις από τις έξι αίθουσες του πρώτου ορόφου παρουσιάζεται το ιστορικό και πολιτιστικό υλικό του μουσείου, ταξινομημένο σε κάθε αίθουσα με την ακόλουθη σειρά:

Πρώτη αίθουσα: Τουρκοκρατία-Επανάσταση 1821 με όπλα, κοσμήματα, πίνακες, χρηστικά αντικείμενα, στολές.

Δεύτερη αίθουσα : Ιστορική περίοδος 1830-1912 με πορτρέτα βασιλέων, πιάτα.

Πέμπτη αίθουσα: Ενθυμήματα έπους 1940 και εθνικής αντίστασης. Έκτη αίθουσα : Ενθυμήματα αστικής εποχής 1880-1950. Η αίθουσα αυτή έχει την ονομασία Σπύρου Γιαννακόπουλου, προς τιμή του ευγενούς αυτού δωρητή που συνεχώς εμπλουτίζει τις αίθουσες του μουσείου με αξιόλογα εκθέματα.

Στις αίθουσες Τρίτη και Τετάρτη στεγάζονται έργα τέχνης, πινακοθήκη, βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο. Ένα από τα σπάνια βιβλία- εκθέματα είναι το τρίτομο λεξικό της ελληνικής γλώσσας, αφιερωμένο στο βασιλιά της Ελλάδας Όθωνα τον Α', που έχει εκδοθεί στη Βιέννη της Αυστρίας το 1835. Τέλος στο διάδρομο του πρώτου ορόφου εκθέτονται πίνακες αγωνιστών του 1821, η σημαία του Ανδρέα του Λόντου και κάτω η επιτάφια πλάκα του με σύντομη περιεκτική περιγραφή.

3.5 ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΡΥΠΗΤΗ ΑΙΓΙΟΥ

Πολιούχος του Αιγίου είναι η Παναγία η Τρυπητή (Ζωοδόχος Πηγή). Είναι το ιερό προσκύνημα των Αιγιωτών. Βρίσκεται στη δυτική παραλία του Αιγίου, πάνω απ' το εργοστάσιο χαρτοποιίας. Ο Χριστιανικός κόσμος απέδωσε στην Παναγία πλήθος επωνυμιών από τις ιδιότητες αυτής, στην προκειμένη περίπτωση η Παναγία ονομάζεται Τρυπητή γιατί ένα μέρος του ναού η Αγία Τράπεζα και ο Νάρθηκας είναι μέσα σε μεγάλο σπήλαιο.

Για την αρχική κτίση του ναού υπάρχουν θρύλοι και παραδόσεις. Η πιο αληθοφανής αναφέρει: Κάποια νύχτα σκοτεινή και θυελλώδης το 1650 ένα ιστιοφόρο διαπλέοντας τον Κορινθιακό καταλήφθηκε από σφοδρή τρικυμία. Ο πλοίαρχος για να σωθεί απευθύνθηκε προς τη θεία επέμβαση. Ενώ έστρεφε το βλέμμα του προς όλες τις κατευθύνσεις διέκρινε ένα αμυδρό φως. Το οποίο ακολούθησε μετά από μεγάλη πάλη με τα κύματα. Αποβιβάστηκε και βρήκε μέσα στο σπήλαιο ένα μικρό καντήλι που έκαιε μπροστά στην εικόνα της Παναγίας, όπου τη φροντίδα είχε αναλάβει κάποια ευλαβής γειτόνισσα. Ο ξένος ναυτικός δόξασε την Παναγία και κατέβαλε τα απαιτούμενα έξοδα και κτίστηκε μέσα στο σπήλαιο η πρώτη μικρή εκκλησία. Αργότερα η περιοχή αυτή διαμορφώθηκε με διάφορα κτίσματα και χρησιμοποιήθηκε για Μονή.

Τα τελευταία χρόνια με σχέδια του μηχανικού Άγγελου Κορυζή έγινε η εξωτερική προσθήκη με την ωραία μαρμάρινη κλίμακα. Η Παναγία η τρυπητή είναι σήμερα ένας μεγαλοπρεπής και επιβλητικός ναός. Φαντάζει από μακριά σαν μεγάλη εικόνα κολλημένη στο βράχο. Η Αγία Τράπεζα και ο Νάρθηκας είναι μέσα στο σπήλαιο, το υπόλοιπο μέρος του Ναού είναι έξω από το σπήλαιο στον απότομο βράχο. Η όλη κατασκευή του γεννά συναισθήματα ανάμεικτα σεβασμού και δέους.

Μέσα στο ναό υπάρχει η εικόνα της Παναγίας, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά. Ακόμη υπάρχει εικόνα του Αγίου Γεωργίου πεζού (όχι έφιππου, όπως συνηθίζεται στην αγιογραφία να παρουσιάζεται) μεγάλης αρχαιολογικής αξίας, είχε επιλεγεί και εκτεθεί σε πανελλήνια έκθεση Εκκλησιαστικής Τέχνης στο Ζάππειο.

Μέσα στο βράχο υπάρχει μαρμάρινη βρύση από την οποία τρέχει αγίασμα (νερό ιαματικό). Εκεί υπάρχει η επιγραφή «ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ» που θα πει πλύνε τις αμαρτίες σου, όχι μόνο το πρόσωπο. Η επιγραφή αυτή διαβάζεται το ίδιο κι από το τέλος.

3.6 ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ

Μητρόπολη του Αιγίου είναι η Φανερωμένη. Βρίσκεται στην οδό Μητρόπολης και είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Είναι ο

αρχαιότερος ναός του Αιγίου. Ο πρώτος ναός, που ήταν μικρός χτίστηκε το 1366. Ο σημερινός ναός χτίστηκε το 19^ο αιώνα και είναι έργο του μεγάλου Γερμανού αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ. Ο ναός είναι διακοσμημένος με θαυμάσιες εικόνες. Τις εικόνες τις έφτιαξε ο μεγάλος Αιγιώτης ζωγράφος Κώστας Φανέλης. Στο κέντρο του ναού κρέμεται ένας μεγάλος κι ωραίος κρυστάλλινος πολυέλαιος με 318 φώτα. Στο ναό φυλάγονται τα κόκαλα του Τιμόθεου Αναστασίου που ήταν μητροπολίτης Καλαβρύτων και Αιγιαλείας απ' το 1912 ως το 1931.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΙΓΕΙΑΛΕΙΑΣ

3.1 ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΕΙΡΑ

Βρισκόταν ανατολικά από τη σημερινή Αιγείρα, στα σύνορα Αιγιαλείας και Κορινθίας και είχε για επίνειο της τα σημερινά Μαύρα Λιθάρια, που τότε λέγονταν και αυτά Αιγείρα. Το παλιό της όνομα ήταν Υπερησία από τον πρώτο βασιλιά της τον Υπερήσιο και μ' αυτό το όνομα την αναφέρει ο Όμηρος στις πόλεις που πήραν μέρος στον Τρωικό πόλεμο. Επίσης ως Υπερησία είναι γνωστή η πόλη μέχρι το 688 π.Χ γιατί τη χρονιά αυτή αναδείχτηκε ολυμπιονίκης στο δρόμο σταδίου ο Ικάριος ο οποίος αναφέρεται ως Υπερησιέας. Το νεότερο όνομα της προήλθε από τη λέξη αίγες= γίδες γιατί αυτές έσωσαν την πόλη όταν δέχθηκε επίθεση από τους Σικυώνιους.

Στην Αιγείρα υπήρχε το ιερό του Δία μέσα στο οποίο υπήρχε μαρμάρινο άγαλμα του Δία, έργο του περίφημου Αθηναίου γλύπτη Ευκλείδη, καθώς και άγαλμα της θεάς Αθηνάς, του οποίου το πρόσωπο και τα άκρα των χεριών και των ποδιών είναι ελεφάντινα και το υπόλοιπο από ξύλο, κοσμημένο με επιχρυσώματα και χρωματισμούς.

Κατά τις ανασκαφές που έκανε το Αυστριακό αρχαιολογικό ινστιτούτο το 1916 με επικεφαλής τον αρχαιολόγο Otto Walter η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως το μαρμάρινο κεφάλι του Δία μεγάλων διαστάσεων από το οποίο υπολογίζεται ότι ολόκληρο το άγαλμα θα είχε ύψος πάνω από τρία μέτρα. Το εύρημα αυτό καθώς και το αριστερό χέρι με ένα δάκτυλο του αγάλματος, φυλάσσεται στο εθνικό αρχαιολογικό μουσείο της Αθήνας. Ένας άλλος ναός της πόλης ήταν αφιερωμένος στη θεά Άρτεμη και μέσα σ' αυτόν υπήρχε αρχικά άγαλμα της Ιφιγένειας του Αγαμέμνονα που αντικαταστάθηκε λατρευτικά από την Άρτεμη στα μετέπειτα χρόνια. Υπήρχε ακόμα πολύ παλιά ναός του Απόλλωνα με τεράστιο ξύλινο άγαλμα που παριστάνει το θεό γυμνό, καθώς και ένα

άλλο ιερό της Συρίας θεάς, ανατολίτικης λατρείας, στο οποίο έμπαιναν μόνο όσοι είχαν προετοιμασθεί με κάποιες τελετές. Σ' ένα άλλο ναό της Αιγείρας υπήρχαν τα αγάλματα του Ασκληπιού, του Σάραπη και της Ισίδας, ενώ σε κάποιο οικοδόμημα βρίσκονταν μέσα αγάλματα της θεάς Τύχης, που κρατούσε το κέρασ της Αμάλθειας =αφθονίας, του φτερωτού Έρωτα .

Η Αιγείρα είχε θαυμάσιο θέατρο που κατασκευάστηκε στις αρχές του 4^{ου} αιώνα π.Χ και χωρούσε 8-10 χιλιάδες θεατές, γεγονός που φανερώνει την ακμή της πόλης, τον πλούτο και τη μόρφωση των κατοίκων της. Το μεγαλύτερο μέρος του κοίλου και της ορχήστρας ήταν λαξευμένο στο βράχο. Μεγάλο μέρος του θεάτρου καταστράφηκε το 2^ο μ.Χ αιώνα. Σήμερα μετά τις νεότερες ανασκαφές του 1992, φαίνονται καθαρά το προσκήνιο, τα παρασκήνια, η ορχήστρα με διάμετρο 15 μέτρων, μερικές από τις κερκίδες καθώς και θεμέλια κτιρίων γύρω από το θέατρο όπου φυλάσσονταν τα αφιερώματα.

Μέσα στο θέατρο βρέθηκαν νομίσματα ελληνικά και ρωμαϊκά. Τα ελληνικά είναι αργυρά και χάλκινα και κόβονταν στην Αιγείρα, όπως γίνεται φανερό από τις παραστάσεις τους, οι οποίες έχουν θέματα τοπικής λατρείας και παράδοσης, ηρώων και αρχόντων της περιοχής, ιστορία της πόλης κ.α. Μερικά από τα νομίσματα παρίσταναν: Συμμαχικό νόμισμα του 274 π.Χ το οποίο έφερε στη μια όψη αίγα και στην άλλη υπήρχε επιγραφή ΑΧΑΙΩΝ-ΑΙΓΕΙΡΑΤΩΝ . Σε άλλα νομίσματα απεικονίζεται η Τύχη με το φτερωτό έρωτα. Σε νόμισμα του 146 π.Χ στη μια όψη υπάρχει κεφαλή γυναίκας πεπλοφορούσας και επιγραφή ΑΙΓΕΙΡΑΤΑΝ και στην άλλη αίγα μέσα σε στεφάνι. Χάλκινο νόμισμα των ρωμαϊκών χρόνων που απεικονίζει τη θεά Άρτεμη να κυνηγά και αλλά πολλά Η πόλη της Αιγείρας, η οποία ήταν χτισμένη πάνω σε βουνό, περιβαλλόταν από τείχος ισχυρό πλάτους 1,5 μέτρου και προστατευόταν και με ισχυρή ακρόπολη που ήταν χτισμένη σε απόκρημνο ύψωμα. Μέσα στην ακρόπολη βρέθηκαν θραύσματα αγγείων μυκηναϊκής εποχής, κτίρια υστερομυκηναϊκά, νομίσματα του 4^{ου} αιώνα και άλλα. Όλα αυτά φυλάσσονται μαζί με άλλα ευρήματα της περιοχής, που καλύπτουν το διάστημα από το 3000 π.Χ μέχρι τα ρωμαϊκά χρόνια και μετέπειτα, στα μουσεία Αθηνών, Πατρών και σε ειδικούς χώρους του Αιγίου. Στο αρχαιολογικό μουσείο Αθηνών φυλάσσονται από τα ευρήματα της Αιγείρας και τα ακόλουθα: ανάγλυφο αέτωμα, Διόσκουροι (Κάστωρ και Πολυδεύκης) ,αλεκτρονομαχία, ακέφαλο άγαλμα Πριάπου και άλλα. Τα τελευταία ευρήματα που μεταφέρθηκαν σε αποθήκες του Αιγίου κλάπηκαν.

Στη θέση Ροδάλωνα ο καθηγητής της Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Β. Στάης το 1899 βρήκε μαρμάρινες πλάκες στις οποίες είναι χαραγμένο το Αγορανομικό Διάταγμα του Ρωμαίου Αυτοκράτορα Διοκλητιανού (245-313 μ.Χ). Το διάταγμα το έγραφαν οι αυτοκράτορες

στη λατινική γλώσσα για τις δυτικές επαρχίες, ενώ για τις ανατολικές όπου επικρατούσε η ελληνική γλώσσα, έγραφαν στη ελληνική. Τις πλάκες με το διάταγμα τις τοποθετούσαν στην αγορά των σπουδαιότερων πόλεων, στις οποίες γινόταν καταυλισμός των αυτοκρατορικών στρατευμάτων. Απώτερος σκοπός του Διατάγματος ήταν να διαφυλάξει τους στρατιώτες από την αισχροκέρδεια των εμπόρων.

Είναι φανερό ότι η Αιγείρα ήταν μια από τις αξιόλογες πόλεις της Αχαιίας κατά την αρχαιότητα. Είχε επίσης σημαντική παρουσία σε όλη τη διάρκεια της αχαιϊκής Συμπολιτείας και στα μετέπειτα ρωμαϊκά χρόνια, αλλά από τους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες άρχισε να παρακμάζει και να εγκαταλείπεται από τους κατοίκους της. Το 1973 ανεγέρθηκε ηρώο προς τιμή των πεσόντων υπέρ πατρίδας κατά των Τούρκων. Στο ηρώο αυτό υπάρχει ορειχάλκινο άγαλμα που παριστάνει την πτερωτή Νίκη. Το ηρώο αυτό είναι από τα μεγαλοπρεπέστερα μνημεία του Ν. Αχαιίας.

Η νέα Αιγείρα είναι μια θαυμάσια περιοχή γιατί διαθέτει διαυγέστατη θάλασσα και είναι πνιγμένη στο πράσινο από τους ελαιώνες, τα πεύκα και τα εσπεριδοειδή. Για το λόγο αυτό η Αιγείρα φιλοξενεί κάθε χρόνο χιλιάδες τουρίστες Έλληνες και αλλοδαπούς. Δίκαιο αίτημά τους είναι η ίδρυση αρχαιολογικού μουσείου για να εκτεθεί το πλούσιο αρχαιολογικό υλικό που έχει ανασκαφεί. Από τον Πausανία γίνεται περιγραφή και μιας άλλης μικρής πόλης στην περιοχή της Φελλόης, η θέση της δεν έχει σαφώς καθοριστεί. Στην αρχαία Φελλόη υπήρχαν τα ιερά του Διονύσου και της Άρτεμης.

3.2 Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΕΡΥΝΕΙΑ

Η αρχαία Κερύνεια βρίσκεται κοντά στο χωριό Μαμουσιά, το οποίο απέχει 22 χιλιόμετρα από το Αίγιο. Η αρχαία πόλη δεν ήταν μεγάλη όταν όμως κατέφυγαν σ' αυτή πολλοί Μυκηναίοι, η πόλη αναπτύχθηκε και προόδευσε. Στην Κερύνεια υπήρχε το ιερό των Ευμενίδων με λίθινα αγάλματα στην είσοδο, το οποίο ίδρυσε ο Ορέστης. Ονομάστηκε έτσι επειδή οι Ερινύες που τον καταδίωκαν για τον αθέλητο θάνατο της μητέρας του άλλαξαν στάση κι έγιναν ευνοϊκές προς αυτόν (Ευμενίδες μετά την αθώωσή του από το δικαστήριο του Αρείου Πάγου. Στο ιερό αυτό δεν επιτρεπόταν η είσοδος χωρίς κάποιες προετοιμασίες γιατί αν έμπαινε κάποιος που τον κατηγορούσαν για φόνο ή άλλο παράπτωμα παραφρονούσε από τον φόβο του. Υπήρχαν ακόμη κι άλλοι ναοί, καθώς και ξύλινα αγάλματα θεοτήτων που στα χέρια τους κρατούσαν φίδια.

Η πόλη είχε θέατρο, στάδιο, υδραγωγείο και τείχος μήκους 800 μέτρων φτιαγμένο από μεγάλες ορθογώνιες πέτρες με πύργους σε πολλά σημεία του.

Σε ανασκαφές που έγιναν το 1951 από τον Anderson βγήκαν στο φως της δημοσιότητας τα θεμέλια μιας οικίας πάνω από το θέατρο. Η οικία είχε τα θεμέλια και τα κατώτερα μέρη μέρη των τοίχων λίθινα για να αντέχουν στην υγρασία, ενώ ψηλότερα οι τοίχοι ήταν χτισμένοι με πλίθες. Η ιδιωτική αυτή οικία έδωσε μια ιδέα για το πώς ήταν οι οικίες στους προρωμαϊκούς χρόνους.

Στο εκκλησάκι των Αγίων Απόστολων έχουν βρεθεί ανεπίγραφες μαρμάρινες πλάκες, αγάλματα. Κοντά στο εκκλησάκι του Αγίου Κωνσταντίνου οι αρχαιολόγοι Πέτσας και Δεκουλάκου ανεσκάψανε τάφους της αρχαίας εποχής οι οποίοι ήταν κιβωτιόσχημοι και εκεί βρέθηκαν κτερίσματα ποικίλα και ανάμεσα τους χρυσά κοσμήματα. Στο μουσείο Πατρών κατατέθηκαν αρκετά ευρήματα από την Κερύνεια όπως επιτύμβια στήλη που έφερε την επιγραφή : Ανείκτητε χαίρε του 2^{ου} αιώνα μ.Χ, πήλινος κ.α . Η περιοχή που βρίσκεται η αρχαία Κερύνεια ονομάζεται των Αγίων Ασωμάτων μια περιοχή καλλιεργήσιμη και εύφορη, στην οποία οι κάτοικοι βρίσκουν διάφορα αρχαιολογικά αντικείμενα με συνέπεια να φαντάζονται ότι κάτω από το χώρο υπάρχουν αμύθητοι θησαυροί.

3.3 ΑΡΧΑΙΕΣ ΑΙΓΕΣ

Η ακριβής θέση των Αιγών δεν έχει καθοριστεί. Περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν ότι βρίσκονταν κοντά στον παραλιακό οικισμό της Ακράτας. Κατά τις ανασκαφές του εφόρου Ε. Μαστροκώστα βρέθηκαν ένα πελώριο δωρικό κιονόκρανο, ορθογώνιοι πυρόλιθοι και ένα τεμάχιο από πήλινο ραντιστήρι. Μερικά από τα ευρήματα αυτά είναι ίσως λείψανα ναού του Ποσειδώνα, ο οποίος τιμόταν εδώ όπως και στη γειτονική Ελίκη. Βρέθηκε επίσης θεμελίωση οικήματος στον παραλιακό οικισμό της Ακράτας, στο Κράθι, που ίσως ήταν και αυτό κάποιος ναός των Αιγών.

Τον 8^ο αιώνα οι κάτοικοι των Αιγών μαζί με τους κατοίκους της Ελίκης και της Βούρας, δημιούργησαν αποικία στην Κάτω Ιταλία, όπου ίδρυσαν την πόλη Σύβαρη. Εκτός από τους αποίκους οι κάτοικοι των Αιγών εγκατέλειψαν τον τόπο τους και εγκαταστάθηκαν στην Αιγείρα και στο Αίγιο με αποτέλεσμα η πόλη κατά τον 4^ο αιώνα να ερημώσει. Η εγκατάλειψη της πόλεως πιθανόν να οφείλεται σε νόσο επιδημική ή στο ότι οι κάτοικοι ήταν τρομοκρατημένοι από κάποια πλημμύρα που ερήμωσε όλη την παραλία.

3.4 ΑΡΧΑΙΑ ΒΟΥΡΑ

Δεν έχουμε αρκετές αποδείξεις ούτε για τη θέση της πόλης ούτε για το όνομα της. Έτσι άλλοι αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι βρισκόταν πάνω από το χωριό Κάστρο βόρεια του Άνω Διακοπτού, ενώ πιθανή φαίνεται και η άποψη ότι βρισκόταν στη θέση της Μαμουσιάς. Αλλά και για το όνομά της άλλοι μελετητές υποστηρίζουν ότι η Βούρα ονομάστηκε έτσι από την κόρη του Ίωνα και της Ελίκης κι άλλοι λένε ότι η πόλη πήρε το όνομά της από το βουστάσιο του Κένταυρου Δεξαμενού.

Κατεβαίνοντας από τη Βούρα προς τη θάλασσα, στην ανατολική όχθη του Βουρραϊκού ποταμού, συνάντησε ο Πausανίας μέσα σε μια σπηλιά το άγαλμα του Ηρακλή. Μέσα σε αυτή τη σπηλιά – μαντείο μπορούσε όποιος επιθυμούσε, να μαντεύσει το μέλλον του με το ρίξιμο τεσσάρων αστραγάλων πάνω σε ένα τραπέζι όπου ήταν χαραγμένα διάφορα σχήματα. Το σπήλαιο αυτό μετατράπηκε αργότερα σε χριστιανικό ναό, από τον οποίο σώζονται ελάχιστα σημάδια, γιατί καταστράφηκε από μεγάλο σεισμό στα νεότερα χρόνια. Υποστηρίζουν μερικοί ότι το σπήλαιο του Ηρακλή βρισκόταν κοντά στο χωριό Τρυπιά Αιγίου.

3.5 ΑΡΧΑΙΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Το αρχαίο Λεόντιο εντοπίστηκε από τους αρχαιολόγους ανάμεσα στο Παναχαϊκό και στον Ερύμανθο, δίπλα στον Σελινούντα ποταμό. Είναι αμφιθεατρικά κτισμένο, έχει άφθονα κρύα νερά, κήπους και ποικιλία άγριων και ήμερων ζώων. Το χωριό αυτό λέγεται και Γουρζούμισα. Ο Ιστορικός Πολύβιος αναφέρει στον κατάλογο της Αχαϊκής Δωδεκάπολης και το Λεόντιο.

Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως, σε διάφορες θέσεις, θαλαμοειδείς τάφους υστερομυκηναϊκούς, οι οποίοι είναι τα παλαιότερα αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή αυτή και ανήκουν στην υστερομυκηναϊκή εποχή (1100-600 π.Χ). Τις ανασκαφές έκανε ο Ν. Κυπαρίσσης. Υπάρχει τοποθεσία Παλαιά Κτήρια όπου βρέθηκαν πολλά αρχαία μνημεία. Βρέθηκε και υδραγωγός από κεραμούς στο φρούριο Αγ. Κων/τίνου, καλούμενο Καστελλάκι. Στο αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών υπάρχουν από το Λεόντιο αμφορείς μυκηναϊκοί, ποτήρια, λεπίδες, ψήφοι και μια επιγραφή επιτύμβια των χρόνων της Αχαϊκής Συμπολιτείας.

Το Λεόντιο έχει και κατάλοιπα ιστορικών χρόνων, επιγραφές ελληνιστικές και ρωμαϊκές, τείχος ελληνιστικών χρόνων. Ακόμη έχουν βρεθεί ρωμαϊκά λουτρά στην τοποθεσία Λουτρό. Από τα ρωμαϊκά

λουτρά πήρε και η τοποθεσία αυτή την ονομασία, η οποία είναι γεμάτη από παλαιά οικοδομικά υλικά.

Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε ακόμα στο φως πλούσιο αρχαιολογικό υλικό από την περιοχή Ρακίτα, που είναι κοντά στο Λεόντιο. Βρέθηκε οικισμός και ιερό που χρονολογούνται τον 8^ο αιώνα π.Χ, δηλαδή στους ιστορικούς χρόνους. Το ιερό πιθανολογείται ότι είναι της Αρτέμιδος, διότι τέτοια ιερά ανεγείρονταν σε ορεινές περιοχές (υψόμετρο Ρακίτας 1300 μ.). Επίσης εκεί βρέθηκε και η αρχαιότερη επιγραφή της Αχαϊκής γης. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το Λεόντιο έλαβε ενεργά μέρος στην επανάσταση του 1821 και στην μάχη της Εθνικής Αντίστασης το 1941-1944 κατά τους Ιταλούς.

3.6 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΙΚΗ

Η αρχαία Ελίκη βρισκόταν επτά χιλιόμετρα ανατολικά του Αιγίου και σε απόσταση 2.300 μέτρων περίπου από τη θάλασσα. Όμως οι μεγάλοι σεισμοί που έγιναν κατά την αρχαιότητα και ιδίως ο σεισμός του 373 π.Χ προκάλεσαν μεγάλες μεταβολές στην επιφάνεια της, δημιούργησαν μεγάλες κατολισθήσεις και ρήγματα και συνετέλεσαν στην καταβύθιση ή εξαφάνιση ολόκληρων πόλεων όπως έγινε με την Ελίκη και τη Βούρα. Αυτός είναι ο λόγος που δυσκολεύει τους ειδικούς να προσδιορίσουν με ακρίβεια τη θέση της Ελίκης ιδιαίτερα, για την οποία υπάρχει το ενδεχόμενο να είναι βυθισμένη και κάτω από τη θάλασσα.

Σύμφωνα με τον ιστορικό και γεωγράφο Στράβωνα η πόλη και όλη η έκταση γύρω της σκεπάστηκε από τη θάλασσα στο σεισμό εκείνης της χειμωνιάτικης νύχτας του 373 π.Χ. Μαζί με τα άλλα κτίσματα και τα ιερά καταποντίστηκε και ο περίφημος ναός του Ελικώνιου Ποσειδώνα με το μεγάλο άγαλμα του θεού που κρατούσε στο ένα του χέρι ιππόκαμπο. Το άγαλμα αυτό λει ο Στράβωνας συνέχιζε να στέκεται όρθιο εκατόν πενήντα χρόνια αργότερα και αν σχίζει τα δίκτυα των ψαράδων, ενώ αποτελούσε επικίνδυνο σκόπελο για τους ναυτικούς.

Σύμφωνα με πρόσφατες ανακοινώσεις (1997) του εργαστηρίου θαλάσσιας Γεωλογίας και Φυσικής Ωκεανογραφίας του Πανεπιστημίου Πατρών (διευθυντής ο κ. Γ.Φερεντίνος) η ακτή των Νικολέικων που είναι ανάμεσα στις εκβολές των ποταμών Σελινούντα και Κερυνίτη, έχει μια ιδιαιτερότητα : είναι η μόνη παράκτια περιοχή στον κόσμο που τα τελευταία 2.500 χρόνια έχει υποστεί τρεις καταβυθίσεις ακτής. Η πρώτη το 373 π.Χ οπότε και εξαφανίστηκε η Ελίκη, η δεύτερη το 1861 μ.Χ με το σεισμό του Αιγίου που ήταν 7,3 Ρίχτερ και η Τρίτη με το σεισμό του 1995 που ήταν 6,1 Ρίχτερ. Ο σεισμός του 373 π.Χ ήταν σαφώς μεγαλύτερης έντασης από το σεισμό του 1995 και είχε επίκεντρο πλησιέστερα προς την αρχαία Ελίκη. Γι' αυτό, ενώ κατά τον τελευταίο

σεισμό μετατοπίστηκε λίγες δεκάδες μέτρα και καταποντίστηκε τμήμα της ακτής τριακοσίων στρεμμάτων περίπου, κατά τον πρώτο σεισμό το τμήμα που ολίσθησε και καταποντίστηκε ήταν εκατό φορές μεγαλύτερο. Η μετατόπιση του εδάφους πάνω στο οποίο ολίσθησε η Ελίκη δεν πρέπει να ήταν μεγαλύτερη από 100-200 μέτρα σε σύγκριση με εκείνη που έγινε το 1995. Επομένως αφού δεχόμαστε ότι η αρχαία Ελίκη απείχε 2.300 μ. από τη θάλασσα πρέπει να δεχτούμε ότι η πόλη δεν έπαθε μεγάλη μετατόπιση κατά τον αρχικό σεισμό και πρέπει να βρίσκεται στην ξηρά θαμμένη από τις προσχώσεις των ποταμών Σελινούντα και Κερυνίτη.

Την άποψη αυτή υποστηρίζει και ο καθηγητής και Ακαδημαϊκός Σπ.Μαρινάτος ο οποίος άρχισε έρευνες για τον εντοπισμό της το 1975.

Πολλοί ερευνητές έχουν κάνει προσπάθειες για τον εντοπισμό της αρχαίας Ελίκης. Μεταξύ των οποίων είναι ο ακαδημαϊκός Σπ. Δόντας, ο καθηγητής Η.Edgerton, ο Γάλλος ερευνητής Ζακ Κουστό κ.α

Το 1991 5 γεωτρήσεις στην ξηρά ανάμεσα στους δυο ποταμούς έδειξαν την ύπαρξη αρχαίου περιβάλλοντος στο υπέδαφος.

Το 1993 από την ομάδα του καθηγητή Παπαμαρινόπουλου, έγιναν 17 γεωτρήσεις και σε 5 από αυτές βρέθηκαν αρχαία κεραμικά, τα οποία έδειξαν ότι ανήκουν στη ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή. Με συνέπεια να ακολουθεί πιο κάτω το έδαφος της κλασικής εποχής στην οποία τοποθετείται η καταστροφή της Ελίκης. Το 1994 με τη χρήση μαγνητομέτρου και γεωτρήσεων εντοπίστηκαν και φωτογραφήθηκαν οι τοίχοι και η γωνία ενός κτιριακού συγκροτήματος. Οι ερευνητικές προσπάθειες συνεχίζονται με την ελπίδα της ανεύρεσης της βυθισμένης αυτής πόλης.

3.7 Η ΜΟΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Σε μικρή απόσταση από το Αίγιο βρίσκεται η Μονή Ταξιαρχών. Ιδρυτής της Μονής ο Όσιος Λεόντιος, ο οποίος αφού εγκατέλειψε τα εγκόσμια, ασκήτεψε σε σκήτη στον απότομο βράχο του Κλοκού και σε ύψος 500 μ. Σήμερα μπορούμε να δούμε τη σκήτη στο αρχικό μοναστήρι που λέγεται «Παλαιομονάστηρο». Το ανέβασμα στη σκήτη είναι αρκετά δύσκολο, γιατί με μεγάλη προσοχή πρέπει να ανέβεις κάπου 40 σκαλιά. Κοντά στη σκήτη βρίσκεται ο τάφος του Λεόντιου και μικρό εκκλησάκι. Κάτω σε μια μικρή επίπεδη έκταση υπάρχει υδαταποθήκη υπόγεια, ναός βυζαντινού ρυθμού του Ταξιάρχη Μιχαήλ και πλησίον μικρό εκκλησάκι. Στη σκήτη και στο ναό υπάρχουν τοιχογραφίες του 16^{ου} αιώνα, άριστης τέχνης, λιγιστές γιατί έχουν καταστραφεί από το πέρασμα του χρόνου αλλά και από έλλειψη συντήρησης. Στο Παλαιομονάστηρο σώζονται ακόμη λείψανα του τείχους που προστάτευε το μοναστήρι και λείψανα του αυλακιού που μετέφερε το νερό στην υδαταποθήκη.

Το μοναστήρι των Ταξιαρχών κήκε δυο φορές και τελικά ξανακτίσθηκε ξανακτίσθηκε πιο χαμηλά στη θέση που βρίσκεται σήμερα. Κατά τον αγώνα του 1821 προσέφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες με χρηματικά ποσά και με την μετατροπή του σε νοσοκομείο τραυματιών.

Μέσα στον περίβολο της Μονής υπάρχει η εκκλησία των Ταξιαρχών με θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο, στο οποίο βλέπουμε την επιγραφή «Εσκαλίσθη υπ' εμού του Νικολάου Μεζοβίτη 1818». Πλησίον του ναού υπάρχει καμπαναριό ή κατ' άλλους πύργος, ένα τριώροφο κτίριο που στο υπόγειο του υπάρχει το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας. Το 1836 ιδρύθηκε και λειτούργησε Ελληνικό Σχολείο στο μοναστήρι. Από το σχολείο αποφοίτησαν μορφωμένοι μοναχοί που διακρίθηκαν στα Ελληνικά και Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.

Διαθέτει αίθουσα κειμηλίων και μια αξιόλογη βιβλιοθήκη που αριθμεί κάπου 4.000 τόμους βιβλία. Στην αίθουσα φυλάγονται τα Άχραντα Πάθη του Κυρίου (τεμάχια Τιμίου Ξύλου, Χλαμύδας, Ακάνθινου Στεφάνου, λίθοι από το Τάφο του Κυρίου) χρυσοκέντητα άμφια, κ.α

Μεγαλοπρεπές και επιβλητικό βουνό υπάρχει στο επάνω μέρος της μονής ο Κλοκός 1.800 μ. όπου βρίσκεται ο ναός της Παναγίας. Κοντά στη μονή βρίσκεται το χωριό Μελίσσια όπου βρέθηκαν τα θεμέλια τεράστιου αρχαίου ναού και διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα. Πιο πέρα από τα Μελίσσια είναι η Βαρελιώσσα όπου προ ετών βρέθηκαν πολύτιμα κτερίσματα, κοντά σε αυτή υπάρχουν ιαματικά λουτρά αναξιοποίητα που ανήκουν στο μοναστήρι.

Η περιοχή που βρίσκεται η μονή είναι μια περιοχή προικισμένη από τη φύση με άγρια μεγαλοπρέπεια. Μοιάζει πολύ με τα Μετέωρα και είναι ένας τόπος περισυλλογής, ηρεμίας ,ψυχικής γαλήνης όπου νιώθεις ότι βρίσκεσαι κοντά στο Θείο.

3.8 ΜΟΝΗ ΠΕΠΕΛΕΝΙΤΣΑΣ

Απέναντι από τη μονή Ταξιαρχών βρίσκεται η μονή της Πεπελενίτσας και ανάμεσα στις δυο μονές παρεμβάλλεται το ποτάμι Σελινούντας. Αρχικά ήταν κτισμένη στην αριστερή όχθη του ποταμού που σώζονται μόνο ερείπια. Σήμερα βρίσκεται σε ψηλότερη θέση απ' ότι η αρχική, αφού μετά την καταστροφή της το 1772 από τους Τουρκαλβανούς ξανακτίσθηκε. Η παράδοση λει ότι οι μοναχές εγκατέλειψαν το αρχικό μέρος διότι η εικόνα της Παναγίας έφευγε αδιάκοπα από την παλαιά μονή και ανευρισκόταν στο βράχο που αρχικά είχε βρεθεί.

Στη μονή φυλάσσονται μια λειψανοθήκη αργυρή, χειρόγραφα σε περγαμηνή του Πατριάρχη Γρηγορίου του Έ του έτους 1807. Ο ναός της μονής είναι αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου, είναι ορθογώνια βασιλική με ωραίο καμπαναριό και ψηφιδωτές εικόνες.

Το εσωτερικό του ναού κοσμείται από ωραιότατο τέμπλο, εικόνες μεταβυζαντινής τέχνης και τρεις ψηφιδωτές εικόνες. Η φορητή εικόνα της Κοιμήσεως είναι αξιόλογη και φέρει πλήθος από αφιερώματα. Γύρω από το ναό υπάρχουν πέντε παρεκκλήσια. Όλο το μοναστηριακό συγκρότημα φαντάζει από μακριά σαν αετοφωλιά επάνω στα βράχια. Λόγω του ανώμαλου εδάφους και του μικρού χώρου τα κελιά των μοναχών είναι έξω από τον περίβολο της μονής, με αποτέλεσμα να μοιάζει σαν ένας αγροτικός συνοικισμός. Η περιήγηση του μοναστικού συγκροτήματος γίνεται με δρόμο καλντερίμι. Κάθε επισκέπτης του μοναστηριού θα φύγει εντυπωσιασμένος και ευχαριστημένος από το εντυπωσιακό περιβάλλον και την άριστη συμπεριφορά των καλογριών.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΑΙΓΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το Αίγιο είναι η δεύτερη σε μέγεθος πόλη της Αχαΐας. Κτισμένο αμφιθεατρικά στις Δυτικές ακτές του Κορινθιακού κόλπου αποτελεί εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο ενώ το λιμάνι του αναφέρεται από το 1340 μ.Χ ως ένα από τα πιο σημαντικά σημεία εξαγωγής σταφίδας και εσπεριδοειδών. Το Αίγιο πρωτεύουσα της επαρχίας Αιγιάλειας γνώρισε μεγάλες περιόδους ανάπτυξης και έγινε η αφετηρία μεγάλων ιστορικών γεγονότων καθοριστικής σημασίας για την Επανάσταση του 1821.

Η πόλη του Αιγίου δεν παρουσιάζει μεγάλη τουριστική κίνηση. Σταματούν όμως αρκετοί τουρίστες καθώς περνούν από Πάτρα για Κόρινθο ή από Κόρινθο για Πάτρα και Ολυμπία. Περισσότερη τουριστική κίνηση υπάρχει στο λιμάνι από το οποίο φεύγουν φεριμπότ για το παραθαλάσσιο χωριό Άγιος Νικόλαος του Ν. Φωκίδας στη Στερεά Ελλάδα. Στο Αίγιο παρατηρείται κυρίως εσωτερικός τουρισμός, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της γιορτής των Ελικείων που γίνονται κάθε χρόνο τον μήνα Ιούλιο. Η γιορτή πήρε το όνομά της από τη γειτονική αρχαία πόλη Ελίκη. Τα Ελίχεια γιορτάζονται από το 1976 και κρατούν 10 ημέρες. Κατά την διάρκεια τους πραγματοποιούνται διάφορες μουσικές, θεατρικές και άλλες εκδηλώσεις, εκθέσεις λουλουδιών και προϊόντων.

Το Αίγιο και η ευρύτερη περιοχή του, από τουριστικής άποψης συνδυάζει τα θαυμάσια τουριστικά θέρετρα όπως η Φτέρη (σε υψόμετρο 1150 μ. με ξεχωριστή ομορφιά και ξακουστό ελατόδασος), ο Λόγγος, τα Σελιανίτικα, το Λαμπίρι και άλλα γραφικά παραθαλάσσια χωριά με εξαιρετικές παραλίες με αξιόλογους αρχαιολογικού χώρους, ιστορικές τοποθεσίες και μνημεία.

Τα οποία αποτελούν σημαντικά αξιοθέατα όπως ο πλάτανος της παραλίας, που πιστεύεται πως έχει ηλικία 2000 χρόνων. Κάτω από τη

φυλλωσιά του τρέχει νερό από 12 βρύσες. Η ξακουστή εκκλησία της Παναγίας Τρυπητής όπου την μεταπασχάλιο Παρασκευή γιορτάζει η Παναγία ως Ζωοδόχος Πηγή, γιατί δέχθηκε εις εαυτήν τον Ιησού, πηγή ζωής. Πλήθη προσκυνητών από όλα τα μέρη της Ελλάδος, συρρέουν να προσκυνήσουν την θαυματουργή εικόνα και να ακολουθήσουν την περιφορά της στην πόλη του Αιγίου. Τη λαμπρή αυτή ημέρα μια θαυμάσια θεϊκή ατμόσφαιρα απλώνεται σε ολόκληρη την πόλη.

Ο επισκέπτης του Αιγίου θα εντυπωσιαστεί από τα θαυμάσια νεοκλασικά κτίσματα που αναδεικνύουν την αρχοντική όψη όπως η Παλαιά Δημοτική Αγορά στο οποίο κτίριο στεγάζεται το Αρχαιολογικό μουσείο με ευρήματα από τους αρχαιολογικούς χώρους που ανάφερα. Καθώς και το Ιστορικό και Λαογραφικό μουσείο το οποίο αποτελεί άλλο ένα ίδρυμα για την διάσωση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Δύο μουσεία τα οποία πρέπει να διατηρηθούν, να συντηρηθούν και να επισκευάζονται με το πέρασμα του χρόνου.

Όποιος βρεθεί στην περιοχή αυτή δεν θα παραλείψη να επισκεφτεί το Μοναστήρι των Ταξιαρχών και το μουσείο της στο οποίο φυλάγονται κειμήλια μεγάλης ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας, καθώς και την Μονή Πεπελενίτσας.

Οι αρχαιολογικοί χώροι της Αιγιάλειας δεν αξιοποιημένοι και από τις ανασκαφές που έγιναν έγιναν στις περιοχές αυτές τα ευρήματα διασκορπίστηκαν στα μουσεία της Πάτρας, της Αθήνας και λίγα στο αρχαιολογικό του Αιγίου. Τα οποία μάλλον θα έπρεπε να επιστραφούν στη βάση τους, γιατί αποτελούν σημαντικά στοιχεία του πολιτισμού της περιοχής.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Σύντομη ιστορία Καλαβρύτων

Ιστορική και μαρτυρική κωμόπολη με 2.000 κατοίκους. Είναι πρωτεύουσα και εμπορικό κέντρο της ομώνυμης επαρχίας. Είναι χτισμένη στους πρόποδες του ελατοσκέπαστου Χελμού σε υψόμετρο 750 μ. Απέχει 77 χλμ. Από την Πάτρα μέσω Χαλανδρίτσας και 30 χλμ. Από την παραλία Πούντας Διακοφτού μέσω Μεγάλου Σπηλαίου.

Η αρχαία πόλη λεγόταν Κύναιθα και βρισκόταν λίγο ψηλότερα από τη σημερινή, στη θέση που βρίσκεται το ενετικό «Κάστρο της Ωριάς». Η Κύναιθα ανήκε στην Αζανία, η οποία περιελάμβανε ολόκληρη σχεδόν τη σημερινή επαρχία Καλαβρύτων. Το όνομα Καλάβρυτα (καλά νερά) εμφανίζεται για πρώτη φορά στα χρόνια της Φραγκοκρατίας.

Τα Καλάβρυτα έγιναν γνωστά για τα ιστορικά γεγονότα, τα οποία οδήγησαν στην έκρηξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 αφού κατά την παράδοση και σύμφωνα με ιστορικές πηγές, στο μοναστήρι της Αγίας Λαύρας οι αγωνιστές ύψωσαν το Λάβαρο της Επανάστασης. Είναι η πρώτη πόλη που πολιορκήθηκε από Έλληνες αγωνιστές στις 21 Μαρτίου 1821. Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο Ιμπραήμ έκαψε την πόλη δυο φορές.

Ένα από τα φρικιαστικότερα ναζιστικά εγκλήματα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η «Σφαγή των Καλαβρύτων» ήταν το βαρύ τίμημα που πλήρωσαν τα Καλάβρυτα. Τίμημα για τη συμμετοχή τους σε όλους τους μεγάλους αγώνες για εθνική ανεξαρτησία. Στις αρχές Δεκεμβρίου του 1943 οι Γερμανοί προχώρησαν στην εκτέλεση προσχεδιασμένων εκκαθαριστικών επιχειρήσεων στην περιοχή κατά των ανταρτικών δυνάμεων, οι οποίες υποχωρώντας εκτέλεσαν Γερμανούς αιχμαλώτους. Οι Γερμανοί στη συνέχεια σκοτώνουν αθώους πολίτες, λεηλατούν και παραδίδουν στις φλόγες μοναστήρια, εκκλησίες, ολόκληρα χωριά.

Όμως η τελευταία και πιο αιματηρή πράξη αυτής της τραγωδίας παίχτηκε το πρωί της 13^{ης} Δεκεμβρίου 1943. Οι Γερμανοί συγκέντρωσαν όλους τους κατοίκους στην κεντρική πλατεία, τους άντρες και τα αγόρια πάνω από 12 ετών τους οδήγησαν ψηλότερα στο χωράφι του Καπή. Στους γύρω λόφους είχαν στήσει από το προηγούμενο βράδυ τα πολυβόλα. Αφού έκλεισαν τα γυναικόπαιδα στο σχολείο, στο οποίο έβαλαν φωτιά και αφού παρέδωσαν στις φλόγες τη λεηλατημένη πόλη, σκότωσαν με τα πυροβόλα όλον τον αρσενικό πληθυσμό γύρω στα 1.300 άτομα. Από τους πυροβολισμούς και τη χαριστική βολή γλίτωσαν μόνο 13 άτομα, τα οποία βρέθηκαν τραυματισμένα κάτω από πτώματα συγγενών και συμπολιτών

τους. Ευτυχώς την τελευταία στιγμή γλίτωσαν οι γυναίκες και τα παιδιά, μέσα από το φλεγόμενο σχολείο, για να αναλάβουν με ανείπωτο πόνο Το οδυνηρό έργο της ταφής των ανθρώπων τους και το ξαναζωντάνεμα της ξεκληρισμένης μαρτυρικής πόλης.

Σήμερα τα ξαναγεννημένα από την τέφρα Καλάβρυτα αποτελούν πόλο έλξης χιλιάδων επισκεπτών λόγω των πολλών φυσικών καλλονών και του εξαιρετικού κλίματος. Διαθέτουν όλες τις σύγχρονες παροχές και ανέσεις (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια, καταστήματα, κέντρα διασκέδασης, Νοσοκομείο, Δημόσιες υπηρεσίες, πυκνή συγκοινωνία κ.α). Είναι κέντρο χειμερινού και θερινού τουρισμού. Ένα από τα καλύτερα οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα της Ελλάδος απέχει μόνο 14 χλμ.

Αρχαιολογικοί Χώροι, Μνημεία και Μουσεία Καλαβρύτων

4.1 ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΤΟΥ 1943

Βρίσκεται στο λόφο του Καπή που είναι ο Καλαβρυτινός Γολγοθάς. Το μνημείο στήθηκε για να μας θυμίζει τους 1.300 Καλαβρυτινούς που σκότωσαν οι Γερμανοί στις 13 Δεκεμβρίου 1943. Στον τόπο της θυσίας αυτής, ένας μεγάλος μαρμάρινος σταυρός και το μνημείο σηματοδοτούν το χώρο του προσκυνήματος και στέκουν ακοίμητοι φρουροί των ιδανικών "υπέρ Πίστεως και Πατρίδος".

4.2 ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Βρίσκεται ερειπωμένο στην οδό Αγίου Αλεξίου. Χτίστηκε γύρω στα 1440 μ.Χ. Τα τελευταία χρόνια το είχε η οικογένεια Τσαπάρα. Ο τελευταίος απόγονος της οικογένειας αυτής, Βασίλειος Τσαπάρας το δώρισε στο Δήμο Καλαβρύτων με τη συμφωνία να διατηρηθεί και να αξιοποιηθεί. Ο δήμος έστειλε στην αρχαιολογική υπηρεσία μια μελέτη για την αναστήλωση του παλατιού, ώστε να αξιοποιηθεί όπως αρμόζει.

4.3 Η ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΗ ΒΡΥΣΗ, Η ΑΡΧΑΙΑ «ΑΛΥΣΣΟΣ»

Η Καλαβρυτινή βρύση βρίσκεται μόλις βγαίνουμε από την πόλη και πάμε για την Άγια Λαύρα. Μερικοί λένε πως η Καλαβρυτινή Βρύση είναι η «Λυσσόβρυση» που βρίσκεται κάτω από την Άγια Λαύρα. Για την βρύση

αυτή πίστευαν οι αρχαίοι πως το νερό της θεράπευε τη λύσσα γι' αυτό και ονομάζεται Άλυσσος.

4.4 ΜΟΥΣΕΙΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Το Δημοτικό Μουσείο Ολοκαυτώματος ιδρύθηκε πρόσφατα και λειτουργεί στο δημοτικό σχολείο της μαρτυρικής αυτής πόλης. Το σχολείο δωρεά του Ανδρέου Συγγρού το έτος 1906, είναι το ίδιο κτίριο στο οποίο οι Γερμανοί κατακτητές είχαν συγκεντρώσει τα γυναικόπαιδα της πόλης κι έβαλαν φωτιά να τα κάψουν την ώρα που στο λόφο Καπή γινόταν το φονικό των ανδρών και νέων.

Σκοπός του μουσείου είναι να δείξει τις φρικαλεότητες του πολέμου και να διαπαιδαγωγήσει τους νέους σε αγώνες για επικράτηση της ειρήνης στον κόσμο και της συνεργασίας μεταξύ των λαών της γης.

Το υλικό του μουσείου αποτελείται από συλλογές φωτογραφικού υλικού σχετικού με το ολοκαύτωμα, από προσωπικά αντικείμενα των εκτελεσθέντων πολιτών, από ιστορικά ντοκουμέντα για τη μεγάλη σφαγή κι από συλλογές γραμματοσήμων σχετικές με το θέμα. Καλλιτεχνικό θησαυρό του μουσείου αποτελούν τα χαρακτηριστικά και γλυπτά σπουδαίων καλλιτεχνών με θέματα εμπνευσμένα από τη θυσία των Καλαβρύτων, τα οποία φιλοτεχνήθηκαν αμέσως μετά τα δραματικά γεγονότα κι εκπέμπουν κι αυτά τα δικά τους μηνύματα. Το μουσείο συνεχώς εμπλουτίζεται με προσφορές σχετικού υλικού από τους Καλαβρυτινούς, καθώς και με άλλο καλλιτεχνικό υλικό.

4.5 ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Το Κάστρο των Καλαβρύτων που λέγεται και κάστρο της Ωριάς βρίσκεται πιο πάνω από το λόφο του Καπή. Το κάστρο χτίστηκε από τους Φράγκους μετά την κατάκτηση της Πελοποννήσου (το 1205 μ.Χ) με σκοπό να ελέγχει τα ορεινά περάσματα. Και συγκεκριμένα η ίδρυση του κάστρου το 1208 αποδίδεται στο βαρόνο Όθωνα ντε Τουρνάη.

Στην κορυφή του βουνού και μέσα στο κάστρο εκτείνεται ένα ευρύ και επικλινές οροπέδιο, το οποίο έχει εμβαδόν εικοσιπέντε περίπου στρέμματα, όσο περίπου είναι της ακρόπολης των Αθηνών, γεμάτο από ερείπια σπιτιών. Μπορεί κανείς, με βάση τα σωζόμενα θεμέλια, να αριθμήσει πάνω από 50 οικίες. Το πιθανότερο να έμεναν οι Φράγκοι με τις οικογένειες τους μέσα στο κάστρο, ενώ οι κάτοικοι της περιοχής να έμεναν έξω απ' αυτό. Την συνήθεια αυτή των Φράγκων κληρονόμησαν και συνέχισαν οι Τούρκοι γιατί δίπλα στα φραγκικά είναι και τα συντρίμια των τούρκικων σπιτιών.

Το εσωτερικό τείχος του κάστρου έχει πάχος ένα μέτρο περίπου, είναι χτισμένο με ασβέστη, πολύ στέρεο και σε πολλά σημεία είναι αρκετά μέτρα ψηλό. Το εξωτερικό τείχος, όπως υψώνεται κλίνει προς το εσωτερικό και σε μερικά σημεία διακρίνονται ίχνη επάλλξεων. Φαίνονται δεξαμενές νερού και δυο αξιόλογοι τετράγωνοι πύργοι, που ο ένας αποτελεί τμήμα του περιβόλου και ο άλλος, πολύ πιο σημαντικός, αντικρίζει τον «Τρέμουλα» όπως λέγεται το απέναντι βουνό, όπου υπάρχει και μικρό κάστρο. Οι πύργοι αυτοί σήμερα είναι μισογκρεμισμένοι. Η ανάβαση στο φρούριο είναι αδύνατη από όλες τις πλευρές εκτός από μία : την πλευρά του φρουρίου, όπου βρίσκεται η πύλη, η οποία είναι ακριβώς προς την αντίθετη πλευρά της σημερινής πόλης και η ανάβαση προς το μέρος αυτό είναι αρκετά δύσκολη. Σήμερα στο Κάστρο της Ωριάς διακρίνεται η ανατολική πλευρά της κύριας πύλης και πίσω απ' αυτή μια μεγάλη πέτρα σκαλισμένη, που μοιάζει με πηγάδι και έχει βάθος μισό μέτρο. Από το κάστρο ο επισκέπτης έχει μαγευτική θέα και μπορεί να δει πολλά χωριά και ωραίες τοποθεσίες.

4.6 ΜΕΓΑ ΣΠΗΛΑΙΟ

Η Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου είναι ένα από τα πιο παλιά και ιστορικά μοναστήρια, όχι μόνο του νομού στον οποίο βρίσκεται αλλά σε ολόκληρη την Ελλάδα και είναι αφιερωμένο στην κοίμηση της Θεοτόκου. Βρίσκεται 10 χλμ. Μακριά από τα Καλάβρυτα μέσα σε ένα εξαιρετικό τοπίο από έλατα και σε υψόμετρο 1.000 μ. στη δυτική γυμνή και κατακόρυφη πλευρά του Χελμού.

Η μονή είναι χτισμένη στα ριζά ενός πελώριου βράχου και σε αυτό οφείλει το όνομά της. Το βάθος του σπηλαίου είναι περίπου 30 μ., το δε ύψος και πλάτος 60 μ. Το κυρίως οικοδόμημα της έχει οκτώ ορόφους με 80 περίπου κελιά. Στους ορόφους του εκτός από κελιά στεγάζονται επίσης το μουσείο, η βιβλιοθήκη, οι ξενώνες και κάποιοι βοηθητικοί χώροι. Μερικά από τα κελιά βρίσκονται δεξιά από το σπήλαιο μεμονωμένα. Υπάρχει και ξενώνας της μονής πιο δεξιά και σε περίοπτη θέση έχει ανεγερθεί ο ναός του νεκροταφείου οι Άγιοι Πάντες από το 1808 και κάτω από αυτόν βρίσκεται το ξενοδοχείο Χελμός.

Στον τρίτο όροφο όπου είναι το Καθολικό οδηγεί η εξωτερική τοξωτή θύρα με επιγραφή, που αναφέρεται στην ανακαίνιση του 1641. Το τέμπλο του Καθολικού είναι σκαλιστό από ξύλο κυπαρισσιού και καρυδιάς, αλλά επίχρυσο και κομψότατο. Διατηρεί αξιόλογο ψηφιδωτό δάπεδο με το δικέφαλο αετό και ωραία δίφυλλη ορειχάλκινη θύρα επαργυρωμένη με ανάγλυφες παραστάσεις και επιγραφές.

Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας(στο Καθολικό) έργο κατά παράδοση του Ευαγγελιστή Λουκά, παραμορφωμένη από τις πυρκαγιές, εικονίζει ανάγλυφη με κηρομαστίχη πάνω σε σανίδα την Παναγία Βρεφοκρατούσα. Εκτός από το Καθολικό υπάρχουν στη μονή και πολλά μικρά παρεκκλήσια με αξιόλογες τοιχογραφίες. Στην κορυφή του βράχου οι πιστοί διακρίνουν 3 μεγάλους σταυρούς φυσικούς, λαξευμένους στο βράχο και πιστεύουν ότι έχουν δημιουργηθεί από θαύμα.

Σύμφωνα με την παράδοση την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας βρήκαν δυο μοναχοί ο Συμεών και ο Θεόδωρος ύστερα από όνειρο στο οποίο η Παναγία τους προέτρεπε να πάνε στην Αχαΐα να βρουν την εικόνα της. Οι δυο μοναχοί έψαχναν, όταν μια νύχτα στον ύπνο τους πάλι εμφανίστηκαν οι Απόστολοι Ανδρέας και Λουκάς και τους είπαν να βαδίσουν προς τον Βουρραϊκό ποταμό όπου η Ευφροσύνη μια βοσκοπούλα θα τους έδειχνε που είναι η εικόνα και έτσι έγινε. Όταν καθάρισαν το σπήλαιο βρήκαν μια Αγία Τράπεζα και πίσω από αυτή τοποθέτησαν την εικόνα και έχτισαν ένα μικρό ναό και κελιά το 362 μ.Χ. Η μονή γνώρισε μεγάλη ακμή κυρίως στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, οπότε και συγκέντρωσε εκατοντάδες μοναχούς και απέκτησε τεράστια παρουσία. Οι περισσότεροι όμως θησαυροί αφανίστηκαν από λεηλασίες και καταστροφές που οφείλονταν κυρίως σε πυρκαγιές, οι οποίες έπληξαν τη μονή τέσσερις φορές.

Η επίθεση που δέχτηκε η μονή το 1827 από τον Ιμπραήμ αναχαιτίστηκε από τους μοναχούς και έτσι η μονή δεν πατήθηκε ποτέ από τους Τούρκους. Η προσφορά του μοναστηριού στην Ελληνική Επανάσταση ήταν μεγάλη. Ενίσχυε τους αγωνιστές με όπλα και πολεμοφόδια και περιέλαβε πολλούς πρόσφυγες.

Το 1943 οι Γερμανοί κατά την επιδρομή τους στα Καλάβρυτα λεηλάτησαν, έκλεψαν πολύτιμα κειμήλια και σκότωσαν 22 άτομα.

Η βιβλιοθήκη της μονής αριθμεί 3.000 τόμους, έχει εκκλησιαστικά βιβλία και μερικά φιλολογικά. Από τα φιλολογικά αξίζει να σημειωθούν : τα Αργοναυτικά Απολλώνιου του Ροδίου(1498), Ευριπίδης (1544) και Διογένης Λαέρτιος(1493). Διασώζονται πολλά χειρόγραφα, απ τα οποία 5 κοσμούνται με αξιόλογες μικρογραφίες καθώς και άλλα πολλά κειμήλια. Στην μονή παρελαύνουν για προσκύνημα πλήθη Ελλήνων από όλη την Ελλάδα και τον απόδημο Ελληνισμό.

4.7 ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

Το μοναστήρι της Αγίας Λαύρας είναι συνδεδεμένο με τους εθνικούς απελευθερωτικούς μας αγώνες. Εκεί έγινε η επίσημη κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 και κάτω από τον ιστορικό πλάτανο υψώθηκε από τον Παλαιό Πατρών Γερμανό, το πανένδοξο Λάβαρο της

Επανάστασης, η πρώτη σημαία του Έθνους και ήχησαν το εθνεγερτήριο σάλπισμα "Αναστήτω το Έθνος" και ο όρκος "Ελευθερία ή Θάνατος".

Η μονή βρίσκεται σε απόσταση 6 χλμ. ΝΔ των Καλαβρύτων σε υψόμετρο 961 μ. και σε σημείο με υπέροχη θέα προς την κοιλάδα του Βουρραϊκού. Το παλιό μοναστήρι χτίστηκε το 961 μ.Χ και κατά την περίοδο της ακμής του είχε 961 μοναχούς. Η παράδοση θέλει ιδρυτή του μοναστηριού τον μοναχό Ευγένιο, συνασκητή του Αγ. Αθανάσιου που ίδρυσε την συνώνυμη μονή της Μεγίστης Λαύρας του Αγ. Όρους.

Το 1585 καταστράφηκε ολοσχερώς από τους Τούρκους. Οι μοναχοί διασκορπίστηκαν στα διάφορα μετόχια που διέθετε η μονή.

Το 1600 γίνεται μια προσπάθεια ανοικοδόμησης στον ίδιο χώρο από ένα Καλαβρυτινό που ονομαζόταν Ιωάννης χωρίς σοβαρά αποτελέσματα.

Το 1689 η μονή μεταφέρεται στο χώρο που βρίσκεται ο Ιστορικός ναός σήμερα, ο οποίος κτίστηκε το 1692, όπου μέσα σε αυτόν υψώθηκε από τον Παλαιών Πατρών Γερμανό το λάβαρο και ορκίστηκαν οι πρωταγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

Το 1826 ο Ιμπραήμ Πασάς πυρπολεί το μοναστήρι και σώζεται μόνο ο Ναός στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα. Η ανοικοδόμηση της νέας μονής αρχίζει το 1828.

Στις 14 Δεκεμβρίου του 1943 καίγεται για μια ακόμη φορά από τους Γερμανούς οι οποίοι εκτέλεσαν και τέσσερις μοναχούς κάτω από τον ιστορικό πλάτανο.

Το 1947 άρχισε να κτίζεται το σημερινό κτιριακό συγκρότημα όπου ολοκληρώθηκε το 1951, μεγάλη ήταν η συμβολή του Αναστάσιου Ορλάνδου διευθυντή Αναστηλώσεως Ιστορικών Μνημείων σε αυτήν την ανοικοδόμηση της μονής.

Η σημερινή μονή εξωτερικά μοιάζει με ωραίο και κολοσσιαίο πύργο, εσωτερικά είναι κομψά κατασκευασμένη. Σήμερα στην Αγία Λαύρα υπάρχουν κτίσματα τριών εποχών: 1) Η σημερινή μονή, 2) Νοτιοδυτικά αυτής το Καθολικό που διασώθηκε από την πυρπόληση της μονής από τον Ιμπραήμ, 3) περί τα τριακόσια μέτρα ανατολικά αυτής το Παλαιομοναστήρι. Η σημερινή μονή δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από αρχιτεκτονικής και καλλιτεχνικής άποψης. Από το Παλαιομοναστήρι διασώθηκε μόνο το Καθολικό, ο τύπος αυτός του ναού έχει ανατολική προέλευση όπου συνηθίζεται η χαρακτηριστική καμάρα σε πλάτος του ναού. Ολόκληρο το εσωτερικό του καλύπτεται από τοιχογραφίες.

Στο μουσείο της Ιστορικής Μονής ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει πολύτιμους θησαυρούς και κειμήλια, με εξέχον το τιμημένο Λάβαρο της Επανάστασης. Πάνω στη ένδοξη αυτή σημαία εικονίζεται η Κοίμηση της Θεοτόκου. Έχει σχήμα ορθογώνιο τετράπλευρο (1,20 μήκος και 0,95 πλάτος). Επίσης φυλάγονται αδαμαντοποίκιλο Ευαγγέλιο, το οποίο κοσμείται από 1.200 αδάμαντες, δώρο της αυτοκράτειρας της

Αικατερίνης της Ρωσίας ,αρχαίες εικόνες, Δεσποτικός Σάκος και Δεσποτική Ράβδος τα οποία αποδίδονται στον Παλαιών Πατρών, ευαγγέλια χειρόγραφα σε μεμβράνη του 11^{ου} και του 14^{ου} αιώνα και άλλα πολλά. Ακόμη εκθέτουν στο μουσείο και αρχαιολογικά ευρήματα μυκηναϊκής εποχής.

Απέναντι από τη μονή έχει στηθεί λαμπρό μνημείο-Ηρώο στη μνήμη των αγωνιστών του 1821. Κάθε χρόνο από 21ως 25 Μαρτίου που γιορτάζεται η επέτειος της Επανάστασης με λαμπρές τελετές και αναπαραστάσεις, το ιστορικό μοναστήρι ξαναζεί την παλιά του δόξα .

4.8 ΤΑ ΥΔΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΥΓΟΣ

Αν και η θάλασσα με τις χάρες της γοητεύει περισσότερο τον κόσμο, τα βουνά προκαλούν ένα περίεργο θαυμασμό και γαληνεύουν την ψυχή του ανθρώπου. Ο θρυλικός Χελμός με το « αθάνατο νερό» και τα πολλά εκφραστικά τοπωνύμια, αγαπήθηκε και υμνήθηκε ίσως περισσότερο από τα άλλα βουνά.

Η ανάβαση στο Χελμό είναι λίγο δύσκολη. Λίγο ψηλότερα από το χιονοδρομικό κέντρο υπάρχει καταφύγιο του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου, το οποίο τώρα προσεγγίζεται και με αυτοκίνητο. Εκεί κοντά βρίσκεται η ξακουστή "του πουλιού η βρύση". Πιο πάνω ο επισκέπτης μπορεί να φτάσει στη "Νεραιδοράχη"(2.341 μ.) για να απολαύσει τη μαγευτική ανατολή, τη θέα ολόκληρης της Πελοποννήσου, ακόμα και της φωτισμένης νυχτερινής Αθήνας, να θαυμάσει την "ψηλή κορφή" του Χελμού, που ορθώνεται αγέρωχη αντίκρυ και να περπατήσει σε απόκρημνα και απάτητα λημέρια, στα οποία γεννήθηκαν, περπάτησαν, ερωτεύτηκαν θεοί, ημίθεοι, ήρωες. Εδώ διαδραματίστηκε και το ειδύλλιο του Τάσου και της Γκόλφως.

Φτάνοντας στα νερά της Στυγός αντικρίζουμε ένα βράχο τεραστίων διαστάσεων, ο οποίος έχει αποσπασθεί από τους άλλους βράχους και έχει καταπέσει πιο κάτω από αυτούς. Ο χώρος ο κενός που δημιουργήθηκε ανάμεσα στους άλλους βράχους και στο βράχο που αποσπάστηκε, μετατράπηκε σε κοίλωμα βαθύ με νερό.

Μια άλλη εξοχή από τη συστάδα των εκεί υψηλότερων βράχων των Αροάνιων κλίνει εντελώς απότομα και κάθετα προς την Ανατολή και έτσι σχηματίζεται μονοκόμματος βράχος από λευκό τιτανόλιθο, που έχει ύψος 300 μ. και πλάτος 200 μ. Από την κορυφή της εξοχής αυτής πηγάζει το ύδωρ της Στυγός και χύνεται σε απόκρημνα βράχια σχηματίζοντας έτσι τον καταρράκτη της.

Η πηγή δεν στερεύει ποτέ γιατί τροφοδοτείται από τα χιόνια που στοιβάζονται στις σχισμές και τα κοιλώματα και τα νερά της κατά τη κάθοδο τους εξανεμίζονται και μετατρέπεται σε ψηλή βροχή. Η κορυφή

του βράχου πάνω από την πηγή είναι η Νεραϊδόρραχη, από την οποία μπορεί να φτάσει κάποιος στην πηγή μόνο να δεθεί με ορειβατικά σχοινιά. Από τον αδιάκοπο καταγωνισμό του νερού το στενό μέρος του τιτανόλιθου βράχου έχει μαυρίσει. Σ' αυτό οφείλεται και η ονομασία του καταρράχτη Μαυρονέρι. Την αρχική εκροή του νερού της Στύγας, το οποίο όπως ανέφερα είναι γνωστό με το όνομα Μαυρονέρι μπορεί να τη δει κανείς με αρκετή σαφήνεια από αντικρυστό ύψωμα.

Η Στύγα κατά την μυθολογία είχε το παλάτι της στις κορυφές, ξέχωρα από τους άλλους θεούς, αφού ήταν μισητή από όλους. Στα νερά της ορκίζονταν οι θεοί όταν κρίνονταν ύποπτοι ψευτιάς. Για τα Στύγια νερά έχουν αναφερθεί ο Όμηρος, ο Ησίοδος, ο Ηρόδοτος, ο Πλούταρχος και άλλοι γράφοντας ατελείωτες ιστορίες της μυθολογίας, που αφορούν την Στύγα.

4.9 ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Η Ελλάδα που κατά ποσοστό 65% αποτελείται από ασβεστολιθικά πετρώματα, είναι η πρώτη χώρα σε αριθμό και ποικιλία σπηλαίων, βαράθρων και υπογείων ποταμών. Ανάμεσα στα μεγαλύτερα και αξιολογότερα σπήλαια της Ελλάδας, είναι και το «Σπήλαιο των Λιμνών», που υπάγεται στην Κοινότητα Καστριών Καλαβρύτων.

Το Σπήλαιο των Λιμνών βρίσκεται δυτικά των Αροάνιων Ορέων, σε απόσταση 1500 μ. βόρεια από το χωριό Καστριά και σε υψόμετρο 804μ. από τη θάλασσα. Είναι ένα σπάνιο δημιούργημα της φύσης και το μοναδικό σπήλαιο στον κόσμο που οι 13 λίμνες του είναι κλιμακωτές, σε τρία επίπεδα, στις οποίες οφείλει και το όνομά του. Το εξερευνημένο μήκος του σπηλαίου ανέρχεται στα 1980μ. και το πλάτος του κυμαίνεται από 3 – 15 μ. ενώ το ύψος της οροφής του κυμαίνεται από 10 – 30 μ. Σε παλαιότερες χρονικές περιόδους το σπήλαιο ήταν κοίτη υπόγειου ποταμού τα νερά του οποίου προέρχονταν από το οροπέδιο Απανώκαμπος.

Η δημιουργία και η διάνοιξη του σπηλαίου οφείλονται σε τεκτονικό ρήγμα το οποίο με την πάροδο του χρόνου και ύστερα από χημικές και μηχανικές διαβρώσεις διευρύνθηκε και επεκτάθηκε και σε χαμηλότερα επίπεδα.

Για ευκολότερη παρουσίαση χωρίζουμε το σπήλαιο σε τέσσερα τμήματα: Το πρώτο είναι διώροφο και αποτελείται από δυο επιμέρους τμήματα συνολικού μήκους 90 μ. Το ένα, μήκους 65 μ. (9 μέτρούμενο από το φυσικό στόμιο του σπηλαίου) που στην αρχή είναι κατηφορικό και μετά οριζόντιο, αντιστοιχεί στον "κάτω όροφο". Το τμήμα αυτό αποκλείστηκε από την τουριστική αξιοποίηση, επειδή παρουσιάζει σοβαρό αρχαιολογικό, παλαιοντολογικό και παλαιοανθρωπικό

ενδιαφέρον. Ανακαλύφθηκαν εκεί οστά ανθρώπου και διαφόρων ζώων, μεταξύ των οποίων και ιπποπόταμου, τεράστιας παλαιοντολογικής αξίας. Το άλλο, μήκους 25 μ. που αποτελεί την αρχή του "επάνου ορόφου", είναι ανηφορικό και δύσβατο, διαχωρίζεται δε από τον "κάτω όροφο" με αναβαθμίδα ύψους 9 μ. Η ανάβαση επισκεπτών από το σημείο εκείνο αποκλείστηκε. Για την απομόνωση ολόκληρου του πρώτου τμήματος, ανοίχτηκε στα πλάγια του σπηλαιίου τεχνητή σήραγγα εισόδου, μήκους 50 μ. η οποία οδηγεί κατευθείαν στο δεύτερο όροφο.

Το δεύτερο τμήμα έχει μήκος 200 μ. και είναι στην αρχή οριζόντιο, ενώ στην συνέχεια είναι ανηφορικό. Το μεγαλύτερο μέρος του είναι ξηρό ενώ σε άλλα λασπώδης. Στο υπόλοιπο μέρος, σε περιόδους παρατεταμένων βροχοπτώσεων, σχηματίζονται προσωρινές λίμνες που δεν κρατάνε για πολύ τα νερά. Ένα μέρος από αυτά εξατμίζεται, ενώ ένα άλλο διαφεύγει σε χαράδρες στα έγκατα της γης.

Το τρίτο τμήμα, το κεντρικό, που επίσης αποτελείται από δυο ορόφους, είναι λιμναίο και έχει μήκος 550 μ. Το τμήμα αυτό παρουσιάζει και το μεγαλύτερο τουριστικό ενδιαφέρον. Όλες οι αίθουσες είναι στολισμένες με ποικιλόμορφα και πολύχρωμα σταλακτιτικά και σταλαγματικά συμπλέγματα, ενώ από τις πανύψηλες λαβυρινθώδεις στοές κρέμονται "πολυέλαιοι", "μέδουσες" και "παραπετάσματα, που καθρεπτίζονται στα γαλήνια νερά των 13 μόνιμων λιμνών, οι οποίες χωρίζονται μεταξύ τους από φυσικά φράγματα ύψους ως και τεσσάρων μέτρων, δημιουργώντας μια φαντασμαγορία απερίγραπτου κάλλους.

Το τέταρτο τμήμα, το τελευταίο, έχει συνολικό μήκος 1.140 μ. αλλά μόνο τα τελευταία 150 μέτρα παρουσιάζουν εντυπωσιακό διάκοσμο. Το τμήμα αυτό δεν προσφέρεται για αξιοποίηση, επειδή παρουσιάζει κατολισθήσεις σε μεγάλη έκταση.

Παρόλο που το φυσικό στόμιο και το αρχικό τμήμα του σπηλαιίου- το οποίο αργότερα ονομάστηκε "κάτω όροφος"- ήταν γνωστά από την αρχαιότητα, το κυρίως σπήλαιο ανακαλύφθηκε το 1964 από κατοίκους των Καστριών, με πρωτεργάτη τον Αθανάσιο Τεμπέλη.

Το 1965 έγινε εξερεύνηση και χαρτογράφηση του σπηλαιίου από μια ομάδα μελών του Ε.Ο.Σ (Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου) σε τρεις αποστολές, με τη συνεργασία του τότε Υφηγητή της Γεωλογίας - Παλαιοντολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Ιωάννη Μελέντη

Το 1966 στο πρόγραμμα Ελληνοτσεχοσλοβακικής συνεργασίας επιστημονικού περιεχομένου που οργάνωσε η Ε.Σ.Ε (Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία), συμπεριλήφθηκε και η επιστημονική εξερεύνηση και χαρτογράφηση του "Σπηλαιίου των Λιμνών" η οποία έγινε με δυο αποστολές. Στο οποίο συμμετείχαν από την Ελλάδα η σπηλαιολόγος Άννα Πετροχειλου ως αρχηγός της αποστολής και ο Ι. Ιωάννου καθώς και διακεκριμένοι σπηλαιολόγοι από την Τσεχοσλοβακία,.

Τα πρώτα έργα αξιοποίησης άρχισαν το 1981 από τον Ε.Ο.Τ με την διάνοιξη τεχνητής σήραγγας εισόδου και κατασκευής του τουριστικού περίπτερου. Το 1985, ο Ε.Ο.Τ. ικανοποίησε το αίτημα της Κοινότητας Καστριών, και παραχώρησε σ'αυτήν το σπήλαιο, με όλες τις εγκαταστάσεις του, προκειμένου να συστήσει Κοινοτική Επιχείρηση για την παραπέρα αξιοποίηση και λειτουργία του.

Τα έργα αξιοποίησης του συνεχίστηκαν από την Κοινότητα Καστριών, σε συνεργασία με επιτροπή ειδικών επιστημόνων και ενδιαφερόμενων φορέων, της οποίας υπήρξε ο Γεώργιος Γκλαβάς. Την επίβλεψη των έργων είχαν οι τεχνικές υπηρεσίες της Νομαρχίας Αχαΐας, του Ε.Ο.Τ. και της εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας – Σπηλαιολογίας του Υπουργείου Πολιτισμού. Η χρηματοδότηση των διαφόρων έργων και μελετών, προϋπολογισμού 180.000.000 δρχ. έγινε από τα προγράμματα του Ε.Ο.Τ, της Νομαρχίας Αχαΐας, της Ε.Ο.Κ. και της Κοινοτικής Επιχείρησης Καστριών.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Από τις πρώτες επιφανειακές επιστημονικές μελέτες που έγιναν το 1965 στο σπήλαιο, από τον καθηγητή της Γεωλογίας – Παλαιοντολογίας Ιωάννη Μελέντη, βρέθηκαν και μελετήθηκαν οστά διάφορων ζώων. Από αυτά, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα οστά ιπποπόταμου, του είδους *Hippopotamus Antiquus*, μεσοπλειστοκαινικής ηλικίας και μάλιστα της 2^{ης} μεσοπαγετώδους εποχής. Υποθέεται ότι το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε από τους ιπποπόταμους σαν καταφύγιο, κατά την διάρκεια κάποιας ξηρής περιόδου. Επίσης εντοπίστηκαν απολιθωμένα οστά λαγού, κατσίκας, και ελαφιού καθώς και οστά ανθρώπου, νεότερης ηλικίας από τα οστά των ζώων.

Το 1971 μια δοκιμαστική ανασκαφή που έγινε από τον Έφορο Αρχαιοτήτων Φ. Πέτσα, σε απόσταση 20 μ. από το στόμιο του σπηλαίου έφερε στο φως όστρακα μέχρι και της νεολιθικής εποχής. Τα είδη των ζώων και τα όστρακα αποτελούν απόδειξη ότι το σπήλαιο είχε χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν σαν κατοικία ανθρώπων.

Τα παραπάνω συμπεράσματα επαληθεύτηκαν από τις πρόσφατες συστηματικές ανασκαφές 1992-1994, που πραγματοποίησε ο Έφορος Αρχαιοτήτων Αδαμάντιος Σαμψών, με τη βοήθεια πτυχιούχων της Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με την Κοινότητα Καστριών.

Η ειδικευμένη αυτή ομάδα, πραγματοποίησε μέσα και έξω από την είσοδο του σπηλαίου, διάφορες τομές σε βάθος και εντοπίστηκαν λείψανα κατοίκησης διαδοχικών περιόδων. Η κατοίκηση του σπηλαίου αποδεικνύεται από τα επάλληλα στρώματα εστιών, που εντοπίστηκαν σε

όλες τις τομές και μάλιστα σε βάθος ως και έξι μέτρων.

Η πρώτη περίοδος όπου χρησιμοποιήθηκε το σπήλαιο από ανθρώπους φαίνεται ότι ήταν η νεότερη νεολιθική εποχή(4200-3000π.Χ) κατά την οποία κατοικούσαν στην είσοδο και στον γύρω από το σπήλαιο χώρο όπου το χρησιμοποιούσαν επίσης και σαν αποθηκευτικό χώρο, γεγονός που αποδεικνύεται από τον μεγάλο αριθμό θραυσμάτων πιθαριών και άλλων αγγείων με πλαστικό διάκοσμο.

Τις επόμενες ιστορικές περιόδους, Πρωτοελλαδική, Μεσοελλαδική και Μυκηναϊκή εποχή το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε για την ταφή των νεκρών, γεγονός που τεκμηριώνεται από τους δέκα ακέραιους ανθρώπινους σκελετούς, οι οποίοι έχουν βρεθεί μέχρι τώρα στην είσοδο του σπηλαιού καθώς και στην πρώτη αίθουσα

Το σπήλαιο παρόλο που βρισκόταν σε μια απομονωμένη ορεινή περιοχή, οι άνθρωποι που ζούσαν εκεί από την νεολιθική εποχή ακόμα, είχαν έντονες σχέσεις με ανθρώπους άλλων περιοχών και αυτό συμπεραίνεται από τα διάφορα ευρήματα όπως εργαλεία από οψιανό και πυριτόλιθο.

Οι παλαιότεροι από τους σημερινούς κατοίκους της περιοχής αναφέρουν ότι κοντά στην είσοδο της σπηλιάς όπου το έδαφος είναι αργιλώδες, υπήρχαν εργαστήρια κεραμικής. Αυτό αποδεικνύεται από τα δυο κεραμιδοκάμινα που λειτουργούσαν από το 1955, στις τοποθεσίες "Κοντοράχη" και "Ξάμπελα".

Προκειμένου να διευκολυνθούν οι ανασκαφές, ανοίχτηκε το φυσικό στόμιο, το οποίο ήταν κλεισμένο από πεσμένους βράχους ή από επίτηδες τοποθετημένους εκεί ογκόλιθους, οι οποίοι δυσκόλευαν την προσπέλαση στο σπήλαιο. Το "Σπήλαιο των Λιμνών" Καστριών Καλαβρύτων

Χαρακτηρίστηκε με απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού Μελίνας Μερκούρη ως αρχαιολογικός χώρος λόγω του μεγάλου αρχαιολογικού, παλαιοντολογικού, και παλαιοανθρωπολογικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει το σπήλαιο. Το παραμυθένιο σπήλαιο έχει καταχωρηθεί πλέον στους τουριστικούς χάρτες και αποτελεί πόλο έλξης χιλιάδων επισκεπτών απ'όλον τον κόσμο.

4.10 ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΛΟΥΣΣΟΙ

Κάτω από το Χελμό στα μέσα της διαδρομής Καλαβρύτων- Κλειτορίας υπάρχει ο κάμπος των Σουδενών ή « Απανώκαμπος» και εκεί τοποθετείται η αρχαία πόλη Λουσσοί, κοντά στον οικισμό Λουσικού. Γνωστή πόλη στην ιστορία από το 708 π.Χ.

Από ανασκαφές που έχει αναλάβει το Αυστριακό Ινστιτούτο Αθηνών, από το 1898 ήρθε στο φως ο ναός της θεάς Αρτέμιδος. Οι ανασκαφές έδωσαν σημαντικά στοιχεία για τη μικρή αυτή πόλη με το ιερό της Λουσιτιάτιδας ή Ημερασίας Αρτέμιδας όπου πίστευαν ότι ημέρευε τα ζώα,

και λόγω της πανελλήνιας λατρείας της η πόλη σημείωσε μεγάλη ανάπτυξη. Στα ευρήματα περιλαμβάνονται τμήμα του αγάλματος της θεάς, χάλκινα διακοσμητικά και καλλωπιστικά αντικείμενα, πήλινα ειδώλια κ.α. Σήμερα στο ναό της Αρτέμιδος έχει χτισθεί η χριστιανική εκκλησία Παναγία και υπάρχουν ερείπια αρχαία, τα οποία χρησιμοποιούνται ως Αγία Τράπεζα.

Ο επισκέπτης που θα φτάσει στον αρχαιολογικό χώρο θα θαυμάσει το περίγραμμα του ναού, το βουλευτήριο της αρχαίας πολιτείας το οποίο ήταν ένα ευρύ οικοδόμημα με σχήμα ημικυκλικό και στο οποίο σώζονται οι βάσεις και τα ειδώλια, καθώς και άλλα χτίσματα που χρονολογούνται από τον 6^ο μέχρι και τον 4^ο αιώνα π.Χ.

Οι κάτοικοι της περιοχής κατά την καλλιέργεια της γης έχουν βρει ποικίλα αρχαιολογικά ευρήματα όπως : χάλκινα και αργυρά νομίσματα, δαχτυλίδια, τάφους με οστά και αντικείμενα κ.α τα οποία είτε καταστράφηκαν είτε πουλήθηκαν σε χαμηλές τιμές σε μεμονωμένα άτομα.

Κοντά στα τείχη της πόλης έχει προσδιοριστεί ένα στρογγυλό οικοδόμημα και στο βάθος αυτού ήταν τοποθετημένο κάποιο μνημείο ή κάποιο άγαλμα ολυμπιονίκη, το οποίο συνήθιζαν να τοποθετούν στην είσοδο της πόλης για να την προστατεύει. Έχει ακόμα προσδιοριστεί ακρόπολη, υδραγωγείο και από πού υδρευόταν. Πλησίον της αρχαίας πόλης υπάρχει ο τάφος του ήρωα της Τρωικής εκστρατείας Αίαντα Τελαμώνιου όπου σήμερα ένας Γερμανός αρχαιολόγος αγωνίζεται για την εντόπιση του.

Στα Σουδενά, που βρίσκονται κοντά στους Λουσσούς υπάρχει το σπίτι της ηρωικής οικογένειας των Πετιμεζαίων, το οποίο έχει μεταβληθεί σε ερείπια. Ακόμα υπάρχει και ένας πύργος ο οποίος έχει αναστηλωθεί και φαίνονται οι πολεμίστρες. Οι Πετιμεζαίοι ήταν οπλαρχηγοί της επανάστασης του 1821 και ήταν 6 αδέρφια.

Οι αρχαίοι Λουσσοί ανέπτυξαν ισχυρή οικονομία και σημείωσαν θρησκευτική, πολιτική, και πολιτιστική ανάπτυξη. Τα ίχνη της χάνονται περίπου τον 1^ο αι. π.Χ όπου μάλλον καταστράφηκε από σεισμό.

4.11 ΑΡΧΑΙΑ ΚΛΕΙΤΟΡΙΑ

Η αρχαία Κλειτορία χτίσθηκε το 1.600 π.Χ και βρίσκεται 3 χλμ. δυτικά της σημερινής Κλειτορίας ή Μαζέϊκα. Βρίσκεται νότια από τα Καλάβρυτα και σε απόσταση 30 χλμ. και απέναντι της υψώνεται μεγαλόπρεπο και επιβλητικό το Όρος Χελμός ή Αροάνεια. Η Κλειτορία σήμερα είναι κέντρο ευρύτερης περιοχής, που περιλαμβάνει 18 ορεινά χωριά και παρουσιάζει αξιόλογη ανάπτυξη και τουριστική κίνηση, καθώς και έντονη εμπορική ζωή.

Η ιστορία της Κλειτορίας ακολούθησε την τύχη της υπόλοιπης Πελοποννήσου. Πέρασε στα χέρια των Ρωμαίων, των Φράγκων το 1205, των Τούρκων όπου αποχώρησαν με την έναρξη του 1821, και τελευταία των Γερμανών οι οποίοι την κατέστρεψαν το 1943.

Στο χώρο της αρχαίας Κλειτορίας οι αρχαιολόγοι άρχισαν τις ανασκαφές το 1987. Έτσι ανακαλύφθηκε ιερό των Διοσκούρων, που λέγονταν θεοί μεγάλοι καθώς και τα χάλκινα λατρευτικά αγάλματά τους. Ένας ναός και άγαλμα της Αθηνάς Κορίας στο οποίο γινόταν η γιορτή των Κλειτορίων Κοριάσια. Η αρχαία πόλη είχε και ακρόπολη όπου κάτω από το έδαφος της έχουν επισημανθεί τριάντα χάλκινα αγάλματα, με τα μηχανήματα ανίχνευσης.

Στο κοινοτικό γραφείο της Κλειτορίας έχει τοποθετηθεί το μοναδικό επιτύμβιο άγαλμα του ιστορικού Πολύβιου του Μεγαλοπολίτη. Επίσης έχει βρεθεί μια περιοχή που ονομάζεται μνήματα και εκεί πιθανόν να ήταν το αρχαίο νεκροταφείο, Μεταξύ των ευρημάτων είναι και πλήθος νομισμάτων, διάφορες επιγραφές, βάσεις ισχυρών τειχών, δάπεδα οικίων, τάφοι διάφορων εποχών κ.α

Αξιόλογο θέρετρο της περιοχής είναι το Ελατόφυτο ή Μάζι που είναι καρφωμένο στη Ν.Δ πλευρά του Χελμού. Από τον οικισμό αυτό προέρχεται το παλιό όνομα της Κλειτορίας. Σήμερα η αρχαιολογική υπηρεσία διαθέτει μηχανήματα για να εντοπίσει που είναι θαμμένα τα αρχαία μνημεία και για να προβεί σε περαιτέρω ανασκαφές στην ευρύτερη περιοχή της Κλειτορίας.

4.12 Η ΧΕΛΩΝΟΣΠΗΛΙΑ

Στο δρόμο προς την Τρίπολη, 7.5 χλμ. από την Κλειτορία υπάρχει διακλάδωση η οποία περνά από την πηγή του Λάδωνα και μέσα από το γραφικό χωριό Λυκούρια και συνεχίζει προς την λίμνη Φενεού. Αμέσως μετά την διακλάδωση βρίσκεται η ξακουστή χελωνοσπηλιά, μια άλλη ιστορική τοποθεσία της επαρχίας Καλαβρύτων. Εδώ πάνω σε πανοραμικό λόφο, έχει στηθεί το άγαλμα της Ελευθερίας, το οποίο δεσπόζει σε ολόκληρη την περιοχή. Το περιλαμπρο μνημείο στήθηκε εκεί για να θυμίζει ότι στη χελωνοσπηλιά έλαβε χώρα η πρώτη επαναστατική πράξη κατά των Τούρκων, στις 16 Μαρτίου 1821. Συγκεκριμένα, ο οπλαρχηγός Χοντρογιάννης από το Μάζι παρέα με τα παλικάρια του και με τη συγκατάθεση του άρχοντα Ζαίμη επιτέθηκαν κατά Οθωμανών φοροεισπρακτόρων που επέστρεφαν από τα Καλάβρυτα στην Τρίπολη, φορτωμένοι με χρήματα, τα οποία τα πήραν και τα μετέφεραν στην Αγία Λαύρα, για ενίσχυση του αγώνα.

4.13 ΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΟΝΤΩΤΟ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟ

Στα Καλάβρυτα καταλήγει και ο μοναδικός στην Ελλάδα οδοντωτός σιδηρόδρομος που ξεκινάει από τη γραφική παραλία του Διακοφτού, για να εκτελέσει τη γραφικότερη διαδρομή των Βαλκανίων. Χαρακτηριστικό του είναι η δίδυμη οδοντωτή ράγα, η οποία συγκρατεί το συρμό από τυχόν εκτροπές ή οπισθοδρομήσεις, καθώς ανεβαίνει στις απότομες ανηφορίες του φαραγγιού του Βουραϊκού. Έτσι ποτέ δεν έχει συμβεί το παραμικρό ατύχημα, από τότε που ο θρυλικός "Μουντζούρης" έκανε το παρθενικό του ταξίδι. Η γραμμή του οδοντωτού είναι από τις παλαιότερες και πρωτολειτούργησε το 1896. Το συμπαθητικό τρενάκι προχωρεί σιγά-σιγά έτσι ώστε ο επιβάτης να απολαμβάνει τις σπάνιες φυσικές ομορφιές που εναλλάσσονται στο κάθε πέρασμά του. Καθώς διασχίζει τους πανύψηλους κατακόρυφους βράχους της "Διαβολοποριάς" και διαπερνά τις 13 σκοτεινές γαλαρίες, προκαλεί το φόβο και τη λαχτάρα, ακόμα και στον πιο τολμηρό ταξιδιώτη. Τα νερά του Βουραϊκού κατακυλάνε ορμητικά, δίπλα ή κάτω από τις σιδηρογραμμές και τις πέτρινες θολωτές γέφυρες, σχηματίζοντας λιμνούλες, ρυάκια και καταρράκτες.

Η ονειρική διαδρομή, μήκους 22 χλμ. διαρκεί περίπου μια ώρα με ενδιάμεσο σταθμό, για ένα καφέ, στο ειδυλλιακό περιβάλλον του γραφικού χωριού Ζαχλωρού. Από εδώ, ένα μικρό μονοπάτι οδηγεί στο μοναστήρι του Μεγάλου Σπηλαίου, το οποίο δεσπόζει ανάμεσα στους θεόρατους, ατσάλινους βράχους που το περιβάλλουν.

Το φαράγγι του Βουραϊκού είναι από τα σπανιότερα της Ευρώπης και προστατεύεται σαν μοναδικό μνημείο της φύσης.

4.14 Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΚΑΣΤΡΙΩΝ

Σε απόσταση αναπνοής από το Σπήλαιο των Λιμνών βρίσκεται ο ναός της Αναλήψεως Καστριών. Μοναδικό παραδοσιακό μνημείο, του 19^{ου} αιώνα, στην περιοχή. Πρόκειται για λιθόκτιστο σπάνιο κτίριο "τρίκορφη πριονωτή" στέγη, χτισμένο στα ριζά πανύψηλου βράχου πνιγμένου από κισσούς και άγρια βλάστηση. Το ιερό βήμα είναι διαμορφωμένο μέσα σε σπηλιά. Λέγεται ότι στη θέση που χτίστηκε ο παλιός ναός, ο οποίος ανακαινίστηκε το 1889, είχε βρεθεί αποτύπωμα της ιερής εικόνας της Αναλήψεως. Δίπλα από το ναό, σε μικρή σκότη μονάζε ο γέροντας Ιερεμίας, ο οποίος κάποια νύχτα κήκε από τη φωτιά που είχε ανάψει για να ζεσταθεί. Σε απόκρυφο σημείο, πάνω από το εκκλησάκι, διακρίνονται ερείπια παλαιού οχυρώματος, το οποίο, φημολογείται ότι είχε χρησιμοποιηθεί ως καταφύγιο των Πετιμεζαίων και ως κρησφύγετο του γνωστού "λήσταρχου" Πανόπουλου. Εδώ ο επισκέπτης μένει άναυδος

από την αλλόκοτη ομορφιά του τοπίου. Κατά τη γιορτή της Αναλήψεως το απέριττο αυτό εκκλησάκι συγκεντρώνει μεγάλο πλήθος προσκυνητών.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σχεδόν όλες οι πόλεις της Ελλάδας είναι ιστορικές, τα Καλάβρυτα είναι κάτι παραπάνω, είναι ο βωμός της ελευθερίας της Ελλάδας, γιατί από τα Καλάβρυτα ξεκίνησε ο μεγάλος αγώνας του 1821. Το όνομά τους το προφέρουν με ευλάβεια όλοι οι Έλληνες κι όλος σχεδόν ο κόσμος της γης. Γιατί τα Καλάβρυτα έπαθαν πολλά και έδωσαν πολλά σε όλους τους αγώνες της φυλής μας, είναι μια γη ζυμωμένη με αίμα.

Τα Καλάβρυτα παρουσιάζουν μεγάλη τουριστική κίνηση τόσο από Έλληνες όσο και από ξένους. Το χειμώνα ακμάζει ο αθλητικός τουρισμός εξαιτίας του χιονοδρομικού κέντρου. Το γνωστό αυτό Καλαβρυτινό κέντρο βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του Χελμού, στη θέση Ξερόκαμπος. Ο Ξερόκαμπος είναι από τα μεγαλύτερα οροπέδια της Ευρώπης, κρατάει χιόνι για μεγάλο χρονικό διάστημα και προσφέρεται απόλυτα για την οργάνωση χιονοδρομιών. Απέχει μόνο 14 χλμ. από τα Καλάβρυτα με μια θαυμάσια, κορδελιαστή διαδρομή πνιγμένη στα έλατα. Οι πίστες του αναπτύσσονται από υψόμετρο 1.650 μ. ως 2.300 μ.

Είναι από τα νεότερα και αριότερα σε οργάνωση χιονοδρομικά κέντρα. Οι πίστες του, συνολικού μήκους 20 περίπου χλμ. και συνεχώς επεκτεινόμενες, χωρίζονται σε εύκολες, μέτριες και δύσκολες με δυνατότητα διαδρομών μέσα από τους γραφικούς λοφίσκους και από το όμορφο ελατοδάσος που τις περιβάλλει.

Το χιονοδρομικό είναι δημοτική επιχείρηση και λειτουργεί καθημερινά κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου. Διαθέτει άνετους χώρους και όλες τις σύγχρονες εγκαταστάσεις (εστιατόριο, σταθμό πρώτων βοηθειών, παιδικό σταθμό, κατάστημα ενοικίασης εξοπλισμού, σχολή σκι κ.α). Οι Ελληνικές Ομοσπονδίες ορειβατών και χιονοδρόμων οργανώνουν κάθε χρόνο εκδρομές στο χιονοδρομικό κέντρο με τη συμμετοχή εκατοντάδων φυσιολατρών.

Ταυτόχρονα, το χειμώνα οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν όλους τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία και το θρυλικό Δημοτικό Μουσείο του Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων.

Το Μέγα Σπήλαιο και το Μοναστήρι της Αγίας Λαύρας δέχονται κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες για να θαυμάσουν από κοντά τα ιστορικά αυτά μνημεία τα οποία αναφέρω αναλυτικά

Το παραμυθένιο Σπήλαιο των Λιμνών που βρίσκεται στα Καστριά Καλαβρύτων αποτελεί σημαντικό τουριστικό πόλο έλξης επισκεπτών

απ' όλο τον κόσμο και υπάρχει μαζί με τα Καλάβρυτα και τα μνημεία της σε όλους τους τουριστικούς χάρτες και περιοδικά. Το οποίο αναφέρω αναλυτικά παραπάνω. Το Σπήλαιο των Λιμνών παρουσιάζει διεθνές τουριστικό ενδιαφέρον γιατί :

Παρουσιάζει ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον από άποψη αρχαιολογική, παλαιοντολογική, παλαιοανθρωπολογική, υδρογεωλογική και βιοσπηλαιολογική.

Έχει τη μοναδική στον κόσμο σχηματική διάταξη κλιμακωτών λιμνών, μικρών και μεγάλων, οι οποίες χωρίζονται μεταξύ τους από φυσικά φράγματα ύψους ως και τεσσάρων μέτρων.

Σε περιόδους βροχοπτώσεων μετατρέπεται σε υπόγειο ποταμό με φυσικούς καταρράκτες.

Παρουσιάζει θαυμάσιο σταλακτιτικό διάκοσμο και μεγάλη ποικιλία σταλακτιτικών σχηματισμών.

Γιατί η επίσκεψη στο Σπήλαιο συνδυάζεται με την επίσκεψη σε πολλά ιστορικά, εκκλησιαστικά, οικολογικά και τουριστικά μνημεία και αξιοθέατα.

Στις γιορτές που πραγματοποιούνται στα Καλάβρυτα υπάρχει μεγάλη προσέλευση Ελλήνων από τις γύρω περιοχές και πόλεις. Οι οποίες είναι :

α) Η γιορτή του Αγίου Αλεξίου στις 17 Μαρτίου, που είναι ο Πολιούχος της πόλης και γίνεται λιτάνευση της Κάρας (φυλάγεται στην Αγία Λαύρα) του Αγίου στους δρόμους της πόλης. β) Το Καλαβρυτινό Συναδέρφωμα που γίνεται κάθε χρόνο στις 14-15 Αυγούστου και στη γιορτή αυτή γίνονται διάφορες πολιτιστικές και άλλες εκδηλώσεις. γ) Η γιορτή της Απελευθέρωσης των Καλαβρύτων στις 21 Μαρτίου, σε ανάμνηση αυτής του 1821 που η πόλη ελευθερώθηκε από τους Τούρκους. Εκείνες τις μέρες το ιστορικό μοναστήρι της Αγίας Λαύρας ξαναζεί την παλιά του δόξα με λαμπρές τελετές και αναπαραστάσεις.

δ) Στις 13 Δεκεμβρίου κάθε χρόνο οι Καλαβρυτινοί κάνουν μνημόσυνο για τους 1.300 που σκότωσαν οι Γερμανοί στο λόφο του Καπή το 1943, μπροστά στο μνημείο που έχει κτισθεί.

Σήμερα τα Καλάβρυτα διαθέτουν όλες τις ανέσεις που επιθυμεί ο κάθε τουρίστας κατά την διάρκεια των διακοπών του, ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια κ.τ.λ

Επίσης σε απόσταση μόλις 32 χλμ. από την πόλη εκτείνονται οι μαγευτικές, καταπράσινες παραλίες της βόρειας Πελοποννήσου. Έτσι ώστε κατά την περίοδο του καλοκαιριού ο επισκέπτης των Καλαβρύτων μπορεί να συνδυάσει βουνό και θάλασσα.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑΣ

Σύντομη Ιστορία της Κάτω Αχαΐας

Η Δυτική Αχαΐα είναι μια περιοχή που καθλώνει τον επισκέπτη της χάρη στις πολλές εναλλαγές τοπίων, τις θαυμάσιες και φημισμένες αμμουδιές της αλλά και τα γνωστά θέρετρα στις πλαγιές του Ερύμανθου και του Παναχαϊκού. Η Κάτω Αχαΐα είναι το σημαντικότερο εμπορικό, πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής. Οι κάτοικοι της έλαβαν μέρος σε όλους τους αγώνες του Έθνους (κατά των Ρωμαίων, Φράγκων, Τούρκων, Γερμανών) και ανέπτυξαν αξιόλογο πολιτισμό διατηρώντας το όνομα Αχαΐα, που κατά τον Όμηρο ήταν το πρώτο όνομα της Ελλάδας.

Η ιστορία της Κάτω Αχαΐας αρχίζει το 2000 π.Χ με την αρχαία πόλη Ώλενο, την οποία διαδέχθηκε το 757 π.Χ η αρχαία πόλη Δύμη.

Η Ώλενος ήταν η πιο σημαντική και η πιο ακμαία πόλη της Δυτικής Αχαΐας από το 2000 π.Χ μέχρι το 757 π.Χ οπότε άρχισε η ανάπτυξη της Δύμης, η οποία την ξεπέρασε σε δύναμη την υπόταξε και σχεδόν την "απορρόφησε". Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υποστηρίζουν πολλοί ότι η Ώλενος βρισκόταν στην θέση της αρχαίας Δύμης και επομένως στη θέση της σημερινής Κάτω Αχαΐας. Μερικοί όμως την τοποθετούν ανάμεσα στα σημερινά χωριά Τσουκαλέικα και Καμενίτσα του Αλισσού, όπου βρέθηκαν τάφοι με αγγεία ελληνικών χρόνων, αρχαία όστρακα κι άλλα ευρήματα που δείχνουν ότι εκεί βρισκόταν αρχαία πόλη.

Η Ώλενος ήταν μια από τις πιο αρχαίες πόλεις της Ελλάδος, γι' αυτό και είναι πλούσια σε μυθολογικές παραδόσεις. Οι κυριότερες από αυτές αναφέρονται στη σχέση της πόλης με το Δία, με τον Ηρακλή, με βασιλιάδες και με ήρωες της περιοχής.

Το 757 π.Χ η Ώλενος όπως ανέφερα έχασε την αυτοτέλεια της και η Δύμη πήρε τα ηνία. Για την τοποθεσία της Δύμης υποστηριζόταν από πολλούς η άποψη ότι βρισκόταν στο Καραβοστάσι βορειοδυτικά της σημερινής λακκόπετρας ή στην περιοχή των Τσουκαλείικων ή στη θέση της Κάτω Αχαΐας. Την απάντηση σ' αυτές τις απόψεις έδωσε το 1985 η Εφορεία προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων που εδρεύει στην Πάτρα, η οποία εξερεύνησε το θέμα και κατέληξε στο ότι η αρχαία Δύμη ήταν στη θέση της Κάτω Αχαΐας. Παίρνοντας αυτό σαν δεδομένο θα πρέπει να συμφωνήσουμε ότι η Ώλενος βρισκόταν μεταξύ Τσουκαλείικων και Καμενίτσας, γειτονικά δηλαδή της Δύμης με την οποία τελικά συγχωνεύτηκε.

Το 65 π.Χ οι Ρωμαίοι εγκατέστησαν στη μισοερειπωμένη, από αυτούς, Δύμη αιχμαλώτους και αργότερα ίδρυσαν εκεί στρατιωτική αποικία για τους απόμαχους στρατιώτες τους. Το 27 π.Χ την προσάρτησαν στη δικαιοδοσία της Πάτρας, η οποία εξουσίαζε σε όλη την Αχαΐα.

Αρχαιολογικοί, Ιστορικοί Χώροι και Μνημεία

5.1 ΑΡΧΑΙΑ ΔΥΜΗ

Η αρχαία Δύμη ως πρωτεύουσα της Δυτικής Αχαΐας ήταν οικονομικό, εμπορικό και στρατιωτικό κέντρο. Στην περιοχή της ευρέθηκαν μετά από αρχαιολογικές έρευνες, επιγραφές, επιτύμβιες στήλες, ψηφίσματα σε ελληνική και λατινική γλώσσα, τάφοι, μικροτεχνήματα, νομίσματα και αγγεία τα οποία εκτίθενται στο Εθνικό Μουσείο Αθηνών σε μεγάλη αίθουσα.

Το σημαντικότερο λείψανο που έχει σωθεί στην αρχαία Δύμη είναι ένα φρούριο το λεγόμενο Τείχος των Δυμαίων, το οποίο βρίσκεται κοντά στον σημερινό Άραξο. Το τείχος αυτό ανήκει στην Μυκηναϊκή περίοδο κάτι που συμπεραίνεται από τις ανασκαφές του Εφόρου Ε. Μαστροκώστα. Είναι κτισμένο με ακανόνιστους ογκόλιθους και μικρές πέτρες στα κενά, χωρίς συνδετική ύλη και γι' αυτό μυθολογείτε ότι το έκτισε ο Ηρακλής για να οχυρώσει την πόλη από τους Ηλείους. Στη μέση της μακράς πλευράς του τείχους υπήρχε πύλη η οποία πιστεύεται πως αχρηστεύτηκε στα μεσαιωνικά χρόνια και φράχτηκε με μικρότερες πέτρες και διαφορετικό χτίσιμο. Η προς την Ηλεία πλευρά του είναι απόκρημνη και υπήρχε κοντά σε αυτή κατά την αρχαιότητα, θάλασσα, σήμερα είναι έλη και προσχώσεις από τον ποταμό Λάρισσο, όριο Αχαΐας και Ηλείας.

Στις ανασκαφές που έκανε ο αρχαιολόγος Μαστροκώστας, έφερε στο φως πλούσια ευρήματα : λεπίδες, όστρακα (2550-2000 π.Χ), αγγεία αμαυρόχρωμα, φιάλες και πολλά της Μυκηναϊκής εποχής από τα οποία φαίνεται ότι πυρπολήθηκε η ακρόπολη. Τα ευρήματα αυτά μεταφέρθηκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών.

Ακόμα ευρέθηκαν ερείπια οικισμού και στην πλαγιά του λόφου όπου βρίσκεται το τείχος. Βρέθηκαν επιγραφές σε βωμό κοντά στην κύρια πύλη, βυζαντινά νομίσματα, λίθινο ειδώλιο, μυκηναϊκές οικίες στο εσωτερικό του, πήλινες κεραμίδες στέγης με τη σφραγίδα ΔΥΜ.

Το πανάρχαιο αυτό τείχος πάχους πέντε μέτρων και ύψους οκτώ μέτρων διατηρείται σε καλή κατάσταση και ονομάζεται "Κάστρο Καλογριάς".

5.2 ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΚΑΤΩ ΑΧΑΙΑ

Η πόλη Αχαΐα και η περιοχή της κατά τη βυζαντινή εποχή ήταν πολυάνθρωπη. Συν των χρόνων των εξαγωγών ξυλείας και άλλων προϊόντων έγινε γνωστή στις χώρες της Δύσης, Ιταλία, Μάλτα, Νότια Γαλλία κ.λ.π. Πολλοί βυζαντινοί οικισμοί και κωμοπόλεις πρέπει να υπήρχαν στην περιοχή της Δυμαίας χώρας. Τούτο πιστοποιείται και σήμερα από τα άφθονα Βυζαντινά ευρήματα, νομίσματα και ερείπια. Στο χωριό Αποστόλου μαθητής βρήκε το 1970 βυζαντινό νόμισμα χρυσό με την παράσταση των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.

Οι σπουδαιότεροι Βυζαντινοί συνοικισμοί είναι οι :

- 1) Κουνόπολις ή Άγιος Πέτρος στον Άραξο.
- 2) Γιαλισκάρι δυτικώς των Μαύρων Βουνών. Συνοικισμός και όρμος ασφαλής για τα πλοία.
- 3) Η Άρλα είναι βυζαντινός συνοικισμός. Το όνομά της πιθανός προέρχεται από την βυζαντινή λέξη άρουρα=γη.
- 4) Καμενίτσα, χωριό βυζαντινό, το οποίο έγινε κέντρο των Σλάβων.
- 5) Σκλαβούτσα, βυζαντινός συνοικισμός πλησίον Πετροχωρίου (Δραγάνου).
- 6) Ριόλος ή Ορίολον (όριο μεταξύ Αχαΐας και Ηλείας), χωριό οχυρό και φρούριο αξιόλογο.
- 7) Γομοστόν, αξιόλογη κωμόπολη. Εκεί υπάρχουν ενδείξεις ότι κρύπτονται πολλές βυζαντινές αρχαιότητες.
- 8) Άγιος Βασίλειος, συνοικισμός και ναός εις την περιοχή της Κοινότητας Αγιοβλασιτικών (Συνοικισμός Κάπελη).
- 9) Θρησκευτικό κέντρο ολόκληρης της περιοχής φαίνεται ότι ήταν ο Άγιος Ιωάννης της πόλεως Αχαΐας.

5.3 ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑ

Απέχει 22 χιλ. από την Πάτρα και βρίσκεται σε υψόμετρο 334 μ. και κάτω από τα Ν.Δ πρόβουνα του όρους Παναχαϊκού. Η Χαλανδρίτσα, πρωτεύουσα του τέως δήμου Φαρών και σήμερα κοινότητα έχει και αυτή την ιστορία της και μάλιστα ιστορία ένδοξη.

Στην τοποθεσία «Άγιος Βασίλειος» έκανε ανασκαφές ο Ν. Κυπαρίσσης κατά τα έτη 1928-1930 και έφερε σε φως μυκηναϊκό νεκροταφείο, στο οποίο βρέθηκαν σκελετοί, αμφορείς αγγεία, πελέκει, αιχμές δοράτων, επιτύμβιες στήλες κ.α. Ο αρχαιολόγος Ν.G.L. Hammond θεωρεί αυτά τα επιτύμβια ευρήματα μοναδικά σε αξία. Τα οποία βρίσκονται στο Αρχαιολογικό μουσείο Πατρών.

Άλλες ανασκαφές έγιναν το 1961 στη θέση Σκόρος του λόφου Τρουμπέ με ανακάλυψη κιβωτιόσχημων τάφων με σκελετούς νεκρών.

Πότε κτίστηκε η Χαλανδρίτσα δεν γνωρίζουμε πάντως κατά τον Μεσαίωνα, και συμπεραίνεται από τα ερείπια πολλών βυζαντινών ναών. Για μεγάλο χρονικό διάστημα περιηγητές και αρχαιολόγοι τοποθετούσαν εκεί τις Φαρές. Γεγονός είναι ότι πήρε τη θέση των Φαρών, σαν πρωτεύουσα της περιοχής, από την Βυζαντινή εποχή. Οι πρώτες μαρτυρίες όμως αρχίζουν στην εποχή της Φραγκοκρατίας.

Στη Χαλανδρίτσα υπήρχε και μεσαιωνικός πύργος ονομαζόμενος το 1816 "Παλιόπυργος", όπου στη θέση του σήμερα υπάρχουν ερείπια. Το οποίο κτίστηκε από τον Φράγκο βαρόνο Κόνραντ Αλλεμάν το 1216.

Το κάστρο πέρασε από τα χέρια των Φράγκων, στους Παλαιολόγους, στους Τούρκους και Ενετούς.

Μετά την επανάσταση του 1821 διεκδικήθηκε από τους Ασημάκη και Ρούφο με νικητή τον δεύτερο. Αυτός αν και σκεφτόταν να τον επισκευάσει, τον πούλησε, άγνωστο που, έτσι ώστε σήμερα να μπορεί να διακρίνει κανείς μόνο τα ερείπια.

Ο περιηγητής Πουκεβίλ αναφέρει ότι η Χαλανδρίτσα είχε 60 εκκλησίες, από τις οποίες σήμερα σώζονται οκτώ παλαιοί ναοί με αξιολογότερο τον ναό του Αγίου Αθανασίου.

Ο Ιερός ναός του Αγίου Αθανασίου είναι ένα από τα ωραιότερα μνημεία και προσκυνήματα που έχει να επιδείξει όχι μόνο η Χαλανδρίτσα αλλά και ολόκληρος ο νομός Αχαιάς, καθώς στην πόλη των Πατρών ουδεμία βυζαντινών χρόνων εκκλησία εσώθει. Από επιγραφή που είναι εντοιχισμένη στο ναό σώζονται τα γράμματα ΑΡ από τα οποία πιθανολογούν ότι ο ναός κτίστηκε το 1100 μ.Χ. Στο εσωτερικό του ναού, στο ιερό βήμα, υπάρχει εικόνα του Αγίου Αθανασίου, ξύλινη πάνω στην οποία υπάρχουν χτυπήματα από βόλια Τουρκαλβανών. Το εσωτερικό του ναού έχει ανακαινισθεί, διαθέτει ξυλόγλυπτο τέμπλο. Το 1938 διακοσμήθηκε ο ναός και ο τρούλος, και ελαιοχρωματίστηκαν οι εσωτερικοί τοίχοι και ο γυναικωνίτης. Το 1976 ζητήθηκε από την Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Πατρών να δώσει την άδεια για την επισκευή της στέγης, όπως αρμόζει για ένα σημαντικό μνημείο της ιστορίας μας.

Σε μικρή απόσταση από τη Χαλανδρίτσα βρίσκεται η Μέτζενα (Πλατανόβρυση), όπου υπάρχει βυζαντινή βασιλική του 11^{ου} αιώνα και εκεί πρόσφατα η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε σε φως πλούσιο αρχαιολογικό υλικό. Κατά τον Αναστάσιο Ορλάνδο ο ναός αυτός χρονολογείται το 1400 και είναι αφιερωμένη στη μνήμη της Θεοτόκου. Είναι ένα αξιόλογο βυζαντινό μνημείο και γι' αυτό έχει αρχίσει η αναστύλωση του ναού λόγω της φθοράς που έπαθε από το πέρασμα του χρόνου.

5.4 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΦΟΣΕΙΡΑΣ ΜΟΜΒΡΗΣ

- 1) Ιερά Μονή Αγίου Δημητρίου, Μπάδα
- 2) Ιερά Μονή Αγίας Μαρίας, Μαρίτσας
- 3) Ιερά Μονή Παναγίας, Φιλοκάλη
- 4) Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου, Σπάτα

1) Για την Ιερά Μονή Αγίου Δημητρίου ο Τριανταφύλλου γράφει ότι είναι ενοριακή Μονή ή ασκητήριον. Ευρίσκεται στην περιοχή της Κοινότητας Πετροχωρίου πλησίον των οικισμών Βυθούλκα και Τσαγκαραιίκα. Στη Μονή έγινε ανακαίνιση στις 4 Ιουλίου του 1750. Σήμερα σώζονται αγιογραφίες με όνομα αγιογράφου "Ανδρέας", και είναι μετρίας τέχνης. Για τον βυζαντινό αυτό ναό έχει γράψει ο καθηγητής της Χριστιανικής Αρχαιολογίας Αναστάσιος Ορλάνδος με τίτλο ο "Άγνωστος βυζαντινός ναός παρά το Δραγάνο Αχαιίας" στο αρχείο Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδας.

Το σχέδιο του ναού είναι ελεύθερος σταυρός με μεταγενέστερο νάρθηκα. Υψηλότερα του ναού υπάρχει σπήλαιο, που κατά την παράδοση ήταν κρυφό σχολειό. Αν όμως η εικονογράφηση είναι μετρίας τέχνης, μια επιγραφή πρόχειρη ίσως έχει μεγαλύτερη αξία γιατί μας πληροφορεί πιθανόν για τον Αυτοκράτορα Ανδρόνικον Β΄ Παλαιολόγον (1282-1328) ή ίσως για τον Διοικητή των Πατρών Ανδρόνικο Παλαιολόγο, αρχές του ΙΒ΄ αιώνας.

2) Η Ιερά Μονή Αγίας Μαρίας –Μαρίτσας είναι τρισυπόστατος, δηλαδή τιμάται επ' ονόματι τριών Αγίων :

- α) Κοίμησης Θεοτόκου (μεσαία Αγία Τράπεζα)
- β) Αγία Μαρίνα (δεξιά)
- γ) Άγιος Γεώργιος (αριστερά)

Χτίσθηκε από τον Θεόδωρο Παλαιολόγο τον Β΄ το 1430 μ.Χ και βρίσκεται κοντά στο χωριό Σανταμέρι των Πατρών. Ο ναός είναι ρυθμού βασιλικής με 5 βυζαντινούς τρούλους. Σήμερα είναι γυναικεία Μονή από το 1943. Είναι άρτια οργανωμένη και καλοδιατηρημένη, παρά τα πενιχρά οικονομικά μέσα και τις περιπέτειες και καταστροφές κατά τη διάρκεια του μεγάλου τελευταίου πολέμου 1940-1949. Ο ναός που υπάρχει σήμερα κτίσθηκε το 1700, όπως φαίνεται από τις λίγες τοιχογραφίες που φέρουν τη χρονολογία 1706. Ο ναός έχει κτισθεί με ένα πολύ ωραίο

αρχιτεκτονικό βυζαντινό ρυθμό, και έχει ένα αξιόλογο ξύλινο τέμπλο που επιχρυσώθηκε το 1819 όπως μας πληροφορεί μια επιγραφή.

Η Μονή έπαιξε σημαντικό ρόλο σε όλη την διάρκεια της επανάστασης, ως στρατηγείο και φρούριο- ορμητήριο των Ελλήνων.

Γιορτάζει μεγαλοπρεπώς στις 17 Ιουλίου, γιορτή της προστάτιδας Αγίας Μαρίνας.

3) Η Ιερά Μονή της Παναγίας στο Φιλοκάλη είναι ένα από τα πιο φημισμένα Βυζαντινά μοναστήρια της Δυτικής Αχαΐας. Πρόκειται για μικρό μοναστήρι με ναό αφιερωμένο στο Γενέσιον της Θεοτόκου, που εορτάζεται στις 8 Σεπτεμβρίου, εορτή της "Παντανάσσης".

Το Μοναστήρι είναι χτισμένο στη δυτική πλευρά του όρους Μόμβρη 5 χιλιόμετρα περίπου ΝΑ του χωριού Ριόλου. Η θέση του αποτελεί ένα σπάνιο φυσικό "εξώστη" του βουνού, που προβάλλεται στην πεδιάδα της Δύμης. Πιθανότατα ιδρύθηκε από τον Βυζαντινό στρατηγό Ευμάθιον Φιλοκάλην σύμφωνα με τον Τριανταφύλλον. Οι αρχαιολόγοι και οι ερευνητές εξετάζουν τα οικοδομήματα, τοιχογραφίες και λοιπά στοιχεία και έγγραφα για να μάθουν περισσότερα στοιχεία για την Μονή. Ο ναός είναι σταυροειδής με κεραμεικά και θόλο 20 μέτρα, αλλά τα τόξα με οξείες γωνίες δείχνουν Επτανησιακή επίδραση. Δυστυχώς δεν έγινε αναστύλωση εγκαίρως με συνέπεια ο ναός το Δεκέμβριο του 1990 να πάθει σοβαρές βλάβες.

4) Η Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου στα Σπάτα φαίνεται ότι ιδρύθηκε λίγο προ του 1800 από ένα καλόγηρο της Ιεράς Μονής Ταξιαρχών Αιγίου τον Παπα-Λιάρο. Η Μονή βρίσκεται μεταξύ του Νομού Αχαΐας και Ηλείας αλλά ανήκει στην Μητρόπολη Ηλείας. Η Μονή απέκτησε μεγάλη ακτινοβολία με την θαυματουργή εικόνα του Αγίου Νικολάου και έγινε το μεγαλύτερο κοινό προσκύνημα Αχαιών, Ηλειών αλλά και ολόκληρης της Ελλάδας.

ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ

Ταξιδεύοντας στο μονότονο κάμπο νότια της Πάτρας, ο επισκέπτης Δε μπορεί να φανταστεί την ομορφιά που θα συναντήσει αν αφήσει την εθνική οδό και ακολουθήσει τον δρόμο για την "Καλογριά". Βγαίνοντας από το χωριό Μετόχι θα βρεθεί στο μέσον μιας μεγάλης επίπεδης έκτασης που ανάλογα με την εποχή μπορεί να είναι ξερή στέπα, λίμνη ή ένας μεγάλος λασπότοπος. Ακριβώς μπροστά του προς τα δυτικά απλώνεται ένας σκουροπράσινος τάπητας που καλύπτει τον ορίζοντα, εκτεινόμενος νότια όσο βλέπει το μάτι. Είναι το δάσος της Στροφυλιάς που του κρύβει τη θάλασσα. Περπατώντας πέρα από το δάσος θα αφήσει τα χνάρια του σε άθικτες αμμοθίνες πλάτους 100 και 200 μέτρων για να φτάσει στο ανοιχτό πεντακάθαρο Ιόνιο. Προς τα βόρεια το μάτι σκαρφαλώνει σε απότομους, άνυδρους ασβεστολιθικούς λόφους που καταλήγουν σε εντυπωσιακούς γκρεμούς πάνω από τη λίμνη. Ανατολικά του δάσους τα νερά των χειμάρρων και της βροχής σχηματίζουν ένα δίκτυο μόνιμων λιμνών, ελών, καλαμώνων και εποχικά πλημμυρισμένων λασπότοπων.

Στην περιοχή της Στροφυλιάς έχει παρατηρηθεί μια μεγάλη ποικιλία από είδη πουλιών, περίπου 230 είδη, 7 είδη αμφιβίων και 26 είδη ερπετών. Η αξία της περιοχής τόσο για τα φωλεάζοντα πουλιά, τα μεταναστευτικά όσο και για τα πουλιά που ξεχειμωνιάζουν είναι ανυπολόγιστη και έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως, όπως δείχνει το γεγονός της ένταξής της στον Κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη σύμβαση Ramsar.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ : Το μοναδικής ομορφιάς δάσος της Στροφυλιάς αποτελείται από Κουκουναριά *Pinus pinea*, Χαλέπιο Πεύκη *Pinus halepensis*, και Ήμερη Βελανιδιά *Quercus macrolepis*, Μυρτιές *Myrtus communis* και άλλα είδη. Πρόκειται για το μεγαλύτερο δάσος κουκουναριάς στην Ελλάδα, που όμως κινδυνεύει να εξαφανιστεί λόγω της παράνομης υλοτομίας. Τα δέντρα της κουκουναριάς έχουν ηλικία 150-200 χρόνων αλλά τα νεαρά δεντρύλλια είναι ελάχιστα. Την άνοιξη ο περπατητής μπορεί να παρατηρήσει ορχιδέες, ερπετά, αμφίβια και πεταλούδες πολλά από τα οποία είναι σπάνια είδη με περιορισμένη εξάπλωση.

ΟΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ : Οι λιμνοθάλασσες έχουν περιορισμένη επικοινωνία με τη θάλασσα και η έκτασή τους μεταβάλλεται ανάλογα με τις εποχές και το ύψος των βροχοπτώσεων. Διάφορα είδη παπιών, κορμοράνοι, γλάροι, αλκυόνες και άλλα πουλιά δίνουν ζωή στις λίμνες σε όλη την διάρκεια του έτους. Στις ρηχές λασπώδεις όχθες τους

φωλιάζουν Νεροχελίδονα *Glareola pratincola*, Νανογάρωνα *Sterna albigrons* και άλλα είδη. Στην άκρη της λιμνοθάλασσα του Πρόκοπου φωλιάζουν Καλαμοκανάδες *Himantopus himantopus* σε μια μεγάλη αποικία που αριθμεί 200-300 ζευγάρια. Οι λιμνοθάλασσες λειτουργούν ως Διβάρια (παραδοσιακά, εκτατικά ιχθυοτροφεία) πλούσια σε χέλια, τσιπούρες, λαβράκια κ.α. Άλλα μικρά ψάρια χωρίς καμία οικολογική αξία ζουν και αναπαράγονται στους υδάτινους όγκους. Τέτοια είναι οι Σαλιάρες *Salaria* sp και η Ζαμπάρολα *Aphanius fasciatus* και σε γλυκά νερά συναντάμε το ξενικό είδος Κουνουπόψαρο *Gambusia affinis*.

ΕΛΗ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΩΝΕΣ : Τις λιμνοθάλασσες κυκλώνουν εκτεταμένοι καλαμώνες και έλη. Πλήθος οργανισμών βρίσκουν καταφύγιο και τροφή στην πυκνή βλάστησή τους. Καλά κρυμμένα στα έλη υπάρχουν ελάχιστα- λιγότερα από πέντε- ζευγάρια της παγκόσμιας απειλούμενης Βαλτόπαπιας *Aythya nyroca*. Από τα μικροπούλια συναντάμε τον σπάνιο Μουστακαλή *Ranvus biarmicus*, την Τσιγλοποταμίδα *Acrocephalus arundinaceus* και άλλα. Λαμπρές λιμπελλούλες και πεταλούδες γεμίζουν χρώματα τους καταπράσινους βάλτους που τα ζεστά βράδια αντηχούν εκκωφαντικά από τα κοάσματα εκατομμυρίων βατράχων.

ΜΑΥΡΑ ΒΟΥΝΑ : Ο κύριος όγκος των ασβεστολιθικών λόφων που έχουν το όνομα Μαύρα Βουνά έχει ηλικία 70 – 80 εκατομμυρίων χρόνων. Τόπος άνυδρος που διατηρεί ακόμα κάποια τμήματα με δάσος βελανιδιάς και κοκκορεβιθιάς και σε μερικά σημεία πλούσια βλάστηση. Εκεί κρύβονται τα τελευταία Τσακάλια *Canis aureus* της περιοχής και οι Αγριόγατες *Felis sylvestris*, ενώ αφθονούν οι Λαγοί *Lepus europaeus*. Στους γκρεμούς που κοιτάζουν νότια προς τη λιμνοθάλασσα του Προκόπου υπάρχουν Μπούφοι *Bubo bubo*, Πετρίτες *Falco peregrinus* και πολλούς άλλους σπάνιους οργανισμούς.

ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΑΠΟ ΑΜΜΟ : Η παραλία από την Καλογριά ως το Κουνουπέλι είναι από τις μεγαλύτερες αμμουδιές στην Ελλάδα, με πλάτος 100 – 200 μέτρα και μήκος 7 – 8 χιλιόμετρα. Γεμάτος απαλές ρυτίδες και χαοτικά σχέδια, ο ρευστός κόσμος της άμμου κοκκινίζει κάτω από τον ήλιο που δύει. Βιολογικά φαίνεται φτωχός αλλά πολλά ζώα και φυτά έχουν προσαρμοστεί και ζουν στον αμμώδη αυτό κόσμο. Τις καλοκαιρινές νύχτες λίγες θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta* βγαίνουν και γεννούν εδώ, ενώ την ημέρα απορεί κανείς πως ζει και ανθίζει ο πανέμορφος Κρίνος της άμμου *Pancreatium maritimum* κάτω από τον ανελέητο ήλιο. Την άνοιξη στις αμμοθίνες όταν η θερμοκρασία το επιτρέπει μπορεί κανείς να συναντήσει διάφορα ερπετά όπως ο σπάνιος Βόας της άμμου *Eryx jaculus*. Νωρίς το πρωί μπορεί κανείς να χαζέψει

για πολλή ώρα την επιφάνεια των αμμοθινών, οργωμένη από τα ίχνη πολλών μικρών ζώων που τριγυρνούσαν τη νύχτα σε αναζήτηση τροφής.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η Δυτική Αχαΐα είναι φημισμένη για τις θαυμάσιες και καθαρές παραλίες της. Είναι άκρως τουριστική περιοχή και σ' αυτή συναντάμε πολλά γραφικά παραθαλάσσια χωριά με σημαντική τουριστική υποδομή σε ξενοδοχεία, εστιατόρια, κάμπινγκ κ.α. Όπως είναι οι : Κάτω Αλισσός, το γραφικό ψαροχώρι των Αλυκών, τα Νιφορέικα, η Λακκόπετρα, το μαγευτικό Γιανισκάρι και τέλος η χρυσή ακτή της Καλογριάς, μια ατέλειωτη αμμουδιά με καταγάλανα νερά και εξωτική ατμόσφαιρα η οποία συνθέτει σε συνδυασμό με το πευκοδάσος της Στροφυλιάς ένα ειδυλλιακό τοπίο φημισμένο σε όλη την Ευρώπη.

Η Στροφυλιά μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού γιατί συνδυάζει το επιστημονικό ενδιαφέρον με την αστείρευτη ομορφιά της φύσης. Στο δάσος της Στροφυλιάς θα συναντήσει κανείς πολλά σπάνια είδη πουλιών, 230 στο σύνολό τους, 7 είδη αμφιβίων και 26 είδη ερπετών. Για την προστασία αυτών απαιτείται λόγω της μεγάλης σπουδαιότητάς τους, σεβασμός των επισκεπτών προς το περιβάλλον, προστασία κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών για την αποφυγή πυρκαγιών με έμπυχο και άμπυχο υλικό (ύπαρξη πυροσβεστικών οχημάτων και ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού στην περιοχή). Καθώς και αστυνομική εποπτεία για την αποτροπή των ασυνείδητων κυνηγών.

Παρότι η Κάτω Αχαΐα έχει σημαντική ιστορία και είχε ανάπτυξη πολιτισμό κατά τα αρχαία χρόνια δεν έχει απομείνει σημαντικός αριθμός πολιτιστικών μνημείων, με αποτέλεσμα η τουριστική της ανάπτυξη να περιορίζεται στα καλοκαιρινά θέρετρα.

Ένα σημαντικό μνημείο που διασώζεται σήμερα στην Κάτω Αχαΐα είναι το τείχος των Δυμαίων στο οποίο συνεχίζονται ακόμα και σήμερα οι ανασκαφές και έτσι δεν υπάρχει δυνατότητα αξιοποίησής του ακόμα.

Κατά τις ανασκαφές που έχουν γίνει σε περιοχές της Κ.Αχαΐας έχουν έρθει στο φως αμφορείς, αγγεία, επιτύμβιες στήλες, της και άλλα σημαντικά ευρήματα τα οποία έχουν δοθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάτρας και της Αθήνας. Ανασκαφές που έδωσαν το πράσινο φως για τη συνέχεια της αρχαιολογικής σκαπάνης στην ευρύτερη περιοχή της Κάτω Αχαΐας.

Τέλος ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφτεί το μοναστηριακό συγκρότημα στη λοφοσειρά του Μόμβρη καθώς ολοένα και περισσότερος κόσμος επισκέπτεται τα μοναστήρια για να προσευχηθεί, να γαληνεύσει, και να ξεφύγει από το άγχος της καθημερινότητας.

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΠΑΤΡΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΑΤΡΙΝΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Στη διάρκεια όλου του χρόνου, και κύρια τους καλοκαιρινούς μήνες, οι πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις των διαφόρων φορέων, προσφέρουν πολλά στην πνευματική κίνηση της πρωτεύουσας του νομού Αχαιίας και ανεβάζουν με το έργο τους, το πολιτιστικό επίπεδο των κατοίκων της. Μερικές, μάλιστα, από τις εκδηλώσεις αυτές έχουν πανευρωπαϊκό και διεθνή χαρακτήρα.

Είναι αυτονόητο ότι η ύπαρξη και μόνο των εκδηλώσεων αυτών ευνοούν τον τουρισμό. Κυρίως τον εσωτερικό τουρισμό, γιατί για τους ξένους υπάρχει το πρόβλημα της γλώσσας, π.χ σε μια θεατρική παράσταση δεν θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν την πλοκή του έργου, αλλά μόνο την σκηνική παρουσία. Αλλά θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν μια συναυλία, ένα ρεσιτάλ οτιδήποτε έχει σχέση με την μουσική, τις εικαστικές τέχνες κ.α

Η συμβολή των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων στο τουρισμό μπορεί να είναι ουσιαστική μόνο όταν : υπάρχει η σωστή προβολή και διαφήμιση αυτών στο κοινό π.χ μέσω των Μ.Μ.Ε., όταν υπάρχει σωστή οργάνωση και προγραμματισμός αυτών των εκδηλώσεων, όταν υπάρχουν οι κατάλληλοι χώροι για να πραγματοποιηθούν – χώροι που θα είναι εντυπωσιακοί και ευρύχωροι ώστε να συμπληρώνουν την καλαισθησία των εκδηλώσεων.

Μια από τις πιο γνωστές εκδηλώσεις, στην Ευρώπη κυρίως, είναι η διοργάνωση του Καρναβαλιού όπου κατά την περίοδό του χιλιάδες επισκέπτες κατακλύζουν την πόλη των Πατρών.

Οι σπουδαιότεροι πατρινοί φορείς με πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα είναι :

A) Πολιτιστικός Τομέας Δήμου Πατρών

B) Ιδιωτικοί Πολιτιστικοί Φορείς

Α) Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Ο οποίος περιλαμβάνει το Πνευματικό Καλλιτεχνικό Κέντρο (Π.Κ.Κ.) το οποίο καλύπτει τις δραστηριότητες του Πατρινού Καρναβαλιού, του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας, της Δημοτικής Πινακοθήκης, της ορχήστρας Νυκτών Εγχόρδων, τα τμήματα λογοτεχνικών και άλλων εκδηλώσεων, καθώς και τα ερασιτεχνικά τμήματα χορού, θεάτρου και μουσικής.

Επίσης ο Πολιτιστικός Τομέας του Δήμου Πατρών περιλαμβάνει το Δημοτικό Ωδείο, το οποίο καλύπτει τις δραστηριότητες των μουσικών σχολών της Πάτρας και την ορχήστρα εγχόρδων « Οι Σολίστ της Πάτρας» καθώς και τη Δημοτική Μουσική η οποία αποτελείται από την Μπάντα. Αναλυτικότερα :

Δραστηριότητες του Πνευματικού, Καλλιτεχνικού Κέντρου του Δήμου (Π.Κ.Κ)

➤ ΠΑΤΡΙΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Το Πατρινό Καρναβάλι είναι η μεγαλύτερη εκδήλωση της χώρας στο είδος της, μια από τις μεγαλύτερες – σε ορισμένες παραμέτρους της – στον κόσμο και από τα σημαντικότερα καρναβάλια της Ευρώπης. Έχει ιστορία πάνω από 160 χρόνια και είναι ένα έθιμο που αναζητά τις ρίζες του στην Διονυσιακή λατρεία. Το καρναβάλι άρχισε να αποκτά τα πρώτα στοιχεία οργάνωσης από το 1860 και μετά , με επιρροές από το δυτικό και επτανησιακό στοιχείο, λόγω της ένωσης των Ιονίων νησιών με την Ελλάδα. Όπως ήταν φυσικό δέχθηκε πολλαπλές επιρροές , κυρίως Μεσογειακές, τις οποίες όμως κατόρθωσε σε μεγάλο βαθμό να αφομειώσει , με αποτέλεσμα το ελληνικό στοιχείο και η τοπική κουλτούρα να κυριαρχούν.

Όπως ανάφερα και πριν το καρναβάλι εμφανίστηκε στην πόλη της Πάτρας το 1860 με ένα πρωτόγνωρο φαινόμενο. Άνθρωποι της άρχουσας τότε καλής κοινωνίας αποφάσισαν να γιορτάσουν την αποκριά όχι στα σπίτια και σε ιδιωτικούς χώρους αλλά στους δρόμους της πόλης. Βγήκαν στους δρόμους παρέες –παρέες με στολές βενετσιάνικες για να εκφραστούν να χορέψουν και για να δείξουν την κοινωνική τους τάξη. Με το πέρασμα του χρόνου εισέρχονται στη γιορτή αυτή και λαϊκά στοιχεία. Η γιορτή των πλουσίων παύει να είναι απλή γιορτή και γίνεται γεγονός για την πόλη και την Ελλάδα.

Το Καρναβάλι πέρασε από διάφορα στάδια και μορφές. Τη δεκαετία 1950-1960 το καρναβάλι ανασυγκροτείται και εμπλουτίζεται, την ευθύνη

για την αναβίωση του θεσμού φέρνουν τα μουσικά σωματεία « Ορφεύς και Πατραϊκή Μανδολινάτα ». Τη δεκαετία αυτή επίσης ο Δήμος αναλαμβάνει επίσημα την οργάνωση και διεξαγωγή του Καρναβαλιού και οι παρελάσεις γίνονται εντυπωσιακότερες και εμπλουτίζονται με άρματα και συμμετοχές από γειτονικές πόλεις και παίρνει σιγά-σιγά την σημερινή του μορφή. Ως αφετηρία της σημερινής του μορφής θεωρείται το 1966 όπου καθιερώθηκε το κυνήγι του Κρυμμένου Θησαυρού, που σημειώνει μέχρι σήμερα μεγάλη επιτυχία και στο οποίο συμμετέχουν πάνω από 50.000 νέοι της Πάτρας.

Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις, που αρχίζουν στις 17 Ιανουαρίου κάθε έτους και διαρκούν μέχρι την Καθαρή Δευτέρα, είτε προγραμματίζονται από την Επιτροπή Καρναβαλικών εκδηλώσεων του Δήμου, είτε σχεδιάζονται από τους ίδιους τους πολίτες και στηρίζονται στον αυθορμητισμό, την έμπνευση και τη δημιουργική ικανότητα των Πατρινών. Κάθε χρόνο το καρναβάλι εμπλουτίζεται με νέες εκδηλώσεις, διοργανώσεις και καρναβαλικά δρώμενα.

ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

Το κυνήγι του Κρυμμένου Θησαυρού

Το κυνήγι είναι ένα απλό παιχνίδι πλοήγησης, που με την φαντασία και την ευρηματικότητα των Πατρινών έγινε σήμερα ένα καρναβαλικό γεγονός που διαρκεί πάνω από 10 ημέρες και αποτελεί τον κορμό του καρναβαλιού και της παρέλασης. Η διαδικασία του κρυμμένου θησαυρού ξεκινά από την τελετή έναρξης, όπου τα πληρώματα παίρνουν το νούμερο αναγνώρισης και το λάβαρό τους. Ο περίφημος θησαυρός είναι σωρεία ερωτημάτων και αινιγμάτων που συχνά πονοκεφαλιάζουν τους συμμετέχοντες, αφού οι λύσεις τους, προσθέτουν πόντους στη γενική βαθμολογία τους που τελικά αυτή θα αναδείξει το μεγάλο νικητή.

Διάφορες δοκιμασίες είναι τα κουίζ, ραδιοφωνικά ή άλλα, που ζητάνε μέσα από γρίφους, τα πληρώματα να αναγνωρίσουν και να συγκεντρώσουν τα ζητούμενα αντικείμενα. Κάποιες άλλες δοκιμασίες για τα πληρώματα είναι κάποια ολιγόλεπτα θεατρικά που πρέπει να ανεβάσουν και κάποια αυτοσχέδια σκετς παντομίμας για τα οποία θα διαγωνιστούν. Καθώς και άλλα πολλά παιχνίδια.

Η γιορτή της Τσικνοπέμπτης

Η γιορτή της Τσικνοπέμπτης, είναι μια άλλη σημαντική εκδήλωση που γίνεται την προτελευταία Πέμπτη της Αποκριάς. Είναι ένα έθιμο που έρχεται να θυμίσει στους Πατριούς συνήθειες της παλιάς Πάτρας, στις αρχές του αιώνα, όπου όλοι γλεντούσαν ψήνοντας και τσικνίζοντας στις γωνίες της πόλης, χορεύοντας και τραγουδώντας, με άφθονο κρασί να ρέει. Την ίδια ημέρα πραγματοποιείται μια διακωμώδηση του γάμου της Γιαννούλας της Κουλουρούς. Η οποία έζησε στα χρόνια του Μεσοπολέμου και πίστευε πως ο Πρόεδρος Ουίλσον της Αμερικής είναι ερωτευμένος μαζί της και θα ερχόταν να την παντρευτεί, κάτι το οποίο δεν έγινε. Οι Πατρινοί περιφέρουν την νύφη και τον γαμπρό σε όλη την πόλη με τραγούδια και χαρές μόνο που η νύφη είναι άντρας.

Μεσημβρινή παρέλαση

Κυρίαρχη είναι η παρέλαση που γίνεται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς η οποία δεν είναι μόνο παρέλαση αρμάτων με αρχηγό τη Βασίλισσα και το Βασιλιά Καρνάβαλο αλλά ένας συνεχής χώρος χιλιάδων ανθρώπων, Πατριών και επισκεπτών που μεταμφιεσμένοι και οργανωμένοι σε πολυπληθή γκρουπ, κατακλύζουν τους δρόμους της πόλης χορεύοντας ξέφρενους ρυθμούς. Την προηγούμενη νύχτα του Σαββάτου παρόμοιας μορφή παρέλαση ξεχύνεται σε συσκοτισμένους δρόμους με μασκαρεμένους που κρατούν αναμμένους δαυλούς. Έτσι γινόταν τα τελευταία χρόνια με τη διαφορά φέτος ότι παρέλαση πραγματοποιήθηκε μέσα στις δυο τελευταίες εβδομάδες της Αποκριάς λόγω της τεράστιας συμμετοχής ανθρώπων στα πληρώματα.

Καρναβάλι των μικρών

Παράλληλα με τις παρελάσεις των μεγάλων από το 1968 καθιερώνεται ένα καρναβάλι "μινιατούρα" στο οποίο συμμετέχουν αγόρια και κορίτσια μικρής ηλικίας μασκαρεμένα, που δίνουν το δικό τους στίγμα στο οποίο συμμετέχουν υπό τη μορφή ποδηλατικού αγώνα. Το Καρναβάλι των μικρών αποτελεί το διάδοχο του θρυλικού BABY RALLY. Σήμερα αποτελεί ξεχωριστή ενότητα κατά την διάρκεια του καρναβαλιού και διοργανώνονται αυτόνομες παρελάσεις, παιχνίδια, διαγωνισμοί χορού, τραγουδιού και άλλα πολλά.

Με αυτή την κίνηση γίνεται προσπάθεια για καρναβαλική παιδεία δηλαδή να γίνει αντιληπτό ιδιαίτερα από τους νέους ότι καρναβάλι δεν είναι μόνο γλέντι και χορός αλλά δημιουργία, συνεργασία και επικοινωνία. Ωστε να πάρουν κάποτε στα χέρια τους τις τύχες του θεσμού αλλά και το σύνολο της πολιτιστικής προσπάθειας που καταβάλλεται στην πόλη.

Μπουρμπούλια

Ο φημισμένος χορός "μπουρμπούλια" διοργανώνεται από το Δήμο στο Δημοτικό Θέατρο ΑΠΟΛΛΩΝ. Η λέξη "Μπουρμπούλι" σημαίνει κρέας που βράζει (σάρκα), τσίμπημα από μεζέ, κάτι σαν φαγητό στο πόδι. Οι χοροί αυτοί ονομάστηκαν έτσι, αφού δεν χρειάζονταν καμία προετοιμασία, ήταν πρόχειροι σαν μεζέδες. Στα μπουρμπούλια γυναίκες με μαύρα ντόμινα και μάσκα στο πρόσωπο, κυριαρχούν και επιβάλλουν τη θέληση τους στο ανδρικό φύλο, που συμμετέχει με ένδυμα καθημερινό. Η είσοδος για τα μαύρα ντόμινα είναι δωρεάν ενώ για τους άνδρες επί πληρωμή.

Πότε άρχισε αυτό το έθιμο είναι άγνωστο πάντως σίγουρα μετά το 1872 όπου ολοκληρώθηκε το "Απόλλων", το οποίο μετατρέπεται σε χορευτική αίθουσα κατά την περίοδο των Αποκριών. Τότε οι χοροί διοργανώνονταν τις απογευματινές ώρες μεταξύ 5.00 και 9.00 ώστε να μπορούν να δικαιολογούν οι γυναίκες την απουσία από το σπίτι. Ήταν άλλωστε μια καλή ευκαιρία για τα παράνομα ή ανύπαντρα ζευγαράκια να συναντηθούν κάτω από την προστασία της μάσκας, χωρίς να επικρίνονται από τα ήθη της εποχής.

Το Καρναβάλι των Παλαιών

Είναι η ενότητα που ζωντανεύει τις μνήμες και φέρνει στο προσκήνιο στιγμές από το χθες του Πατρινού Καρναβαλιού, οι οποίες αποτέλεσαν την αφετηρία για να γίνει αυτή η μεγαλύτερη εκδήλωση της χώρας στο είδος της. Το Καρναβάλι των Παλαιών ξεκίνησε το 1997 και είναι βασισμένο στο πνεύμα και τους κανόνες των πρώτων παιχνιδιών του Κρυμμένου Θησαυρού. Ολοκληρώνεται σε μια ημέρα και συμμετέχουν ομάδες με το μεταμφιεσμένο αυτοκίνητό τους και όσοι χωρούν σε αυτό. Οι διαγωνισμοί, οι δοκιμασίες και τα θέματα είναι άκρως χιουμοριστικά και πρωτότυπα, προσαρμοσμένα στις γνώσεις και τις εμπειρίες των "Παλαιών", όπως και η πρόσκληση συμμετοχής.

Τελετή λήξης

Λίγο μετά την ολοκλήρωση της κύριας παρέλασης σε μια μοναδική σε διάρκεια νύχτα ο Βασιλιάς Καρνάβαλος θα αποχαιρετήσει τους υπηκόους του δίνοντας τους παράλληλα ραντεβού για την επόμενη χρονιά. Είναι η στιγμή που στο λιμάνι της Πάτρας ο Βασιλιάς του κεφιού θα παραδοθεί στην πυρά και ο ουρανός της Πάτρας θα γεμίσει με φως και χρώμα από χιλιάδες πυροτεχνήματα

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΟΥ

- 1860 : Πρώτα στοιχεία οργάνωσης του Καρναβαλιού.
 1870 : Πρώτη εμφάνιση καρναβαλικών αρμάτων.
 1880 : Οι πρώτες « Μπούλες » κάνουν την εμφάνισή τους.
 1893 : Πρώτη εμφάνιση μεταμφιεσμένων πάνω σε δίκυκλα (Πιερότοι με με ποδήλατα).
 1894 : Πρώτη εμφάνιση του χαρτοπόλεμου στους αποκριάτικους χορούς.
 1899 : Πρώτη εμφάνιση του σοκολατοπόλεμου στους αποκριάτικους χορούς.
 Τέλος 19^{ου} αιώνα : Είσοδος του Καρναβαλιού στους δρόμους που θα το οδηγήσουν στην πρώτη θέση των ελληνικών και ευρωπαϊκών καρναβαλιών.
 Αρχές 20ου αιώνα : Πλουτισμός του Καρναβαλιού με άρματα.
 1939 : Το ωραιότερο προπολεμικό Καρναβάλι.
 1941 : Το Καρναβάλι σταματάει λόγω του πολέμου.
 1951 : Το Καρναβάλι επιστρέφει πιο πλούσιο.
 1960 : Οργανώνεται, από την Περιηγητική Λέσχη Πάτρας, η μεταμφίεση « μπαλ- μασκέ », με βραβεία. Αργότερα, στις εκδηλώσεις της ίδιας λέσχης προστίθεται ο χορός του μαύρου ντόμινου.
 1966 : Καθιερώνεται το κυνήγι του « Κρυμμένου Θησαυρού » που έχει μέχρι σήμερα μεγάλη επιτυχία.
 1968 : Καθιερώνεται το BABY RALLY.
 1988 : Αναβιώνει ο γάμος της Γιαννούλας της Κουλουρούς και την ίδια χρονιά καθιερώνεται ο Πανελλήνιος Διαγωνισμός Χαρταετού.
 1994 : Δημιουργούνται τα « Φεγγάρια ».
 1996 : Δημιουργείται το « Καρναβάλι των Μικρών » και ο Πανελλήνιος Διαγωνισμός γελοιογραφίας και ευθυμογραφήματος.
 1997 : Καθιερώνεται το Καρναβάλι των Παλαιών.
 2001: Δημιουργείται χρονική διασπορά των παρελάσεων σε δυο Σαββατοκύριακα.

► ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΤΡΑΣ

Το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας άρχισε το 1986 (με καλλιτεχνικό διευθυντή τον Θάνο Μικρούτσικο) με ένα μεγάλο σύνολο επιτυχημένων πολιτιστικών εκδηλώσεων που παρουσιάζει τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο στο Αρχαίο Ωδείο, στα κάστρα Πάτρας και Ρίου, στο Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο, στη Δημοτική Πινακοθήκη και σε άλλους χώρους. Στα 15 μέχρι σήμερα Διεθνή Φεστιβάλ έχουν δοθεί, με απόλυτη επιτυχία :

- 1) Δεκάδες θεατρικές παραστάσεις αρχαίου δράματος, με έργα του Ευριπίδη, Αισχύλου, Σοφοκλή κ.α
- 2) Παραστάσεις αρχαίας κωμωδίας με έργα του Αριστοφάνη κ.α
- 3) Παραστάσεις σύγχρονου και παιδικού θεάτρου.
- 4) Παραστάσεις μουσικές (όλων των ειδών) και χορευτικές.
- 5) Παραστάσεις χοροθεάτρου και παραμυθιών.
- 6) Ρεσιτάλ
- 7) Εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, βίντεο-τέχνης, αφίσας και φωτογραφίας.
- 8) Εκδηλώσεις αφιερωμένες στην ποίηση
- 9) Προβολή κινηματογραφικών έργων και άλλα πολλά

➤ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Η Δημοτική Πινακοθήκη ιδρύθηκε το 1988 και και αυτή στο Πνευματικό και Καλλιτεχνικό Κέντρο του Δήμου. Η ίδρυση του θεσμού ανάγεται στα τέλη της δεκαετίας του '50. Οι δωρεές του Α. Σώχου, του Ε. Θωμόπουλου και άλλων ζωγράφων, καθώς και οι αγορές έργων τέχνης από το Δήμο Πατρών, έθεταν το αίτημα δημιουργίας Δημοτικής Πινακοθήκης.

Η σύσταση της Δ.Π. και η γόνιμη λειτουργία της, με το πρόγραμμα που εκπονείται και υλοποιείται κάθε εικαστική περίοδο, δρομολόγησε, νέες προοπτικές και διεύρυνε τον εμπλουτισμό της συλλογής.

Σκοπός της σύστασης της Δ.Π. είναι, πλην της αξιοποίησης και του εμπλουτισμού της συλλογής και η οργάνωση εκθέσεων σε συνεργασία με την Εθνική Πινακοθήκη, τα Μουσεία, τις Πινακοθήκες και τα ιδρύματα της χώρας μας. Καθώς και την οργάνωση αναδρομικών εκθέσεων, παραγωγές που οργανώνονται για να τιμηθούν δημιουργοί με πολυσήμαντο και πολυδιάστατο έργο. Επίσης διοργανώνονται και εκπαιδευτικά προγράμματα με ξεναγήσεις των σχολείων.

Φιλοδοξία του Διοικητικού Συμβουλίου και των υπευθύνων της Δημοτικής Πινακοθήκης, είναι η παρουσίαση όλου του φάσματος της εικαστικής δημιουργίας, παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο εικαστική παιδεία και εκπληρώνοντας τη βασική παιδευτική και πολιτιστική αποστολή που οφείλει να έχει ένα Δημοτικό Ίδρυμα.

➤ Η ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΝΥΚΤΩΝ ΕΓΧΟΡΔΩΝ

Η Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων (μαντολίνα και κιθάρες) του Πνευματικού Καλλιτεχνικού Κέντρου του Δήμου Πατρών ιδρύθηκε το

1985 και έχει στο ενεργητικό της πολλές και άριστα οργανωμένες συναυλίες της με έργα Ελλήνων και ξένων συνθετών, πολλά ρεσιτάλ, δισκογραφική δουλειά, εκδόσεις βιβλίων με έργα Ελλήνων συνθετών και άλλα με θέμα το μαντολίνο και τις ορχήστρες Νυκτών Εγγόρδων.

Η δραστηριότητα της Ορχήστρας Ν.Ε., το ρεπερτόριο της οποίας εκτείνεται από το μπαρόκ ως τη σύγχρονη ελληνική μουσική, δεν σταματά στην Πάτρα. Απλώνεται σε όλη την Ελλάδα με συναυλίες στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και σε άλλες πόλεις καθώς και στο εξωτερικό με συναυλίες σε Γαλλία το 1988, Βουλγαρία το 1989, Ιταλία το 1990 και το 1992, Κύπρο το 1993, 1995 και 1997, Γερμανία το 1994 κ.α, ενώ έχει και διεθνείς συμμετοχές.

Η Ορχήστρα Ν.Ε Πάτρας ενισχύεται με επώνυμους ερμηνευτές – σολίστ όπως η Τάνια Τσανακλίδου, ο Μανώλης Μητσιάς, ο Γιάννης Πάριος και άλλοι πολλοί.

Η όλη δραστηριότητα της Ορχήστρας, τα έργα Ελλήνων συνθετών που έχουν γραφεί γι' αυτήν, η ενίσχυσή της με επώνυμους ερμηνευτές – σολίστ και οι δεκάδες προσκλήσεις που δέχεται για εμφανίσεις της στο εξωτερικό, είναι δείγματα της ποιότητας της δουλειάς της.

Η διεύθυνση της Ορχήστρας Ν.Ε είναι Αγίου Διονυσίου 12-16

➤ ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ Π.Κ.Κ.

Το τμήμα αυτό ιδρύθηκε το 1975 στα πλαίσια του τότε Καλλιτεχνικού Εργαστηρίου του Δήμου. Σήμερα με τις θεατρικές παραστάσεις που παρουσιάζει στην Πάτρα, στη γύρω περιοχή και στην υπόλοιπη Ελλάδα έχει αναβαθμηθεί κατά πολύ. Η συμμετοχή του σε πανελλήνια Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου (Ιθάκης, Κορίνθου, Καρδίτσας) και οι βραβεύσεις του με πρώτα βραβεία καλύτερης παράστασης συνόλου, καλύτερης σκηνοθεσίας, πρώτων ανδρικών και γυναικείων ρόλων καθώς και επαίνους σκηνογραφίας, μουσικής και κοστουμιών μαρτυρούν τη συνέπεια, το σεβασμό και την υπεύθυνη αντιμετώπιση της θεατρικής δουλειάς.

Μέλη του θεατρικού τμήματος, με την εμπειρία και τη γνώση τους, βοηθούν και άλλες θεατρικές ομάδες της πόλης, όπως θεατρικές ομάδες σχολείων, Τ.Ε.Ι, Πανεπιστημίου και εκπολιτιστικών συλλόγων.

Το θεατρικό τμήμα έχει μόνιμη και γόνιμη συνεργασία με το ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ Πάτρας. Ερασιτέχνες ηθοποιοί του θεατρικού τμήματος έχουν περάσει στον επαγγελματικό χώρο και εργάζονται στα καλύτερα θεατρικά σχήματα της χώρας. Η εγγραφή μελών στο θεατρικό τμήμα είναι ελεύθερη.

Η διεύθυνση είναι Αγίου Διονυσίου 12-16

➤ ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ Π.Κ.Κ

Το χορευτικό τμήμα του Δήμου Πατρών ιδρύθηκε το 1976 και αυτό στα πλαίσια του τότε Καλλιτεχνικού Εργαστηρίου του Δήμου. Σήμερα έχει 60 περίπου το χρόνο χορευτικές παραστάσεις στην Πάτρα και την περιφέρειά της, σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό (Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ολλανδία). Στις παραστάσεις του παρουσιάζονται χοροί απ' όλη την Ελλάδα καθώς και χορογραφίες σε ελληνική λαϊκή μουσική. Οι βραβεύσεις του σε φεστιβάλ της Ελλάδας και εξωτερικού, είναι δείγμα της επιτυχημένης καλλιτεχνικής του πορείας. Μέλη του χορευτικού συμμετέχουν σε παγκόσμια συνέδρια χορού και σε σεμινάρια δημοτικών χορών, που διοργανώνονται στην Ελλάδα.

Η διεύθυνση είναι Αγίου Διονυσίου 12-16

➤ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ

Το Δημοτικό Ωδείο είναι ένα από τα πέντε αρτιότερα οργανωμένα ωδεία της Ελλάδας, το οποίο ιδρύθηκε το 1986. Οι δραστηριότητές του αποτελούνται από το διδακτικό του πρόγραμμα όλων των οργάνων κλασικής ορχήστρας, παραδοσιακής κιθάρας, βυζαντινής μουσικής, jazz, ηλεκτρονικής μουσικής και παραδοσιακών χορών. Επίσης καλύπτει τη δραστηριότητα της Επαγγελματικής ορχήστρας του « Οι Σολίστ της Πάτρας » που λειτουργεί από το 1991 με τα σύνολα της « Κουαρτέτο », « Πιάνο Τρίο », « Τρίο Κουϊντέτο Εγχόρδων », η οποία πραγματοποιεί κάθε χρόνο πολλές συναυλίες με έργα : Μότσαρτ, Μπετόβεν, Σούμπερτ, Βιβάλντι κ.α

Το Δημοτικό Ωδείο και η ορχήστρα « Οι Σολίστ της Πάτρας » με τα σύνολα της, έχουν δώσει στην Πάτρα και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας πληθώρα εκδηλώσεων όπως συναυλίες συμφωνικής μουσικής, Ρεσιτάλ μουσικής δωματίου, έχει πάρει μέρος σε διήμερα και τριήμερα εκπαιδευτικά σεμινάρια, σε πανελλήνιους διαγωνισμούς και έχουν αποσπάσει άριστες κριτικές.

Η Ορχήστρα « Οι Σολίστ της Πάτρας » έχει πραγματοποιήσει σημαντικές εμφανίσεις στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, σε εκπαιδευτικά προγράμματα του Μεγάρου και έχει συνεργαστεί με το Υπουργείο Πολιτισμού για συναυλίες σε φεστιβάλ διάφορων μεγάλων πόλεων.

Η διεύθυνση του Δημοτικού Ωδείου είναι Αράτου 23, Πλατεία Εθνικής Αντίστασης (πλατεία Όλγας).

➤ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Η Δημοτική Μουσική αποτελείται από την Μπάντα και την Μπαντίνα και ιδρύθηκε το 1946. Η Μπάντα με τους 40 περίπου επαγγελματίες μουσικούς της, συμμετέχει σε συναυλίες, κοινωνικές εκδηλώσεις (λιτανείες, παρελάσεις) καθώς και σε εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχολεία. Η Μπαντίνα είναι ένα είδος σχολείου στο οποίο παρέχεται δωρεάν μουσική παιδεία σε όλους τους νέους, που ενδιαφέρονται για τα πνευστά όργανα.

Η διεύθυνση της Δημοτικής Μουσικής είναι Αγίου Διονυσίου 12-16

Β ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Οι κύριοι ιδιωτικοί φορείς με πολιτιστική δραστηριότητα είναι :

➤ Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Ο Οργανισμός Καλλιτεχνικών Πολιτιστικών εκδηλώσεων (Ο.Κ.Π.Ε.) ιδρύθηκε το 1981, διαθέτει τμήματα μουσικής πνευστών οργάνων, χορού, εικαστικών τεχνών, ομιλιών, διαλέξεων, και εκδρομών ψυχαγωγίας. Διοργανώνει όλο τον χρόνο μια πληθώρα αξιόλογων πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων όπως μπαλέτο, θέατρο, ρεσιτάλ, μουσικές συναυλίες, δημοτικό και λαϊκό τραγούδι, χορωδίες, συμφωνικές ορχήστρες, εκθέσεις εικαστικής τέχνης, εκδρομές κ.λ.π. Οι οποίες πραγματοποιούνται όχι μόνο στην Πάτρα αλλά και στο Αίγιο, στα Καλάβρυτα και έξω από τον Νομό.

Των εκδηλώσεων αυτών, που γίνονται σε όλη την διάρκεια του έτους (κύρια τη θερινή περίοδο από 15 Ιουνίου μέχρι 20 Σεπτεμβρίου) πρώτη θέση παίρνει το Φεστιβάλ Πάτρας, με συμμετοχή σπουδαιών ελληνικών και ξένων συγκροτημάτων.

Στα 19 μέχρι σήμερα Φεστιβάλ του Οργανισμού έχουν δοθεί δεκάδες :

- 1) Παραστάσεις αρχαίου δράματος.
- 2) Παραστάσεις αρχαίας κωμωδίας.
- 3) Παραστάσεις σύγχρονου θεάτρου.
- 4) Συναυλίες, χορωδίες, ελληνικά τραγούδια
- 5) Βραδιές όπερας, ρεσιτάλ πιάνου
- 6) Μπαλέτα, εκθέσεις ζωγραφικής, διαλέξεις, αφιερώματα κ.τ.λ.

Οι κυριότεροι χώροι των εκδηλώσεων είναι το Αρχαίο Ωδείο, το Κάστρο Ρίου, η Αχαΐα Κλάους και πιο πρόσφατα το Θεατράκι Λιμενικού Ταμείου.

Διεύθυνση Οργανισμού Πατρέως 14

➤ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ - ΩΔΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Ιδρύθηκε το 1892 και είναι το αρχαιότερο μουσικό ίδρυμα μετά το Ωδείο Αθηνών. Το ωδείο έχει συμβάλει σημαντικά στη μουσική μόρφωση χιλιάδων νέων με τις σχολές πνευστών, κρουστών, βιολιού, πιάνου, βιολοντσέλου τραγουδιού και θεωρητικών μαθημάτων, τις διαλέξεις της, ιδίως κατά την προπολεμική περίοδο, τις αμέτρητες συναυλίες ποιότητας και την καθιέρωση υποτροφιών παρά τις οικονομικές δυσχέρειες.

Τα ονόματα μεγάλων προσωπικοτήτων που περιλαμβάνονται μεταξύ του μεγάλου αριθμού των ομιλητών που πέρασαν από το βήμα της Εταιρίας Και τα ονόματα εκατοντάδων διασημοτήτων και καλλιτεχνών που ακούστηκαν στην αίθουσα συναυλιών της, μαρτυρούν το τεράστιο και ποιοτικό της έργο. Μαρτυρία που ενισχύουν και :

- α) τα αξιόλογα ονόματα των εκάστοτε Προέδρων και Αντιπροέδρων
- β) τα ονόματα των επίτιμων Προέδρων της όπως : Βασιλείς Γεώργιος Α΄ και Κωνσταντίνος, Γεώργιος Τόπαλης, Γεώργιος Παπανδρέου κ.α
- γ) η βράβευσή της με αργυρό μετάλλιο από την Ακαδημία Αθηνών, 1972
- δ) η αγάπη των 200 περίπου τακτικών μελών και πάρα πολλών φίλων της.

Αξιολογότερο μέρος του τεράστιου έργου της Φιλαρμονικής εταιρίας είναι η οργάνωση της « Μπάντας » και η δημιουργία της πρώτης Πατρινής Συμφωνικής Ορχήστρας στα σκοτεινά χρόνια της κατοχής. Η Μπάντα, που είχε πανελλήνια προβολή, στα τριάντα χρόνια που συντηρήθηκε από τη Φιλαρμονική, και που βραβεύτηκε στις εκδηλώσεις των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων, είναι ο πρόδρομος της σημερινής μουσικής Δημοτικής Μουσικής.

Διεύθυνση Ρήγα Φεραίου 7 και Γκότση.

➤ Η ΧΟΡΩΔΙΑ "ΟΡΦΕΑΣ"

Ιδρύθηκε το 1923 και έχει στο ενεργητικό της μια πληθώρα ποιοτικών χορωδιακών εκδηλώσεων στην Πάτρα και σε όλη την Ελλάδα, με έργα Ελλήνων και ξένων μουσικοσυνθετών. Φημισμένα είναι τα « ιστορικά » αποκριάτικα γλέντια, αποκορύφωμα των οποίων αποτελούν : το γλέντι στο « Πάνθεον » το 1950 στο οποίο η χορωδία, με καρναβαλικές αμφιέσεις, παρουσίασε το σατυρικό έργο « Ο Μάστορας » και το γλέντι στο κέντρο « Τζάκι » όπου παρουσίασε το έργο « Ψεύτικος γάμος ».

Οι παραπάνω εκδηλώσεις της χορωδίας "ΟΡΦΕΑΣ" σε συνδυασμό με τις δεκάδες βραβεύσεις (π.χ Α΄ βραβείο στο θέατρο Ηρώδη του Αττικού το 1957, βραβείο στο Χίλτον της Αθήνας κ.α) και την, γεμάτη ποιοτική

προσφορά, ηλικία της, την κατατάσσουν στους αξιολογότερους πολιτιστικούς φορείς της Πάτρας.

Ο "ΟΡΦΕΑΣ" και η "Πατραϊκή Μαντολινάτα" συνέβαλαν στην αναβίωση του Πατρινού Καρναβαλιού το 1951. Συγκρότησαν τότε επιτροπή, συγκέντρωσαν χρήματα από διάφορες πηγές, κατάρτισαν το πρόγραμμα των εκδηλώσεων και προχώρησαν στην πραγματοποίησή του.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι καμία ανδρική χορωδία στην Ελλάδα δεν έχει τα βραβεία της χορωδίας του "Ορφέα".

Διεύθυνση Φίλοποιμένος 31 και Μαιζώνος.

➤ Η ΠΑΤΡΑΙΚΗ ΜΑΝΤΟΛΙΝΑΤΑ & ΜΙΚΤΗ ΧΟΡΩΔΙΑ

Ιδρύθηκε το 1927 και έχει πάνω από χίλιες επιτυχημένες συναυλίες στο ενεργητικό της, στην Πάτρα και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Οι βραβεύσεις της (π.χ μετάλλιο της Ιερής Πόλης του Μεσολογγίου το 1934, δίπλωμα του Α΄ Χορωδιακού Φεστιβάλ Αθήνας το 1976, βραβείο στο 4ο Χορωδιακό Φεστιβάλ Αθήνας το 1981 και άλλα πολλά), τα ευμενέστατα δημοσιεύματα του τύπου, τα ονόματα των αξιόλογων μαέστρων τους, ο μεγάλος αριθμός των τακτικών μελών όλων των σχημάτων της Π.Μ (δηλαδή της Παιδικής Χορωδίας, Μικτής Χορωδίας, Εκκλησιαστικής Τετραφωνικής Χορωδίας και Μικτού Βυζαντινού Χορού) και η αγάπη των ακροατών της, είναι μάρτυρες του μεγάλου πολιτιστικού έργου της.

Πέρα από το πολιτιστικό έργο της η Π.Μ. και Μ.Χ. έχει και αξιόλογο κοινωνικό-ανθρωπιστικό έργο. Π.χ οι συναυλίες υπέρ : των σεισμοπαθών το 1928, της Παιδόπολης το 1948, οι εκδηλώσεις τους σε ιδρύματα, οι προσφορές της στο Άσυλο Ανιάτων Πάτρας και άλλα πολλά.

Διεύθυνση Ι. Βλάχου 4 & Γούναρη.

➤ Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ-ΘΕΑΤΡΟ « Η ΑΓΟΡΑ »

Ιδρύθηκε το Μάρτιο του 1987 από καλλιτέχνες, λογοτέχνες και ανθρώπους ενεργοποιημένους πάνω στην πνευματική γενικότερα ζωή της Πάτρας με βασικό στόχο την προώθηση της θεατρικής τέχνης. Έχει στο ενεργητικό της θαυμάσιες θεατρικές παραστάσεις π.χ οι παραστάσεις του αρχαίου δράματος « Τρωάδες » του Ευριπίδη την περίοδο 1992-1993 που συνεχίστηκαν λόγω της μεγάλης επιτυχίας τους και την περίοδο 1993-1994, ο « Βασιλικός » του Αντώνη Μάτεση, « Δυο γυναίκες » του Ρ. ΜακΝτόναλντ, « Ο Άντρας και ο Έρωσ » του Αλέξ. Παπαδιαμάντη, « Ο Σίσβε Μπάτζι χάθηκε » του Άθολ Φούγκαρτ και άλλα πολλά. Σημαντικό έργο της είναι και τα σεμινάρια, με θέματα θεατρικά, όπως το σεμινάριο αρχαίου δράματος το 1992 που υποστηρίχτηκε οικονομικά από το

περιφερειακό ταμείο της Ε.Ο.Κ. και το Δήμο Πατρών, το σεμινάριο για το Επτανησιακό Νεοελληνικό θέατρο το 1994 κ.α.

Η δημιουργία του θεάτρου « Η ΑΓΟΡΑ » είναι το σημαντικότερο γεγονός της μέχρι σήμερα ιστορίας της Εταιρίας. Το χώρο του νεοκλασικού κτιρίου της οδού Καραϊσκάκη, όπου στεγάζεται το θέατρο το διαμόρφωσε η Εταιρία σε ένα χειμερινό, ζεστό και φιλικό θεατράκι με 113 θέσεις. Διαμόρφωση, που έγινε με την προσωπική εργασία των μελών του θιάσου και οικονομική ενίσχυση από διάφορες πλευρές. Η χρήση του κτιρίου παραχωρήθηκε από την τοπική Εφορεία Νεοτέρων Μνημείων και το Υπουργείο Πολιτισμού. Τα εγκαίνια του θεάτρου έγιναν το Μάρτιο του 1990, τρία χρόνια μετά την ίδρυση της Εταιρίας και παρουσιάστηκε στην σκηνή του από το θιάσό της το κλασσικό άπαιχτο στην Ελλάδα « Η Βενετία σώθηκε » του Thomas Otway και ακολούθησαν και άλλα πολλά.

➤ Η ΙΕΡΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΑΤΡΑΣ

Η Μητρόπολη με τις ιερές ακολουθίες των γιορτάσιμων ημερών αλλά και με τις άλλες τακτικές και έκτακτες γιορταστικές εκδηλώσεις της ενισχύει δυναμικά εκτός από τη θρησκευτική, την πνευματική και πολιτιστική ζωή της πόλης.

Στις τακτικές εκδηλώσεις της, εκτός από τις γιορτές προς τιμήν του Πολιούχου Αποστόλου Ανδρέα, ανήκουν και τα « ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΑ ». Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις των « ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΩΝ » γίνονται το Νοέμβρη προς τιμή του Αγίου Ανδρέα, διαρκούν μια εβδομάδα και περιλαμβάνουν : Θείες Λειτουργίες, ομιλίες, συναυλίες, ρεσιτάλ, εθνικούς χορούς, κ.α. Συνδιοργανώνονται από τη Συντονιστική επιτροπή των « ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΩΝ », της οποίας είναι πρόεδρος ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης και ο Φυσιολατρικός σύνδεσμος Πάτρας. Στις έκτακτες εκδηλώσεις της Ιερής Μητρόπολης ανήκουν οι διάφορες συναυλίες Βυζαντινής μουσικής, οι εκδηλώσεις συνεργασίας με τις χριστιανικές οργανώσεις (Χριστιανική Εστία, Χριστιανική Στέγη) και τα σχολεία κ.α.

Διεύθυνση Ευμήλου 1.

➤ Η ΔΑΚΙΔΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ ΛΑΟΥ

Που λειτουργεί δεκαετίες με τις τακτικές πνευματικές εκδηλώσεις πάνω σε θέματα κοινωνικά, ιστορικά, λογοτεχνικά, τις θρησκευτικού περιεχομένου ομιλίες και τις κυριακάτικες διαλέξεις με θέματα γενικού ενδιαφέροντος. Διεύθυνση Κανάρη 56.

► ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Το 1988 το Δημοτικό Θέατρο « Απόλλων » ξαναβρίσκει τον πραγματικό του ρυθμό με τη δημιουργία μόνιμης θεατρικής επαγγελματικής στέγης που φέρει την επωνυμία Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας. Αυτό το ζωντανό κύτταρο πολιτιστικής δημιουργίας, παρουσίασε και παρουσιάζει με μεγάλη επιτυχία, σπουδαία θεατρικά έργα και θεατρικά αναλόγια, Ελλήνων και ξένων συγγραφέων. Πρώτο θεατρικό έργο που παρουσίασε στο Δημοτικό θέατρο ήταν « Οι μικροαστοί » του Μαξίμ Γκόρκι (προηγήθηκε « ο Πρωτέας » του Πωλ Κλωντέλ στο κάστρο της Πάτρας, το καλοκαίρι του 1988; στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας) ενώ πρώτο θεατρικό αναλόγιο ήταν το « Χαιρετίσματα από τη Μπέρτα », του Τένεσι Ουίλιαμς .

Στις επόμενες θεατρικές περιόδους παρουσιάστηκαν με απόλυτη επιτυχία δεκάδες έργα ξένων και Ελλήνων θεατρικών συγγραφέων όπως ενδεικτικά οι : Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Τένεσι Ουίλιαμς, Νικολάι Γκογκόλ, Κάρλο Γκολντόνι, Χάρολντ Πίντερ, Φιτζέραλντ Κούς, Στήβεν Μπέρκοφ, Μπέν Τζόνσον, Ράινερ Χάχφελντ, Αριστοφάνη, Ξένιας Καλογεροπούλου, Σπύρου Γαλαίου, Λούλας Αναγνωστάκη, Στέλλας Μιχαηλίδου και άλλων πολλών.

Κάθε θεατρική περίοδος αρχίζει τον Οκτώβριο και τελειώνει τον Μάιο με μια διακοπή κατά την περίοδο του Καρναβαλιού, όπου το « ΑΠΟΛΛΩΝ » παραχωρείται στα « Μπουρμπούλια ». Κατά την περίοδο Ιουνίου – Δεκεμβρίου συμμετέχει στις εκδηλώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας.

► ΤΟ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

Ιδρύθηκε το 1992 και έχει πραγματοποιήσει πολλές παιδικές θεατρικές παραστάσεις, παραστάσεις караγκιόζη, θεατροποιημένων παραμυθιών και κουκλοθέατρο, ομιλίες, διαλέξεις, σεμινάρια караγκιόζη και ταχυδακτυλουργικά. Το Θ.Π.Θ και Θ.Σ πέρα από τις τακτικές εκδηλώσεις του συμμετέχει και σε εκδηλώσεις του Δήμου Πατρών και άλλων Δήμων της Ελλάδας.

Στο χώρο του παιδικού θεάτρου λειτουργεί και παιδικός σταθμός με την επωνυμία « Η Μελωδία της Ευτυχίας » στον οποίο παιδιά με κάποιο ταλέντο, εκπαιδεύονται στον караγκιόζη και στο θέατρο. Το Θ.Π.Θ και Θ.Σ στεγάζεται στο σπίτι του γνωστού караγκιόζοπαίχτη Ντίνου

Θεοδωρόπουλου, το οποίο ίδρυσε η κόρη του Σοφία Καλογερά-
Θεοδωροπούλου και τα παιδιά της προς τιμή του πατέρα της.
Η διεύθυνση είναι Ολύμπου 6 και Κορυτσάς.

➤ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Ιδρύθηκε το 1950 και διαθέτει τα εξής τμήματα : εκδρομικό, ορειβατικό,
χιονοδρομικό, πολιτιστικό, θεατρικό, αθλητικό και σκακιού. Μέλη του
μπορεί να γίνει ο οποιοσδήποτε με καταβολή μηνιαίας συνδρομής.
Ανάμεσα στα πολλά βραβεία ξεχωρίζει ο Α΄ έπαινος που του έδωσε η
Ακαδημία Αθηνών το 1980.

Η διεύθυνσή του είναι Δημ. Βότση 42

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΑΤΡΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΕΥΡΩΠΗΣ 2006

Το έτος 2006 η Πάτρα θα έχει την τιμή να γίνει Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Για να είναι έτοιμη η πόλη να ανταποκριθεί στα ευρωπαϊκά πρότυπα γίνεται μια μελέτη 127.000.000 από 13 επιστήμονες, οι οποίοι ερευνούν τα έργα που πρέπει να γίνουν για την βελτίωση της πόλης από κτιριακής, συγκοινωνιακής και γενικά πολεοδομικής πλευράς.

Από την πλευρά της Πάτρας, σε σύσκεψη που έγινε με τους τρεις εκπροσώπους των Εφορειών (Εφορεία Νεότερων Μνημείων, 6η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων) και τον Δήμαρχο της Πάτρας στις 5/7/2000, έγιναν γνωστές οι σκέψεις του Δήμου και η κεντρική ιδέα της συγκεκριμένης πρότασης την οποία θα υποστηρίξει ο Δήμος. Έχει να κάνει με τον θαλάσσιο προσανατολισμό της πόλης, ως λιμανιού στη Μεσόγειο από αρχαιοτάτων χρόνων, και ως πύλης της χώρας στην Ευρώπη.

Η πρόταση του Δήμου για τη στήριξη του θεσμού είναι :

Η πρόταση του Δήμου οδηγεί όχι σε μεμονωμένα, σπαρμένα στον ιστό της πόλης κτήρια, αλλά σε ένα οδοιπορικό των επισκεπτών, που θα παρουσιάζει οικιστικό ενδιαφέρον, θα διατρέχει την "καλή εικόνα" της πόλης, και θα συναντά τα σημεία "σταθμούς" όπου θα υπάρχουν οι λειτουργίες που προβλέπονται από το σκεπτικό του Δήμου, καθώς και όσα κατά την κρίση του απαιτούνται για την εξυπηρέτηση ενός τέτοιου Πολιτιστικού Θεσμού. Η υποδοχή λοιπόν, της πόλης πρέπει να ευρίσκεται επάνω στους βασικούς οδικούς άξονες, τον σιδηρόδρομο και το λιμάνι.

Για να ξεκινήσει το "οδοιπορικό" προς την πόλη έχει προταθεί το κτήριο του παλαιού σιδηροδρομικού σταθμού του Αγ. Διονυσίου στην οδό Αθηνών. Το οποίο είναι χαρακτηρισμένο ως έργο τέχνης σαν δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής με νεοκλασικές επιδράσεις, και σαν τέτοιο έργο χαρακτηρίζει τον ίδιο τον χαρακτήρα της πόλης – πόλης που άνθισε το 19^ο αι. (η περίφημη Πατρινή belle époque) χάρις στο εμπόριο σταφίδας, τη βιομηχανία και τα νεοκλασικά της κτήρια, ενώ ο ίδιος ο σιδηρόδρομος συνέβαλε κατά πολύ σ' αυτήν την οικονομική άνθιση. Επιπλέον απέναντι από το κτήριο αυτό υπάρχουν δυο παλιά βιομηχανικά διατηρητέα κτήρια, ιδιοκτησίας του Ι.Κ.Α., που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τις ανάγκες του θεσμού.

Από εκεί ο επισκέπτης μπορεί να ακολουθήσει πεζός προς την παραλιακή οδό, όπου ένα τρίδυμο σύμπλεγμα με τα ιδιωτικά διατηρητέα κτήρια των Μύλων Αγ. Γεωργίου και Ελένης Ιγγλέση, τα οποία ο Δήμος έχει στο πρόγραμμα του να αποκτήσει. Ήδη εκείνο των αποθηκών Μπάρου αποκαθίσταται και θα μετατραπεί σε πολιτιστικό χώρο, ολόκληρο δε το

Τρίδυμο σύνολο μπορεί να στεγάσει το κλειστό θέατρο των 700 θέσεων που θέλει ο Δήμος.

Στη συνέχεια της πορείας υπάρχει η Αγορά Αργύρη, διατηρητέο κτήριο ιδιοκτησίας του Δήμου, σε ερειπιώδη μορφή για την οποία υπάρχουν επιφυλάξεις, για την έγκαιρη και δόκιμη αποκατάσταση του οποίου. Αντίθετα με την διατηρητέα Αγγλικανική Εκκλησία, εντός κηπαρίου, στην οποία συχνά έχουν γίνει πολιτιστικές δραστηριότητες όπως κονσέρτα μουσικής δωματίου ή εκθέσεις. Καθώς και η διατηρητέα αίθουσα της Φιλαρμονικής Εταιρείας, όπου δίδονται συναυλίες για 150 περίπου άτομα.

Ο κεντρικός δρόμος της Πάτρας η Αγ. Νικολάου, που έχει διαμορφωθεί σε πεζοδρόμιο ως την οδό Μαιζώνος και ενώνει την Άνω πόλη, αποτελεί μια ανάσα περιπάτου από το Κάστρο ως τη θάλασσα (μέσω του λιμενοβραχίονα που είναι πεζόδρομος με καφενείο), ο οποίος περίπατος εκτός της στάσης και αναψυχής στα καφέ του πεζόδρομου της Αγ. Νικολάου, περιλαμβάνει μια διαδρομή μπροστά από τα αξιολογότερα άρτι επισκευασθέντα νεοκλασικά διατηρητέα μνημεία της πόλης.

Όπου υπάρχει το διατηρητέο κτήριο ιδιοκτησίας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας που χρήζει απαραίτητα επισκευών διότι είναι εγκαταλελειμμένο και αμαυρώνει την βιτρίνα της πόλης. Επιπλέον πέρα της διάσωσης του κτηρίου θα αποκτηθεί ένας χώρος χρήσιμος στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα δηλαδή χώρος πληροφόρησης δρώμενων, πολιτιστικών happenings για νεολαία κ.α. Απέναντι του κτηρίου αυτού βρίσκεται ο κινηματογράφος INTEAL, ο οποίος μπορεί να επισκευαστεί και να χρησιμοποιηθεί για τον θεσμό. Ωστόσο ο Δήμος δεν τον έχει εξαγοράσει ακόμη.

Η διαδρομή πεζή συνεχίζεται δια της οδού Μαιζώνος στην κεντρική πλατεία Β. Γεωργίου όπου βρίσκεται το νεοκλασικό Θέατρο Απόλλων, το Μέγαρο Λόγου και Τέχνης και παραπλεύρως αυτών το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας που στους δυο ορόφους του έχουν ενταχθεί πολιτιστικές χρήσεις. Επίσης επί της πλατείας υπάρχει το κτήριο του Εμπορικού Συλλόγου Ερμής, το οποίο χρήζει λίγων εφικτών επισκευών και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για δεξιώσεις σημαντικών προσωπικοτήτων, ενημέρωση δημοσιογράφων κ.λ.π

Στη συνέχεια, μέσω του πεζοδρόμου της οδού Γεροκωστοπούλου (που επίσης αποτελεί περίπατο με καφέ, αλλά χρειάζεται άμεσα ανάπλαση από το Δήμο) οδηγείται ο επισκέπτης στην Άνω πόλη, όπου αρχίζει ο αρχαιολογικός περίπατος, υπάρχει το Αρχαίο Ωδείο και το παλαιό Νοσοκομείο. Το τελευταίο είναι νεοκλασικό κτήριο φερόμενο ως έργο του Hansen, απόλυτα κατάλληλο για ποικίλες εκδηλώσεις, αλλά χρειάζεται μελέτη πάνω από όλα για τη σωστή αποκατάστασή του.

Μια άλλη διαδρομή αποτελεί η οδός Αγ. Ανδρέου που οδηγεί στον Άγιο Ανδρέα, ένας χώρος μεγάλου ενδιαφέροντος τόσο τουριστικού όσο και

Θρησκευτικού τουρισμού. Στην διαδρομή αυτή συναντώνται το κτήριο ιδιοκτησίας Πανούτσου, Τσάμη, Παπαθεοδώρου όπου ο Δήμος όταν το αγοράσει θα εντάξει Βιβλιοθήκη. Επίσης το κτήριο Μαραγκοπούλου και οι αποθήκες Βουρλούμη, που πραγματικά μπορούν σε αυτά να ενταχθούν χρήσεις πολιτιστικές, αφού αγορασθούν ή ενοικιαστούν και διαρρυθμιστούν κατάλληλα.

Στον παραλιακό οδικό άξονα, από Αγ. Ανδρέα προς Πύργο, υπάρχουν κτήρια διατηρητέα που ανήκουν στο Δήμο και μπορούν να αποτελέσουν αξιολογότετους χώρους για εκθέσεις, αίθουσες μουσικής, πολιτιστικών δρώμενων και είναι :

Α) Τα σφαγεία, συγκρότημα διατηρητέων κτηρίων, που επισκευάζονται ήδη από τον Δήμο και θα χρησιμοποιηθούν ως πολύκεντρο, με αίθουσες διαλέξεων, κλειστούς χώρους αναψυχής κοινού (με επίδειξη παρασκευής μύρας) χώρους παρουσίασης τοπικών προϊόντων, τοποτηρητήριο του Πανεπιστημίου, είναι χώροι αρκετά κατάλληλοι για τον θεσμό και σχεδόν έτοιμοι.

Β) Το κτήριο του παλαιού Πτωχοκομείου, το οποίο μπορεί να στεγάσει κλειστό θέατρο ή αίθουσες συναυλιών κ.λπ. χρειάζεται όμως μελέτη και επισκευή.

Γ) Το εργοστάσιο Λαδόπουλος, του οποίου αρχικός πυρήνας έχει προταθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού να χαρακτηριστεί ως διατηρητέος. Ανήκει στο Δήμο και με κατάλληλη ανάπλαση μπορεί να στεγάσει εκθεσιακούς χώρους, προβολές κινηματογραφικές, θεατρικά δρώμενα κ.α

Όλα αυτοί οι χώροι έχουν εκτιμηθεί ότι έχουν τη δυνατότητα να αναπλαστούν εύκολα και να χρησιμοποιηθούν για άλλες χρήσεις, απαραίτητες στο Δήμο ή το Πανεπιστήμιο ή τα Τ.Ε.Ι. για να εξακολουθήσουν να είναι χρηστικά και μετά το πέρας της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, οπότε και τα παλιά κελύφη σώζονται και οικονομία γίνεται.

Άλλα αξιόλογα διατηρητέα κτήρια, δημοτικά ή μη, σκορπισμένα στον ιστό της πόλης είναι το κτήριο Γκολφινόπουλου, το Αργυροπούλειο, και το σπίτι του Παλαμά θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στο θεσμό. Το μεν τελευταίο ως μουσείο Παλαμά και τα άλλα δυο ως κέντρα πληροφόρησης κοινού και γραφείων. Γενικά θα χρησιμοποιηθεί ότι κτιριακή υποδομή υπάρχει με τρία είδη παρεμβάσεων από το Δήμο δηλαδή επισκευές, αλλαγής χρήσης και νέα έργα - όπως στη Σαμοκιά, πίσω από το Δασύλλιο, που θα χτισθεί ανοικτό θέατρο 4.000 θέσεων.

Στο πλαίσιο της πολιτιστικής χρονιάς όσον αναφορά τις πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, όπως συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις, ομιλίες, συνέδρια κ.α που θα πραγματοποιηθούν, δεν είναι δυνατό να προγραμματιστούν από τώρα για πέντε χρόνια μετά, καθώς υπάρχουν οι αστάθμητοι παράγοντες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η θέση της Αχαιίας σε ένα στρατηγικής σημασίας σημείο του Ευρωπαϊκού χώρου, βρίσκεται γεωγραφικά στο κέντρο του τριγώνου που δημιουργούν οι τρεις κορυφαίοι Ελληνικοί πόλοι έλξης του Διεθνούς τουριστικού ρεύματος Δελφοί-Ολυμπία-Επίδαυρος σε συνδυασμό με τα πολύτιμα φυσικά και ιστορικά-πολιτισμικά αξιοθέατα που διαθέτει, αποτελούν το υπόβαθρο με βάση το οποίο ο Νομός μπορεί, αξιοποιώντας όλες τις δυνατότητες που του δίνουν τα παραπάνω που ανάφερα να κατορθώσει να εισέλθει στη διεθνή τουριστική αγορά.

Επί δεκαετίες ο τουρισμός υπήρξε ένα ανεκμετάλλευτο κεφάλαιο. Για να μην υπάρξει αυτή η κατάσταση ο τουρισμός της Αχαιίας πρέπει να σταματήσει να είναι γενικής κατεύθυνσης χωρίς κανένα προσανατολισμό και ο Νομός να αναδειχθεί σε μείζονα προορισμό για ειδικό τουρισμό. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού που να αξιοποιούν τα ιδιαίτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, απευθυνόμενων σε ιδιαίτερες κατηγορίες επισκεπτών βάσει της ανταπόκρισης στα ενδιαφέροντά τους, στα χόμπι τους ή τις εξειδικευμένες απαιτήσεις τους. Στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να αναπτυχθεί και ο πολιτιστικός τουρισμός όπου τα έργα και οι δράσεις για την ανάδειξή του είναι :

A) Η αξιοποίηση μετά από μια συστηματοποιημένη και πλήρη μελέτη και καταγραφή της ιστορικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Νομού. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να αποδοθεί στη μεθοδική εφαρμογή ενός προγράμματος τοπογραφικού προσδιορισμού των κάθε είδους αρχαιολογικών χώρων και μνημείων σε ολόκληρο το Νομό, με την αξιοποίηση όλων των μέχρι σήμερα συγκεντρωμένων στοιχείων. Η εργασία αυτή θα αποτελέσει τη βάση για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αχαιίας.

B) Η ανάπτυξη και υλοποίηση ενός πλήρους προγράμματος χωροταξικής και πολεοδομικής υποστήριξης των αρχιτεκτονικών μνημείων και συνόλων του Νομού με δυο κατευθύνσεις : α) την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του πλαισίου των μνημείων που βρίσκονται σε μη αστικές περιοχές. β) τη λήψη μέτρων και την πραγματοποίηση έργων για όσα βρίσκονται σε αστικές περιοχές, ώστε οι μνημειακοί χώροι να λειτουργούν ως ενεργά μέλη του αστικού ιστού. Έτσι τα μνημεία θα ενταχθούν στη ζωή του χώρου τους είτε με νέα χρήση, είτε με ανανέωση της αρχικής ανάλογα με την ιδιομορφία του καθενός. Γ) Να οργανωθεί και να συστηματοποιηθεί σε μόνιμη βάση η τουριστική προβολή του Νομού σε εσωτερική και εξωτερική αγορά. Η τουριστική προβολή να αξιοποιήσει τα Μ.Μ.Ε και να βασιστεί σε ποιοτικές και ποσοτικές έρευνες αγοράς που θα την καταστήσουν ευέλικτη και αποδοτική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *“Περιήγηση στο Νομό Αχαΐας” του Περικλή Τρακαδά*
- *“Οδοιπορικό στο Σπήλαιο των Λιμνών” του Γεωργίου Γκλαβά*
- *“Νομός Αχαΐας” του Λάμπρου Βρεττού και Παναγιώτη Καρύμπαλη*
- *“Βήματα στην Αχαική Γη” του Περικλή Τρακαδά*
- *“Δυτική Αχαΐα, Ιστορία και Ζωή” του Παναγιώτη Καράμπελα*
- *“Πάτρα : Τουριστικός οδηγός πληροφόρησης”*
- *“Στροφυλιά” του Φίλιππου Κατσιγιάννη*
- *“Μοναστήρια Αχαΐας” του Θεόδωρου Παπασταθόπουλου*
- *“Το Καρναβάλι της Πάτρας” του Πολίτη Νίκου*
- *“Από την Τοπική Ιστορία του Νομού Αχαΐας” του Φιλιππόπουλου Τάσου*
- *“Το Κάστρο της Πάτρας” της Μυρτώ Γεωργοπούλου - Βέρρα*
- *“Αχαικά και Αρκαδικά Πausανίου Ελλάδος Περιήγησης” της Παπαχατζή*
- *Ενημερωτικό φυλλάδιο της Αχαΐας Κλάους*
- *Πληροφορίες από (Δ.Ε.Π.Α.Π.) την Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάτρας και από το Παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο για τα Φεστιβάλ, Καρναβάλι και για τους Πατρινούς Φορείς Πνευματικών και Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων.*
- *Ενημέρωση από τον Αντιδήμαρχο κύριο Χριστόπουλο για το θέμα Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006*